

**Boris Jokić i
Zrinka Ristić Dedić**

**Postati
student
u Hrvatskoj**

POSTATI STUDENT U HRVATSKOJ

Boris Jokić i Zrinka Ristić Dedić

Postati student u Hrvatskoj

NAKLADNIK:

Agencija za znanost i visoko obrazovanje

ZA NAKLADNIKA:

prof. dr. sc. Jasmina Havranek

UREDNIK:

Igor Drvodelić

AUTORI:

Boris Jokić i Zrinka Ristić Dedić

RECENZENTI:

doc. dr. dc. Karin Doolan

doc. dr. sc. Teo Matković

SURADNICI NA PROJEKTU:

Ena Ivezić

Mirta Mornar

Mirko Stanić

Ana Marija Španić

LEKTURA:

Emita Blagdan

Katarina Šimić Jagunić

DIZAJN:

Lidija Novosel

TISAK:

M.A.K. – GOLDEN d.o.o., Zagreb

NAKLADA:

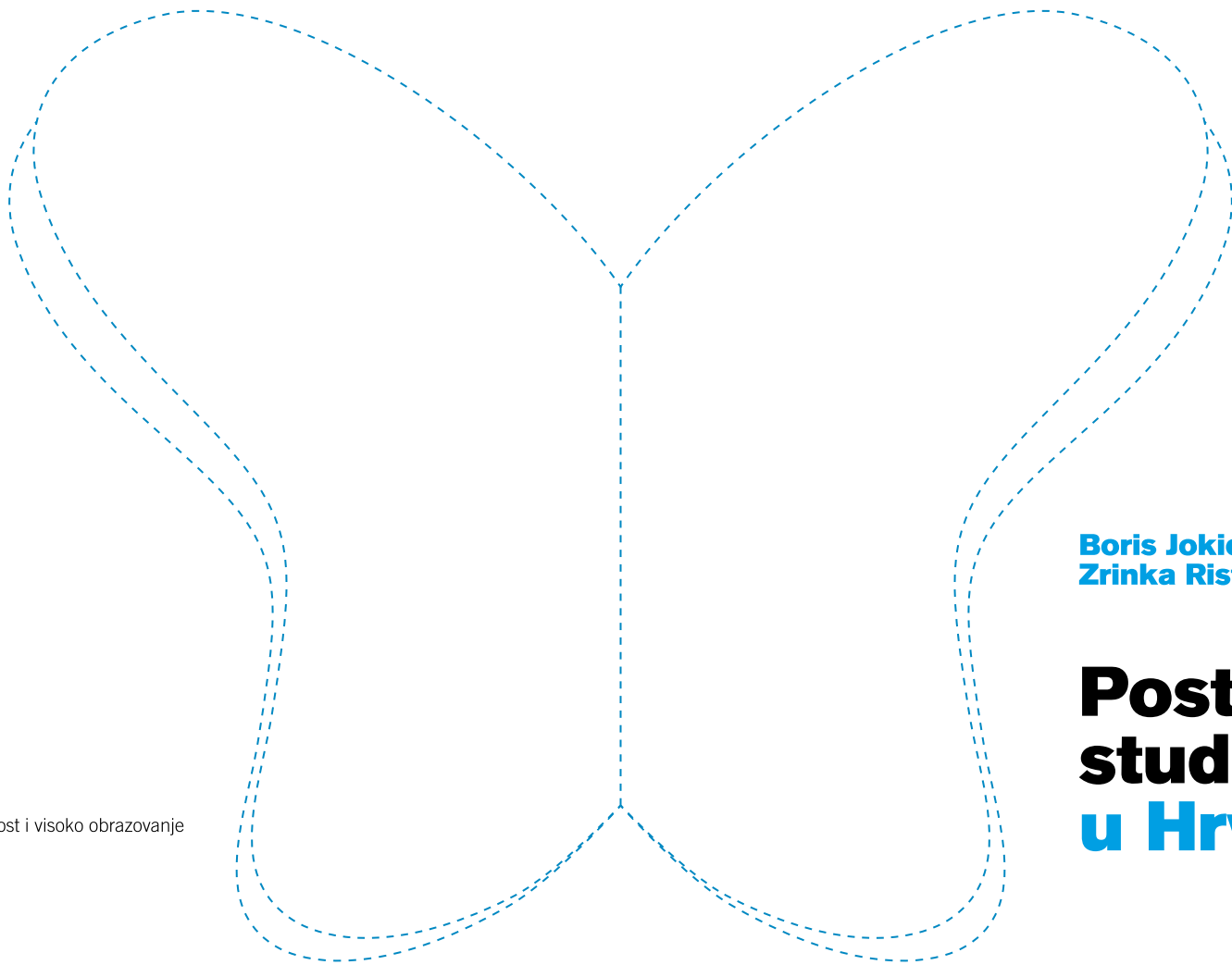
300

ISBN 978-953-7584-10-8

CIP je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 880608.

Mišljenja izražena u ovoj publikaciji su mišljenja autora i ne izražavaju nužno mišljenje Agencije.

Imenice pristupnik, kandidat, upisnik, učenik, student u ovoj studiji podrazumijevaju oba spola.

**Boris Jokić i
Zrinka Ristić Dedić**

**Postati
student
u Hrvatskoj**

agencija za znanost i visoko obrazovanje

SADRŽAJ

1	UVOD	5
2	POJMOVNI I ANALITIČKI OKVIR	9
3	KAKO SE U ZADNJA DVA DESETLJEĆA MIJENJALA STRUKTURA I BROJ UPISNIH MJESTA U VISOKOM OBRAZOVANJU REPUBLIKE HRVATSKE?	23
4	KAKO SE MIJENJAO BROJ PRISTUPNIKA I KANDIDATA ZA UPIS U VISOKO OBRAZOVANJE OD UVOĐENJA ISPITA DRŽAVNE MATURE I CENTRALIZIRANOG UPISNOG POSTUPKA (OD AKADEMSKE GODINE 2010./2011. DO AKADEMSKE GODINE 2013./2014.)?	41
5	ŠTO MLADE OSOBE ŽELE STUDIRATI?	47
6	KAKVI SU OBRAZOVNI PUTEVI HRVATSKIH SREDNJOŠKOLACA PREMA VISOKOM OBRAZOVANJU?	63
7	KAKVA JE SPOLNA I OBRAZOVNA STRUKTURA UPISNIKA U VISOKO OBRAZOVANJE U REPUBLICI HRVATSKOJ?	71
8	KOJA JE RAZINA NAMJERE GEOGRAFSKE MOBILNOSTI PRI PRIJELAZU IZ SREDNJOŠKOLSKOG U VISOKO OBRAZOVANJE?	93
9	LITERATURA	111

UVOD

Ulaz u visoko obrazovanje predstavlja izrazito osjetljiv i važan trenutak za mlade osobe i njihove obitelji, ali i za obrazovni sustav i društvo u cjelini. Mladim osobama upis željenog studijskog programa predstavlja vrhunac cjelokupnog dotadašnjeg obrazovnog puta, ostvarenje osobnih želja i višegodišnjih napora, ali i važan iskorak k profiliranju daljnje karijere. Neuspjeh upisa, pak, može imati ozbiljne ekonomske i socijalne, ali i psihološke posljedice na pojedinca i njegovu okolinu. Društvo, barem načelno, kroz financiranje studiranja, stipendiranje i osiguravanje kvalitete u sustavu visokog obrazovanja želi uspostaviti zdravu osnovu za održiv gospodarski i društveni rast i razvoj.

U Hrvatskoj, ali i u većini ostalih razvijenih država, ulaz u visoko obrazovanje i samo studiranje izrazito se promijenilo u odnosu na razdoblje od prije 20 ili 50 godina. Navedeno se prvenstveno očituje kroz značajno povećanje broja osoba koje ulaze u visoko obrazovanje te u promijenjenim zahtjevima i oblicima studiranja (Matković, 2011.; EACEA P9 Eurydice, 2012.). Među većim promjenama sustava visokog obrazovanja potrebno je istaknuti provedbu Bolonjskog procesa koja je u Republici Hrvatskoj zaživjela u akademskoj godini 2005./2006. Osim Bolonjskog procesa, visoko obrazovanje u Republici Hrvatskoj doživjelo je i druge promjene kroz povećanje ponude studijskih programa te kroz osnivanje i razvoj većeg broja visokih učilišta na regionalnoj i lokalnoj razini. Promijenjen je i širi društveni i politički kontekst, prije svega kroz punopravno članstvo Republike Hrvatske u Europskoj Uniji koja,

uz snažno zagovaranje mobilnosti studenata, kao jedan od svojih prioritetnih ciljeva postavlja da do 2020. godine 40% osoba u dobnoj skupini od 30 do 34 godina starosti treba imati završen određeni oblik visokog obrazovanja (European Commission, 2013.a, 2013.b, European Commission/EACEA/Eurydice, 2013.).

Studija „Postati student u Hrvatskoj“ predstavlja osnovne empirijske spoznaje projekta „*Analiza upisa na studijske programe visokih učilišta u Republici Hrvatskoj na osnovu rezultata ispita državne mature u razdoblju od akademske godine 2010./2011. do 2013./2014.*“ koji su za potrebe Agencije za znanost i visoko obrazovanje (AZVO) osmislili i proveli znanstvenici Centra za istraživanje i razvoj obrazovanja, Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu (IDIZ-CIRO). Osnovni je cilj projekta bio dubinski analizirati proces upisa na studijske programe visokih učilišta u Republici Hrvatskoj na osnovu rezultata ispita državne mature kroz Nacionalni informacijski sustav za prijavu na visoka učilišta (NISpVU). Projekt se temeljio na analizi rezultata ispita državne mature te analizi podataka vezanih uz prijavu i odabire studijskih programa pristupnika u akademskim godinama 2010./2011., 2011./2012., 2012./2013. i 2013./2014. Uz podatke iz NISpVU-a, u analizama su korišteni i neki podaci iz baza Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja (NCVVO) i IDIZ-CIRO-a koje su posebno osmišljene i korištene za potrebe zajedničkih projekata u razdoblju od 2010. do 2014. godine.

Cilj je ove studije kroz analizu populacijskih podataka ukazati na određene obrazovno i društveno važne teme vezane uz ulaz u

visoko obrazovanje, a naročito uz prijelaz iz srednjoškolskog na višu razinu obrazovanja. Prikazani podaci i analize predstavljaju temelj na osnovu kojeg bi obrazovna politika mogla i trebala djelovati. Osim toga, predstavljeni podaci i analize mogu biti zanimljive i mladim osobama koje žele upisati određene studijske programe visokih učilišta u Republici Hrvatskoj, kao i obrazovnim djelatnicima u srednjem i visokom obrazovanju. Istraživačima u području istraživanja obrazovanja rezultati mogu predstavljati osnovu za osmišljavanje i planiranje daljnjih istraživanja.

U vrlo konkretnim terminima, studijom „Postati student u Hrvatskoj“ se želi odgovoriti na sljedeća pitanja koja odgovaraju analitičkim poglavljima:

KAKO SE U ZADNJA DVA DESETLJEĆA MIJENJALA STRUKTURA I BROJ UPISNIH MJESTA U VISOKOM OBRAZOVANJU REPUBLIKE HRVATSKE?

U ovom poglavlju prikazane su analize strukture i broja ponudjenih upisnih mjesta na visokim učilištima u Republici Hrvatskoj. Veći dio analiza se temelji na podacima iz akademskih godina 2010./2011., 2011./2012., 2012./2013. i 2013./2014., ali je prikazan i pregled broja ponudjenih upisnih mjesta na javnim visokim učilištima od akademske godine 1997./1998. do danas. Provedene analize ukazuju na izrazito povećanje broja upisnih mjesta u visokom obrazovanju u odnosu na prvu analiziranu akademsku godinu, naročito u određenim znanstvenim i umjetničkim područjima i poljima. U posljednje četiri godine dolazi do smanjenja broja upisnih mjesta u visokom obrazovanju Republike Hrvatske. Ukoliko se broj upisnih mjesta, posebice broj mjesta na redovnim studijskim programima javnih visokih učilišta, promatra kao izraz društvenih potreba i projekcija razvoja i rasta, podaci ukazuju da širenje sustava visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj nije bilo sustavno i ravnomjerno.

KAKO SE MIJENJAO BROJ PRISTUPNIKA I KANDIDATA ZA UPIS U VISOKO OBRAZOVANJE OD UVODENJA ISPITA DRŽAVNE MATURE I CENTRALIZIRANOG UPISNOG POSTUPKA (OD AK. GOD. 2010./2011. DO AK. GOD 2013./2014.)?

U ovom poglavlju prikazani su podaci o broju pristupnika – osoba koje iskazuju želju za upisom studijskog programa, i kandidata – osoba koje su zadovoljile formalne uvjete za kandidiranje za upis studijskog programa, tijekom četiri godine otkako se provode ispiti državne mature i otkako je u funkciji NISpVU. Analize ukazuju da ukupan broj pristupnika i kandidata kroz godine raste, usprkos relativnoj stabilnosti broja pristupnika koji u godini upisa u visoko obrazovanje završavaju srednjoškolsko obrazovanje. Osnovni razlog ovog rasta su karakteristike i mogućnosti koje postojeći sustav prijava i upisa u visoko obrazovanje pruža pristupnicima.

ŠTO MLADE OSOBE ŽELE STUDIRATI?

U ovom poglavlju prikazani su podaci o razini poželjnosti pojedinih vrsta i tipova studijskih programa te je određena razina poželjnosti redovnih studijskih programa prema znanstvenim i umjetničkim područjima i poljima. Podaci, očekivano, ukazuju na višu razinu poželjnosti redovnih studijskih programa te sveučilišnih studijskih programa, kao i onih koji se organiziraju i izvode na javnim visokim učilištima. Na razini znanstvenih i umjetničkih područja, najpoželjniji su redovni studijski programi u području biomedicine i zdravstva. Na razini znanstvenih i umjetničkih polja, niže razine poželjnosti ostvaruju redovni studijski programi vezani uz gospodarske djelatnosti i industrijske grane koje su u prošlosti u Hrvatskoj bile razvijene.

KAKVI SU OBRAZOVNI PUTEVI HRVATSKIH SREDNJOŠKOLACA PREMA VISOKOM OBRAZOVANJU?

U ovom važnom poglavlju po prvi puta su na nacionalnoj razini prikazani podaci o uspješnosti upisa u visoko obrazovanje gene-

racije koja je u godini upisa završila srednjoškolsko obrazovanje. Podaci iz akademske godine 2010./2011. ukazuju da polovica broja učenika koji su prije 12 godina upisali prvi razred osnovne škole nastavlja svoj obrazovni put u visokom obrazovanju u godini završetka srednjoškolskog obrazovanja. Podaci po pojedinom srednjoškolskom gimnazijskom programu i strukovnom području otkrivaju da gotovo svi učenici četverogodišnjih srednjoškolskih programa žele studirati, da je značajan dio njih uspješan na ispitima obveznog dijela državne mature te da je oko dvije trećine uspješno u namjeri upisa studijskih programa.

KAKVA JE SPOLNA I OBRAZOVNA STRUKTURA UPISNIKA U VISOKO OBRAZOVANJE U REPUBLICI HRVATSKOJ?

U ovom poglavlju po prvi puta su na osnovu podataka iz akademske godine 2010./2011. na nacionalnoj razini predstavljeni podaci o spolnoj i obrazovnoj strukturi upisnika u visoko obrazovanje. Analize ukazuju da nešto više žena upisuje studijske programe u Republici Hrvatskoj te na izrazite spolne razlike u pojedinim znanstvenim i umjetničkim područjima i poljima te vrlo složene razlike s obzirom na obrazovnu strukturu.

KOJA JE RAZINA GEOGRAFSKE MOBILNOSTI PRI PRIJELAZU IZ SREDNJOŠKOLSKOG U VISOKO OBRAZOVANJE?

U ovom poglavlju predstavljeni su rezultati analize namjera geografske mobilnosti kandidata iz pojedinih županija koji su u tekućoj godini završili srednjoškolsko obrazovanje. U odnos su stavljeni podaci o mjestu završenog srednjoškolskog obrazovanja i iskazani prioritetni odabiri studijskih programa prema mjestu izvođenja studijskog programa. Posebno su analizirani prioritetni odabiri skupina učenika različitog obrazovnog postignuća tijekom srednjoškolskog obrazovanja. Rezultati ukazuju na izrazitu privlačnost

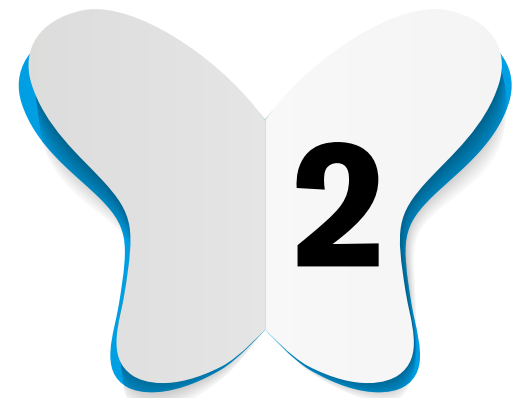
studijskih programa koji se izvode u Zagrebu, posebice u skupini najuspješnijih učenika, te na jasne razlike u namjerama geografske mobilnosti kandidata iz različitih županija.

Studija je pisana jezgrovito i jednostavno s namjerom da što zornije ukaže na određene specifičnosti, izazove i probleme vezane uz ulaz u visoko obrazovanje. U tekstu su naglašeni ključni elementi, a čitatelj je pozvan da u podacima potraži cjelovitiju sliku. Zbog populacijske prirode podataka i prije spomenutih osobina studije, namjera je autora bila svesti interpretaciju na manju mjeru nego što je to uobičajeno.

Potrebno je istaknuti da prikazani podaci iz NISpVU-a imaju visoku razinu točnosti i preciznosti. Ipak, kao i u slučaju drugih velikih baza podataka, u određenim varijablama i kategorijama bila su prisutna manja odstupanja ili nepotpuni podaci. Pojedina poglavlja se temelje na različitim skupovima podataka. Podaci o upisu u visoko obrazovanje odnose se na oba upisna roka akademske godine 2010./2011. jer podaci u ostalim godinama nemaju zadovoljavajuću točnost i potpunost. Podaci o strukturi upisnih mjesta odnose se na sve četiri analizirane akademske godine, podaci o poželjnosti studijskih programa na ljetni upisni rok u sve četiri akademske godine te podaci o namjeri geografske mobilnosti na podacima iz ljetnog upisnog roka akademske godine 2013./2014. Također je važno naglasiti da prikazane analize ne uključuju dio sustava prijava i upisa u visoko obrazovanje koji se odvija izvan NISpVU-a.

Prije samog predstavljanja i analize rezultata prema postavljenim pitanjima (od 3. do 8. poglavlja), u nastavku će ukratko biti predstavljen pojmovni okvir i kontekst vezan uz državnu maturu i NISpVU te osnovna struktura studijskih programa u Republici Hrvatskoj. Ovaj je dio studije važan za razumijevanje analitičkih postupaka korištenih u prikazima i obradi podataka.

POJMOVNI I ANALITIČKI OKVIR

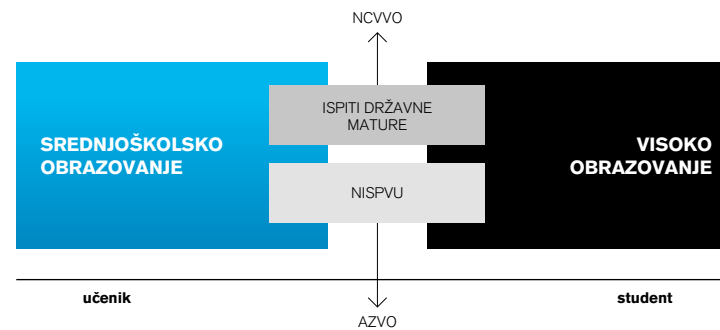
U ovom poglavlju prikazan je pregled osnovnih pojmova i kategorizacija korištenih postupaka čije razumijevanje je važno za shvaćanje prirode prikupljenih podataka i analiza provedenih u ovoj studiji. Prvo je opisan model prijelaza iz srednjoškolskog u visoko obrazovanje koji uključuje vanjsko vrednovanje obrazovnih postignuća na kraju srednjoškolskog obrazovanja (polaganje ispita državne mature) i centralizirani postupak prijava na visoka učilišta koji provodi Središnji prijavni ured Agencije za znanost i visoko obrazovanje (AZVO), a koji je ostvaren putem Nacionalnog informacijskog sustava prijave na visoka učilišta (NISpVU). Slijedi kraći opis postupka prijave i upisa studijskih programa unutar tog sustava te su predstavljeni podaci koji se u sustavu prikupljaju o pristupnicima i studijskim programima koje su odabrali. S obzirom

da je u ovoj studiji studijski program definiran kao osnovna analitička jedinica, detaljnije su objašnjena zakonska određenja o vrsti i tipu studijskih programa te vrsti nositelja studijskih programa, a predstavljena je i kategorizacija studijskih programa po znanstvenim i umjetničkim područjima i poljima. Poslije toga sažeto je prikazana struktura studijskih programa visokih učilišta u Republici Hrvatskoj od akademske godine 2010./2011. do 2013./2014. Poglavlje završava predstavljanjem kategorija pristupnika, kandidata i upisnika na studijske programe visokih učilišta koje su oblikovane na temelju uvjeta za upis koje su postavila visoka učilišta, kao i na temelju empirijski temeljenih kategorizacija korištenih u ovoj studiji.

2.1. MODEL PRIJELAZA IZ SREDNJOŠKOLSKOG U VISOKO OBRAZOVANJE: CENTRALIZIRANI UPISNI POSTUPAK

Hrvatska obrazovna politika je 2006. godine pokrenula proces razvoja vanjskog vrednovanja obrazovnih postignuća, s fokusom na završetak srednjoškolskog obrazovanja. Gotovo od samih početaka ideje o uvođenju vanjskih ispita, državna matura je zamišljena kao sustav završnih (izlaznih) ispita srednjoškolskog obrazovanja koji se mogu koristiti za selekciju i klasificiranje pri upisu na visoka učilišta. Ispiti državne mature po prvi puta su provedeni u školskoj godini 2009./2010. za učenike gimnazija i četverogodišnjih strukovnih škola. U istoj godini visoka učilišta su odlučila koristiti rezultate ispita državne mature za selekciju pristupnika za upis na studijske programe. Uspješno polaganje ispita državne mature postavljeno je kao uvjet upisa u visoko obrazovanje, a na osnovu postignutih rezultata pristupnici su ostvarivali pravo upisa na pojedine studijske programe visokih učilišta. Shematski prikaz ovakvog modela ulaza u visoko obrazovanje prikazan je na slici 1.

SLIKA 1. Model prijelaza iz srednjoškolskog u visoko obrazovanje

U organizaciji i provedbi državne mature i postupka upisa u visoko obrazovanje ključne su uloge Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja (NCVVO) i AZVO. NCVVO ima ulogu izrade ispitnih materijala državne mature, provedbe ispitnog postupka, ispravljanja ispita te analize ispitnih rezultata. Središnji prijavni ured AZVO-a ima ključnu ulogu u obradi prijave pristupnika i određivanju ostvarivanja prava na upis na prijavljene studijske programe na osnovu rezultata ispita državne mature i drugih kriterija određenih od strane visokih učilišta.

2.2. UPIS U VISOKO OBRAZOVANJE PUTEM NACIONALNOG INFORMACIJSKOG SUSTAVA PRIJAVA NA VISOKA UČILIŠTA (NISpVU)

Prijava ispita državne mature i prijava za upis na studijske programe provodi se putem NISpVU-a kojem pristupnici pristupaju preko internetske stranice www.postani-student.hr. NISpVU je središnji informacijsko-administrativni servis koji omogućuje prijavu i upis na visoka učilišta na jednostavan i učinkovit način za sve pristupnike zainteresirane za nastavak obrazovanja na visokim učilištima u Republici Hrvatskoj. U NISpVU-u pristupnici koji žele nastaviti obrazovanje na nekom visokom učilištu u Republici Hrvatskoj prijavljuju studijske programe, odnosno izrađuju vlastitu listu prioriteta studijskih programa. Pristupnici mogu prijaviti do deset studijskih programa, prema redoslijedu osobnih želja (od najpoželjnijeg do najmanje poželjnog)¹. Usporedno s prijavom studijskih programa, prijavljuju se ispiti državne mature koje zahtijevaju odabrani studijski programi.

Tijekom cijelog postupka² prijave na studijske programe i polaganja ispita državne mature, na navedenoj internetskoj stranici pristupnici mogu pratiti prikupljanje bodova za prijavljene studijske programe. Na početku postupka prikazani su samo bodovi stečeni na temelju školskog uspjeha iz srednje škole i s natjecanja u kojima su pristupnici eventualno sudjelovali. Nakon provođenja

¹ Od maksimalno deset prijavljenih studijskih programa odstupa se ukoliko pristupnik prijavljuje dvopredmetne studijske programe na nekom visokom učilištu. U tom slučaju pristupnik može prijaviti neograničen broj dvopredmetnih studijskih programa tog visokog učilišta, ali ih, također, treba poredati prema osobnim preferencijama.

² Proces prijave ispita državne mature i studijskih programa visokih učilišta detaljnije je objašnjen u brošurama „Državna matura i prijave za upis na studijski program“ koje se objavljuju na godišnjoj razini (MZOS, AZVO, NCVVO i CARNet, 2009., 2010., 2011. i 2012.).

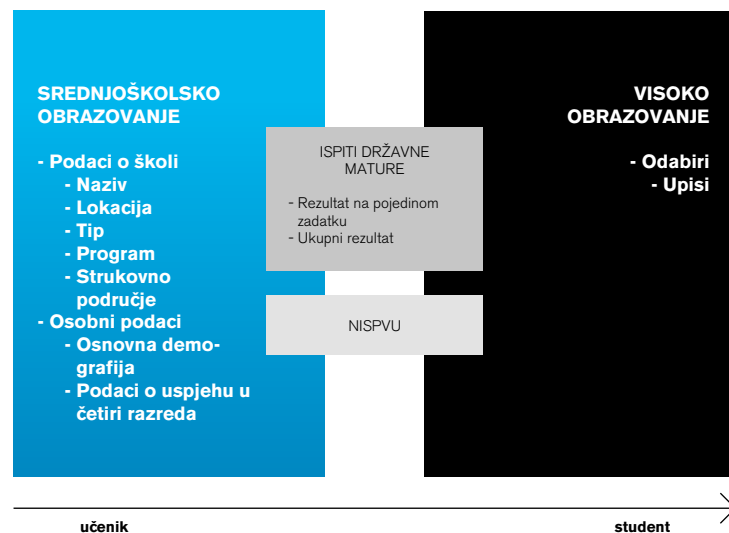
ispita državne mature te eventualnih dodatnih provjera znanja, vještina ili sposobnosti koje provode pojedina visoka učilišta, u sustavu su vidljivi i bodovi koje pristupnici ostvaruju na temelju elemenata tih vrednovanja. Time je omogućeno brzo i izravno praćenje statusa i položaja pristupnika na rang-listama. Pristupnici mogu mijenjati prioritete studijskih programa sve do trenutka objavljivanja konačnih rang-lista za pojedine studijske programe visokih učilišta. Osim što mogu mijenjati redoslijed prioriteta studijskih programa, pristupnici mogu s liste izbrisati određene studijske programe, dodati nove studijske programe, kao i potpuno odustati od prijave svih studijskih programa. Cijeli proces u NISpVU-u završava stjecanjem prava pristupnika na upis određenog studijskog programa. Ako u prvom (ljetnom) roku pristupnik nije upisao neki od željenih studijskih programa, ima mogućnost ponovne prijave na drugom (jesenskom) upisnom roku. U tom je roku, međutim, upis omogućen samo za studijske programe na kojima je ostalo slobodnih upisnih mjesta. Pristupnik tada može (ali i ne mora) ponovno prijaviti i polagati ispite državne mature, a za rangiranje se koristi bolji rezultat koji je ostvaren unutar iste kalendarske godine. Za interpretaciju rezultata prikazanih u ovoj studiji ključno je naglasiti da pristupnik koji je u prethodnim godinama položio ispite državne mature može, bez dodatnog polaganja ispita, s postignutim rezultatima konkurirati i u nadolazećim godinama. Također može odabrati polaganje ispita državne mature iz određenih predmeta i s rezultatima na tim ispitima kandidirati se za upis na studijskim programima.

2.3. IZVORI I KARAKTERISTIKE PODATAKA O PRIJAVLJENIM I UPISANIM STUDIJSKIM PROGRAMIMA TE PRISTUPNICIMA

Kako se analize prikazane u ovoj studiji u najvećoj mjeri temelje na podacima iz NISpVU-a, u nastavku je ukratko opisan sadržaj korištenih podataka. Na slici 2. prikazana je osnovna shema podataka prikupljenih iz NISpVU-a za potrebe ove studije.

Iz NISpVU-a su preuzeti osobni podaci pristupnika, podaci o njihovim obrazovnim postignućima tijekom srednjoškolskog obrazovanja iskazani zaključnim školskim ocjenama i prosjekom ocjena u pojedinom razredu, podaci o obrazovnim postignućima

SLIKA 2. Shematski prikaz podataka prikupljenih u NISpVU-u

na ispitima državne mature te odabranim i upisanim studijskim programima. Najpotpuniji podaci o upisu studijskih programa visokih učilišta u Republici Hrvatskoj prikupljeni su za akademsku godinu 2010./2011. te su, stoga, i korišteni u prikazu rezultata o uspješnosti i strukturi upisnika.

Zbog prirode projekta, postojala je potreba za uspostavljanjem novih baza podataka s ciljem povezivanja različitih čimbenika vezanih uz pojedine pristupnike, a koji se tiču različitih obrazovnih razina. Agregiranjem podataka uspostavljene su nove baze sa sljedećim analitičkim razinama:

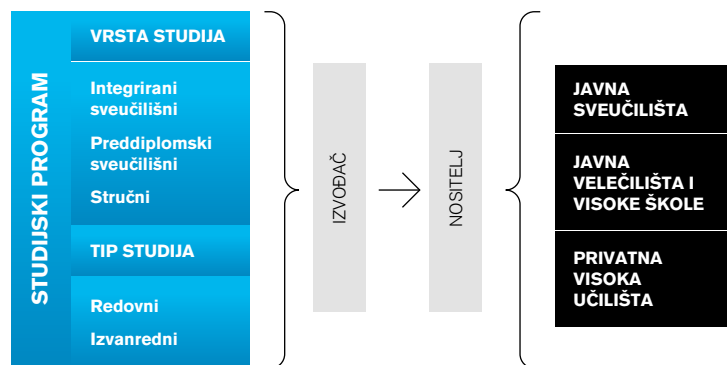
- studijski program
- izvođač studijskog programa
- nositelj studijskog programa
- znanstveno i umjetničko područje
- znanstveno i umjetničko polje.

Uspostavom novih baza stvorena je analitička platforma koja je osigurala povezivanje osobnih karakteristika pristupnika, različitih oblika srednjoškolskog obrazovnog postignuća (unutarnjeg i vanjskog) te njihovih odabira studijskih programa i samog upisa. Također, na razini pojedinaca povezani su podaci iz različitih analiziranih akademskih godina.

2.4. STUDIJSKI PROGRAMI I KATEGORIZACIJE STUDIJSKIH PROGRAMA

Za potrebe ove studije, studijski program predstavlja osnovnu analitičku jedinicu. Studijski program podrazumijeva smislen i sustavan opis kompetencija koje će student postići tijekom studija, opis sadržaja (predmeta i/ili modula), opterećenje studenata te druge zahtjeve i uvjete potrebne za stjecanje kvalifikacije i zanimanja. Na slici 3. predstavljen je shematski prikaz kategorizacije studijskih programa koja je korištena u projektu, a koja je preuzeta iz NISpVU-a.

SLIKA 3. Korištena kategorizacija studijskih programa

Vrsta studijskog programa

Prema Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (NN 45/09, 63/11 i 94/13), visoko obrazovanje u Republici Hr-

vatskoj se provodi kroz sveučilišne i stručne studije. Sveučilišni studijski programi osposobljavaju studente za obavljanje poslova u znanosti, umjetnosti i visokom obrazovanju, u poslovnom svijetu, javnom sektoru i društvu općenito te ih osposobljavaju za razvoj i primjenu znanstvenih, umjetničkih i stručnih dostignuća. Sveučilišno obrazovanje obuhvaća preddiplomske, diplomске i poslijediplomske studije koji se ustrojavaju i izvode na sveučilištima. Preko NISpVU-a pristupnici mogu birati dvije vrste sveučilišnih studija: preddiplomske sveučilišne studije i integrirane preddiplomske i diplomске sveučilišne studije. Prema spomenutom Zakonu, preddiplomski sveučilišni studij osposobljava studente za diplomski studij te im daje mogućnost zapošljavanja u određenim stručnim poslovima. Obično ova vrsta studija traje između tri i četiri godine i njime se stječe od 180 do 240 ECTS bodova. Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij traje između pet i šest godina i njime se stječe najmanje 300 ECTS bodova.

Stručni studijski programi koje organiziraju i izvode veleučilišta i visoke škole, a prema članku 74. Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju iznimno izvode i sveučilišta, pružaju studentima primjerenu razinu znanja i vještina koje omogućavaju obavljanje stručnih zanimanja i osposobljavaju ih za neposredno uključivanje u radni proces. Stručni studiji traju tri godine i njihovim se završetkom stječe od 180 do 240 ECTS bodova.

Tip studijskog programa

Sveučilišni (kako preddiplomski sveučilišni, tako i integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studiji) i stručni studiji mogu se organizirati i izvoditi redovno i izvanredno. Redovni je studij onaj koji se temelji na punoj nastavnoj satnici (puno radno vrijeme). Trošak redovnog studija dijelom ili u cijelosti subvencionira se iz državnog proračuna. Izvanredni studij je onaj u kojem studenti obrazovni program pohađaju uz rad ili drugu aktivnost koja traži specifičan program. Troškove izvanrednog studija, koji ne uključuje studentska prava, u cijelosti ili dijelom snosi sam student. Matković (2009.) ukazuje da, premda je institut izvanrednog studija, odnosno studija uz rad, prisutan u Hrvatskoj već desetljećima, od sredine devedesetih status izvanrednog studenta na sveučilišnim studijima obično je rezultat postizanja slabijeg ranga u klasifikacijskom postupku, dok je broj zaposlenih osoba koje izvanredno studiraju mali.

Vrsta nositelja studijskog programa

Studijski programi se u Republici Hrvatskoj izvode na visokim učilištima. Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju u članku 47. imenuje sveučilišta, fakultete i umjetničke akademije u njihovom sastavu te veleučilišta i visoke škole osnovnim vrstama visokih učilišta. Republika Hrvatska se opredijelila za tzv. binarni sustav kojim se razlikuje sveučilišna od stručne razine studijskih programa, odnosno odvajaju se sveučilišta od drugih institucija visokog obrazovanja (Farnell i sur., 2011.; Doolan, Dolenc i Domazet, 2012.). Navedeno razlikovanje, između ostalog, ima za cilj regionalno jačanje i povećanu fleksibilnost studijskih programa uz osiguravanje njihove kvalitete i usklađivanje s potrebama tržišta rada. U skladu s tim, prema Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, sveučilišta čije sastavnice su fakulteti, akademije i sveučilišni odjeli se smatraju organizacijama visokih učilišta

koje organiziraju i izvode sveučilišne studijske programe. Ipak, ostavljena im je mogućnost da iznimno mogu organizirati i izvoditi i stručne studije, uz pribavljenu suglasnost Nacionalnog vijeća za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj. Veleučilišta i visoke škole su ustanove koje organiziraju i izvode stručne studije.

Visoka učilišta, bez obzira radi li se o nositeljima sveučilišnih ili stručnih studijskih programa, mogu biti javna, u kojem slučaju je osnivač Republika Hrvatska, ili privatna, u kojem slučaju se osnivaju odlukom osnivača.

Kategorizacije studijskih programa po vrsti, tipu i nositelju

Na osnovu svih navedenih zakonskih rješenja i objašnjenja, u ovoj studiji se u analitičke svrhe jasno razdjeljuju:

- sveučilišni studijski programi koji se organiziraju i izvode na javnim i privatnim sveučilištima:
 - redovni
 - izvanredni
- stručni studijski programi koji se organiziraju i izvode na javnim i privatnim visokim učilištima:
 - redovni
 - izvanredni.

Kategorizacija studijskih programa u znanstvena i umjetnička područja i polja

Osim navedene podjele, studijski su programi kategorizirani u znanstvena i umjetnička polja koja se grupiraju u znanstvena i umjetnička područja. Popis područja i polja unutar kojih se organiziraju studijski programi na visokim učilištima prikazan je na slici 4.

SLIKA 4. Kategorizacija znanstvenih i umjetničkih područja i polja korištena u NISpVU-u

I. Prirodne znanosti	II. Tehničke znanosti	III. Biomedicina i zdravstvo	IV. Biotehničke znanosti	V. Društvene znanosti	VI. Humanističke znanosti	VII. Umjetničko područje	VIII. Interdisciplinarna područja znanosti
Matematika Fizika Kemija Biologija Geoznanosti Interdisciplinarne prirodne znanosti	Arhitektura i urbanizam Brodogradnja Elektrotehnika Elektrotehnika; Računarstvo Geodezija Građevinarstvo Grafička tehnologija Kemijsko inženjerstvo Metalurgija Računarstvo Rudarstvo, nafta i geološko inženjerstvo Strojarstvo Tehnologija prometa i transport Tekstilna tehnologija Zrakoplovstvo, raketna i svemirska tehnika Temeljne tehničke znanosti Interdisciplinarne tehničke znanosti	Temeljne medicinske znanosti Kliničke medicinske znanosti Javno zdravstvo i zdravstvena zaštita Veterinarska medicina Dentalna medicina Farmacija Biotehnologija	Poljoprivreda (agronomija) Šumarstvo Drvena tehnologija Biotehnologija Prehrambena tehnologija	Ekonomija Pravo Politologija Informacijske i komunikacijske znanosti Sociologija Psihologija Pedagogija Edukacijsko-rehabilitacijske znanosti Logopedija Kineziologija Socijalne djelatnosti Sigurnosne i obrambene znanosti Interdisciplinarne društvene znanosti	Filozofija Teologija Filologija Povijest Povijest umjetnosti Znanost o umjetnosti Arheologija Etnologija i antropologija Interdisciplinarne humanističke znanosti	Kazališna umjetnost (scenske i medijske umjetnosti) Filmska umjetnost Glazbena umjetnost Likovne umjetnosti Primijenjena umjetnost	Socijalna geografija i demografija Kroatologija Interdisciplinarne društvene znanosti

Važno je napomenuti da su studijski programi klasificirani na temelju Pravilnika o znanstvenim i umjetničkim područjima, poljima i granama (NN 118/09, 82/12. i 32/13.) koji definira devet znanstvenih i umjetničkih područja i ukupno 77 znanstvenih i umjetničkih polja, međutim, broj područja i polja unutar kojih se doista izvode studijski programi je nešto manji. Treba napomenuti da korištena klasifikacija studijskih programa nije usporediva s

nacionalnom klasifikacijom obrazovnih područja i obrazovnih skupina (klasifikacijom NSKO-a), kao niti s međunarodnom klasifikacijom ISCED 97. Posljedica navedenog je ograničena mogućnost direktne usporedbe s brojnim međunarodnim indikatorima.

2.5. PRIKAZ STRUKTURE STUDIJSKIH PROGRAMA VISOKIH UČILIŠTA U REPUBLICI HRVATSKOJ

U tablici 1. je prikazana struktura studijskih programa na javnim sveučilištima, javnim veleučilištima i visokim školama te privatnim visokim učilištima, prema tipu i vrsti studijskog programa u akademskim godinama 2010./2011., 2011./2012., 2012./2013. i 2013./2014.

Iz prikazanih podataka moguće je uočiti jasan trend porasta broja ponuđenih studijskih programa u četiri analizirane akademske godine. U akademskoj godini 2010./2011. ukupno je bio ponuđen 691 studijski program, dok se u sljedećim godinama broj programa kontinuirano povećavao do 775 u akademskoj godini

2013./2014. Porast broja studijskih programa u navedenom razdoblju vezan je prvenstveno uz javna sveučilišta te uz privatna visoka učilišta. Analiza promjena u ponudi studijskih programa koje organiziraju i izvode javna sveučilišta ukazuje na porast broja i redovnih i izvanrednih studijskih programa, pri čemu je najveće povećanje prisutno u broju preddiplomskih sveučilišnih studijskih programa.

Gotovo tri četvrtine studijskih programa organiziraju i izvode javna sveučilišta, a oko šestine javna veleučilišta i visoke škole. Istovremeno privatna visoka učilišta izvode i organiziraju oko desetine ukupnog broja studijskih programa. S obzirom na tip

TABLICA 1. Broj studijskih programa na javnim sveučilištima, javnim veleučilištima i visokim školama i privatnim visokim učilištima, prema tipu i vrsti studijskog programa u akademskim godinama 2010./2011., 2011./2012., 2012./2013. i 2013./2014.

	Javna sveučilišta	Javna veleučilišta i visoke škole	Privatna visoka učilišta	UKUPNO	Javna sveučilišta	Javna veleučilišta i visoke škole	Privatna visoka učilišta	UKUPNO	Javna sveučilišta	Javna veleučilišta i visoke škole	Privatna visoka učilišta	UKUPNO	Javna sveučilišta	Javna veleučilišta i visoke škole	Privatna visoka učilišta	UKUPNO
	AKADEMSKA GODINA 2010./2011.				AKADEMSKA GODINA 2011./2012.				AKADEMSKA GODINA 2012./2013.				AKADEMSKA GODINA 2013./2014.			
Svi studijski programi	510	111	70	691	547	112	73	732	559	114	82	755	573	112	90	775
TIP STUDIJSKOG PROGRAMA																
Redovni	426	61	42	529	447	63	43	553	450	63	49	562	459	62	53	574
Izvanredni	84	50	28	162	100	49	30	179	109	51	33	193	114	50	37	201
VRSTA STUDIJSKOG PROGRAMA																
Integrirani preddiplomski i diplomski	49	0	0	49	50	0	0	50	51	0	0	51	52	0	0	52
Preddiplomski sveučilišni	379	0	3	382	416	0	3	419	423	0	9	432	433	0	9	442
Stručni	82	111	67	260	81	112	70	263	85	114	73	272	88	112	81	281

studijskih programa razvidno je da na javnim sveučilištima uvelike prevladavaju redovni studijski programi koji čine oko 80% ukupnog broja studijskih programa, dok 20% čine izvanredni studijski programi. Postotak redovnih studijskih programa javnih veleučilišta i visokih škola te privatnih visokih učilišta znatno je niži i kreće se između 55% i 60%, ovisno o akademskoj godini.

Na javnim sveučilištima dominiraju redovni sveučilišni studijski programi koji čine gotovo 75% programa na toj vrsti visokih učilišta. Osim na javnim sveučilištima, sveučilišni studijski programi se u malom broju organiziraju i izvode i na privatnim/vjerskim sveučilištima. Važno je istaknuti da javna sveučilišta, također, organiziraju i izvode redovne i izvanredne stručne studijske programe te da ovi programi predstavljaju oko 15% svih programa javnih sveučilišta. Udio stručnih studijskih programa koje organiziraju i izvode javna sveučilišta u ukupnom broju svih stručnih studijskih programa iznosi gotovo jednu trećinu.

2.6. KATEGORIZACIJA OSOBA U NISpVU-u

Za razumijevanje profila pristupnika u NISpVU-u te kategorizacije korištene u ovoj studiji potrebno je ukratko opisati i uvjete upisa na visoka učilišta za različite kategorije pristupnika.

Prema Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, uvjete za upis na studijske programe određuju sama visoka učilišta. Upis studijskih programa se obavlja na temelju javnog natječaja koji objavljuje visoko učilište koje te programe organizira i izvodi. Natječaj za upis sadrži uvjete upisa, broj upisnih mjesta, postupak, podatke o ispravama koje se podnose i rokove za prijavu na natječaj i upis. Visoka učilišta utvrđuju kriterije (uspjeh u prethodnom školovanju, vrsta završenog školovanja, uspjeh na klasifikacijskom ili drugom ispitu, posebna znanja, vještine ili sposobnosti i sl.) na osnovu kojih se obavlja klasifikacija i odabir kandidata za upis. Visoka učilišta, također, utvrđuju koji su srednjoškolski programi odgovarajući preduvjet za upis pojedinog preddiplomskog ili stručnog studijskog programa. Iznimno, pod uvjetima koje propiše visoko učilište, studijski program se može upisati i bez prethodnog završenoga odgovarajućeg školovanja, ako je riječ o iznimno nadarenim osobama za koje se može očekivati da će i bez završenog prethodnog školovanja uspješno svladati studijski program. Zakon, također, nalaže da postupak odabira pristupnika za upis treba jamčiti ravnopravnost svih pristupnika bez obzira na rasu, boju kože, spol, jezik, vjeru, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, imovinu, rođenje, društveni položaj, invalidnost, seksualnu orijentaciju i dob.

U razdoblju od akademske godine 2010./2011. do akademske godine 2013./2014. javna visoka učilišta odredila su sljedeće opće uvjete za upis na studijske programe:

1. Pristupnici koji četverogodišnje srednjoškolsko obrazovanje u Republici Hrvatskoj završavaju u tekućoj školskoj godini kao uvjet za upis na studijske programe visokih učilišta polažu ispite državne mature. Pristupnici su uspješno položili ispite državne mature ako polože sva tri predmeta koja čine obvezni dio državne mature (hrvatski jezik i književnost, matematiku i prvi strani jezik). To znači da se, i u slučaju da uspješno ne polože ispite iz izbornog dijela, smatra da su položili državnu maturu. Prema Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (NN 87/08), srednjoškolsko obrazovanje učenika gimnazijskih programa završava polaganjem obveznog dijela državne mature. Stoga, obvezni dio državne mature za učenike gimnazijskih programa ima, uz selekcijsku, i certifikacijsku funkciju. Prema istome Zakonu, srednjoškolsko obrazovanje učenika u strukovnim i umjetničkim programima obrazovanja, koji traju najmanje četiri godine, završava izradom i obranom završnog rada u organizaciji i provedbi škole. Učenici iz četverogodišnjih strukovnih i umjetničkih programa mogu polagati i ispite državne mature. Polaganje tih ispita uvjet je upisa na sveučilišne i stručne studijske programe visokih učilišta.

2. Pristupnici koji su četverogodišnje srednjoškolsko obrazovanje u Republici Hrvatskoj završili prije uvođenja državne mature mogu polagati ispite državne mature iz predmeta koje je visoko učilište postavilo kao uvjet za upis na određeni studijski program. No, na studijski se program ovi pristupnici mogu prijaviti i ukoliko ne polože te ispite. Međutim, u tom slučaju ne dobivaju bodove koji se odnose na taj dio vrednovanja, već za upis konkuriraju samo s ocjenama koje su stekli tijekom srednjoškolskog obrazovanja te s posebnim postignućima i rezultatima dodatnih provjera posebnih znanja, vještina i sposobnosti koje provodi visoko učilište³. Pojedina visoka učilišta mogu postaviti posebne uvjete upisa i posebna upisna mjesta za upis pristupnika s navršene 24 godine. Ukoliko posebni uvjeti nisu postavljeni, ti pristupnici se upisuju na studijske programe pod jednakim uvjetima kao i mladi pristupnici.

3. Studenti visokih učilišta u Republici Hrvatskoj koji žele nastaviti svoje obrazovanje na nekom drugom visokom učilištu koje nije srodnog područja ili ne postoji mogućnost izravnog prijelaza s jednog na drugi studijski program, prijavljuju se za upis na studijske programe uz jednake uvjete kao i pristupnici koji su svoje četverogodišnje srednjoškolsko obrazovanje završili u prijašnjim godinama.

³ Pojedina visoka učilišta u sklopu svojih uvjeta za upis zahtijevaju prijelaz određenog ukupnog bodovnog praga i praga na ispitima državne mature. Stoga je za upis na takve studijske programe potrebno položiti tražene ispite državne mature.

4. Pristupnici koji su najmanje četverogodišnje srednjoškolsko obrazovanje završili izvan Republike Hrvatske u državi, koja ima uspostavljen sustav vanjskih završnih ispita srednjoškolskog obrazovanja, mogu se prijaviti na visoka učilišta u Republici Hrvatskoj, pri čemu se njihovi rezultati na završnim ispitima priznaju kao rezultati ispita državne mature (ukoliko su usporedivi), no moraju ispuniti i ostale uvjete koje je propisalo pojedino visoko učilište. Pristupnici koji su najmanje četverogodišnje srednjoškolsko obrazovanje završili izvan Republike Hrvatske, u državi koja nema završne ispite koji su vanjski vrednovani, mogu polagati ispite državne mature iz predmeta čije rezultate visoka učilišta koriste u svrhu rangiranja kandidata pri upisima na studijske programe. Na studijski se program ovi pristupnici mogu prijaviti i ako ne polože ispite državne mature, no u tom slučaju ne dobivaju bodove koji se odnose na taj dio vrednovanja.

5. Strani državljani koji su srednjoškolsko obrazovanje završili ili unutar ili izvan srednjoškolskog sustava Republike Hrvatske se upisuju na studijske programe pod jednakim uvjetima kao hrvatski državljani, ali prema broju upisnih mjesta za strance⁴. Sukladno odluci nadležnoga državnog tijela ili visokog učilišta, od njih se može tražiti plaćanje dijela ili pune cijene studija. Stranim državljanima se upis može ograničiti ili uskratiti ako je riječ o studijskim programima koji se odnose na vojno ili policijsko obrazovanje ili drugim studijskim programima od interesa za nacionalnu sigurnost.

⁴ Sve kategorije pristupnika koji nisu redovni učenici, odnosno oni koji su četverogodišnje srednjoškolsko obrazovanje završili u tekućoj godini, trebaju dostaviti svoju dokumentaciju o završenom srednjoškolskom obrazovanju i ostalim postignućima Središnjem prijavnom uredu AZVO-a. Prijave tih kategorija pristupnika postaju valjane u trenutku kada Središnji prijavni ured potvrdi i zaključa („verificira“) osobne podatke pristupnika i podatke o njegovim ocjenama, rezultatima natjecanja i sportskome statusu. Za razliku od ovog, redovni učenici sami provjeravaju i verificiraju svoje osobne podatke. Kandidati kojima nisu verificirani osobni podaci i ocjene ne mogu konkurirati za upis na visoka učilišta.

2.7. KATEGORIZACIJA KORIŠTENNA U STUDIJI „POSTATI STUDENT U HRVATSKOJ“

Slijedom općih uvjeta upisa na studijske programe, u analitičke svrhe definiraju se sljedeće skupine osoba:

1. redovni učenici – osobe koje su u tekućoj školskoj godini upisane u 4. razred redovnog srednjoškolskog obrazovanja, uključujući strane državljane i državljane Republike Hrvatske; u pojedinim analizama redovni učenici su kategorizirani u gimnazijske programe i strukovna područja srednjoškolskog obrazovanja
2. pristupnici koji su u prethodnim godinama položili ispite državne mature – ova skupina se promatra skupno bez obilježja završenog srednjoškolskog obrazovanja te godine polaganja ispita državne mature
3. državljani Republike Hrvatske koji su srednjoškolsko obrazovanje završili prije uvođenja državne mature ili izvan redovnog sustava Republike Hrvatske
4. strani državljani koji su obrazovanje završili izvan redovnog sustava Republike Hrvatske.

U studiji se razlikuju tri statusa u kojima se u procesu ulaza u visoko obrazovanje osoba nalazi.

STATUS	OBJAŠNENJE
Pristupnik	Osoba iz bilo koje skupine koja je iskazala želju za upis studijskog programa prijavom u NISpVU-u.
Kandidat	Osoba koja je ispunila uvjete za upis na studijske programe. Za redovne učenike to je završetak srednjoškolskog obrazovanja, odnosno polaganje ispita državne mature. U dijelovima studije koji se odnose na kandidate za ovu skupinu koristi se izraz „kandidati – redovni učenici“. Za ostale skupine osoba to je pravovaljana dokumentacija kojom se potvrđuje ispunjenje uvjeta.
Upisnik	Osoba koja upisuje određeni studijski program. Za redovne učenike koji su postali studenti koristi se izraz „upisnici – redovni učenici“.

KAKO SE U ZADNJA DVA DESETLJEĆA MIJENJALA STRUKTURA I BROJ UPIISNIH MJESTA U VISOKOM OBRAZOVANJU REPUBLIKE HRVATSKE?

GLAVNI NALAZI

- Izrazito povećanje broja upisnih mjesta na studijskim programima javnih visokih učilišta u razdoblju od akademske godine 1997./1998. do danas. Najveći broj upisnih mjesta bio je u akademskoj godini 2008./2009. i od tada se postupno smanjuje.
- Porast broja upisnih mjesta na redovnim sveučilišnim studijskim programima u većini analiziranih znanstvenih polja u odnosu na akademsku godinu 1997./1998. Kontinuiran rast broja upisnih mjesta na studijskim programima u poljima temeljne medicinske znanosti i psihologija. Izrazito povećanje upisnih mjesta u studijskim programima u poljima ekonomija i tehnologija prometa i transporta do akademske godine 2008./2009., nakon koje slijedi smanjenje broja upisnih mjesta. Polje elektrotehnika i računarstvo karakterizira povećanje broja upisnih mjesta do akademske godine 2010./2011. nakon koje je broj upisnih mjesta stabilan. Stabilnost broja upisnih mjesta na studijskim programima u znanstvenom polju pravo, uz značajne promjene broja upisnih mjesta na izvanrednim studijskim programima.
- U akademskoj godini 2013./2014. u visokom obrazovanju Republike Hrvatske bilo je 79,37% upisnih mjesta na redovnim studijskim programima, a 20,63% na izvanrednim. Osim toga, bilo je 63,14% upisnih mjesta na sveučilišnim studijskim programima, a 36,86% na stručnim. Na javnim veleučilištima i visokim školama bilo je 14,84% upisnih mjesta, a na privatnim visokim učilištima 12,26%.
- Premda Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju propisuje da sveučilišta mogu izvoditi stručne studijske programe samo iznimno, u sve četiri analizirane godine javna sveučilišta organiziraju i izvode oko 30% svih stručnih studijskih programa. 15% ukupnog broja upisnih mjesta na javnim sveučilištima je na stručnim studijskim programima.
- Na javnim sveučilištima, veleučilištima i visokim školama se izvodi oko 80% svih izvanrednih studijskih programa. Broj upisnih mjesta na izvanrednim studijskim programima koja organiziraju i izvode javna visoka učilišta predstavlja gotovo 20% ukupnog broja upisnih mjesta na njima.
- Više od trećine upisnih mjesta na redovnim sveučilišnim studijskim programima i više od polovine na redovnim stručnim studijskim programima je u području društvenih znanosti. Jedino je kod studijskih programa u području biomedicina i zdravstvo došlo do povećanja broja upisnih mjesta od akademske godine 2010./2011. do akademske godine 2013./2014.
- Izrazita zastupljenost upisnih mjesta na redovnim sveučilišnim i stručnim studijskim programima u znanstvenom polju ekonomija koja se u posljednje četiri godine smanjuje.

U posljednjih tridesetak godina obrazovne sustave različitih država svijeta karakterizira značajno širenje visokog obrazovanja. U najrazvijenijim zemljama Europe i Sjeverne Amerike povećanje zahtjeva za pristupom visokom obrazovanju i povećana participacija studenata nastupila je i znatno ranije, već sredinom 20. stoljeća. Ta pojava poznata pod nazivom masifikacija pa i univerzalizacija visokog obrazovanja (ukoliko u visokom obrazovanju sudjeluje više od polovine generacije) (Guri-Rosenblit, Sebkova i Teichler, 2007.; Usher, 2009.) smatra se, prije svega, odrazom povećane vrijednosti obrazovanja za pojedince i posljedičnih povećanih osobnih aspiracija i potražnje za visokim obrazovanjem u populaciji, ali i posljedicom promjena ekonomskih sustava i uspostavljanja takozvanih društava znanja koja sve više zahtijevaju visoko kvalificiranu i široko obrazovanu radnu snagu (Beerkens-Soo i Vossensteyn, 2009.). Potreba povećanja, ali i širenja visokog obrazovanja za sve obrazovne sustave predstavlja izazov na koji se pokušava odgovoriti, osim povećanjem ukupnog broja upisnih mjesta na postojećim studijskim programima visokih učilišta, i nizom drugih pristupa koji uključuju osmišljavanje i uvođenje novih studijskih programa, proširenje oblika studiranja te osnivanje novih visokih učilišta. Novim oblicima i vrstama studiranja nastoji se odgovoriti na pojavu povećane raznolikosti pristupnika te zadovoljiti potrebe „netradicionalnih“ grupa studenata, onih koji prije nisu imali pristup visokom obrazovanju, a ujedno osigurati obrazovanje koje odgovara suvremenim zahtjevima društva (Woodrow, 1996.; Osborne,

2003.; Beerkens-Soo i Vossensteyn, 2009.; Farnell i Kovač, 2009.; Doolan, 2010.; EACEA P9 Eurydice, 2011.).

Visoko obrazovanje u Republici Hrvatskoj od osamostaljivanja do danas, također, prolazi kroz procese značajnih transformacija i širenja. Matković (2009.), na temelju statističkih podataka iz publikacija Državnog zavoda za statistiku u razdoblju od 1991. do 2007. godine, ukazuje na značajno širenje i komercijalizaciju sustava visokog obrazovanja te na povećanje broja studenata u navedenom razdoblju za 95%. Rast je bio posebice prisutan u grupama izvanrednih studenata i redovnih studenata koji su sudjelovali u plaćanju školarine.

Širenje sustava visokog obrazovanja jasno potvrđuju i podaci predstavljeni u ovoj studiji. Prvo su prikazani podaci o broju upisnih mjesta na javnim visokim učilištima u razdoblju od akademske godine 1997./1998. do danas koji jasno pokazuju značajno povećanje broja upisnih mjesta i na sveučilišnim i stručnim studijima, kako redovnim, tako i izvanrednim. Nakon toga predstavljeni su podaci o strukturi upisnih mjesta na javnim sveučilištima te javnim i privatnim visokim učilištima, ovisno o vrsti i tipu studijskog programa u razdoblju od četiri akademske godine u kojima je upis studenata proveden na temelju centraliziranih upisnih postupaka. Kraj poglavlja je posvećen analizi broja upisnih mjesta na studijskim programima visokih učilišta, ovisno o znanstvenim i umjetničkom području i polju unutar kojih se studijski programi smještaju.

3.1. PROMJENE U BROJU UPISNIH MJESTA NA VISOKIM UČILIŠTIMA U REPUBLICI HRVATSKOJ U RAZDOBLJU OD 1997./1998. DO 2013./2014. AKADEMSKE GODINE

Promjene u broju upisnih mjesta na javnim visokim učilištima u Republici Hrvatskoj su izračunate na temelju podataka iz natječaja za upis studenata u prve godine studija koje su javna visoka učilišta objavljivala u javnim glasilima.⁵ U tim izvorima dostupni su bili podaci o broju upisnih mjesta u razdoblju od akademske godine 1997./1998. do akademske godine 2009./2010., s izuzetkom akademske godine 2003./2004. za koju nije bilo dostupnih podataka. Za akademske godine 2001./2002. i 2002./2003. podaci o broju upisnih mjesta na sveučilišnim studijskim programima nisu bili potpuni te se stoga ovdje ne prikazuju. Zbog nepotpunosti podataka u određenim akademskim godinama o broju upisnih mjesta na stručnim studijskim programima na nekim javnim veleučilištima

i visokim školama, te su akademske godine, također, izostavljene iz analitičkih postupaka. Podaci o broju upisnih mjesta u kasnijim godinama (od akademske godine 2010./2011. do akademske godine 2013./2014.) izračunati su na temelju podataka iz NISpVU-a. U obzir su uzeti samo podaci o broju upisnih mjesta za državljane Republike Hrvatske na javnim sveučilištima i javnim veleučilištima i visokim školama.

Broj upisnih mjesta na sveučilišnim studijskim programima

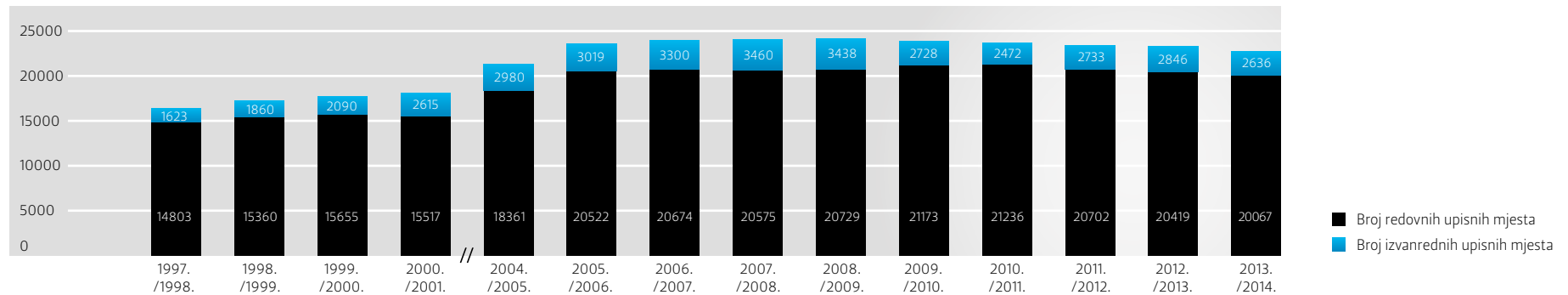
Na slici 5. prikazani su podaci o broju upisnih mjesta za hrvatske državljane na sveučilišnim studijskim programima javnih sveučilišta u navedenom razdoblju. Za svaku akademsku godinu prikazan je broj redovnih i izvanrednih upisnih mjesta.

Podaci ukazuju da je u razdoblju od akademske godine 1997./1998. do akademske godine 2013./2014. došlo do značajnog porasta broja upisnih mjesta na sveučilišnim studijskim programima javnih sveučilišta, pri čemu postotno izraženo povećanje u zadnjoj analiziranoj godini u odnosu na prvu iznosi 38,21%. U apsolutnim vrijednostima, broj upisnih mjesta za državljane Republike Hrvatske na sveučilišnim studijskim programima javnih sveučilišta je u analiziranom razdoblju povećan sa 16426 na 22703. Važno je primijetiti da se u analiziranom razdoblju broj osoba koje završavaju srednjoškolsko obrazovanje značajno smanjio (Matković, 2011.).

⁵ Izvori:

- Natječaj za upis studenata u prvu godinu studija u akademskoj godini 1997./1998. u Republici Hrvatskoj, Večernji list (26. svibnja 1997.)
- Natječaj za upis studenata u prvu godinu studija akademskoj godini 1998./1999. u Republici Hrvatskoj, Večernji list (4. lipnja 1998.)
- Natječaj za upis studenata u prvu godinu studija u akademskoj godini 1999./2000. u Republici Hrvatskoj, Večernji list (7. lipnja 1999.)
- Oglas za upis studenata u prvu godinu studija u akademskoj godini 2000./2001. u Republici Hrvatskoj, Nedjeljni Vjesnik (11. lipnja 2000.)
- Službeni natječaj za upis studenata u I. godinu studija u akademskoj godini 2004./2005. u Republici Hrvatskoj, Vjesnik (9. lipnja 2004.)
- Službeni natječaj za upis studenata u I. godinu studija u akademskoj godini 2005./2006. u Republici Hrvatskoj, Vjesnik (28. lipnja 2005.)
- Službeni natječaj za upis studenata u I. godinu studija u akademskoj godini 2006./2007. u Republici Hrvatskoj, Vjesnik (23. lipnja 2006.)
- Službeni natječaj za upis studenata u I. godinu studija u akademskoj godini 2007./2008. u Republici Hrvatskoj, Vjesnik (28. svibnja 2007.)
- Službeni natječaj Upis studenata u prvu godinu studija 2008./2009. u Republici Hrvatskoj, Vjesnik (30. svibnja 2008.)
- Natječaj za upis studenata u I. godinu preddiplomskog, integriranog i stručnog studija u akademskoj godini 2009./2010. u Republici Hrvatskoj, Vjesnik (21. svibnja 2009.).

SLIKA 5. Broj upisnih mjesta na sveučilišnim studijskim programima na javnim sveučilištima (broj redovnih i izvanrednih mjesta za hrvatske državljane) u razdoblju od akademske godine 1997./1998. do 2013./2014.

Analiza promjena broja upisnih mjesta kroz godine otkriva zanimljivu krivulju. Najizrazitiji porast broja upisnih mjesta na sveučilišnim studijskim programima prisutan je u razdoblju između akademske godine 2000./2001. i akademske godine 2008./2009. u kojoj je dosegnut rekordan broj od 24167 upisnih mjesta na sveučilišnim studijskim programima. Nakon te godine dolazi do postupnog smanjenja ukupnog broja upisnih mjesta tako da je u zadnjoj analiziranoj akademskoj godini broj upisnih mjesta nešto manji od onoga u akademskoj godini 2005./2006.

Osim analize promjena u ukupnom broju (redovnih i izvanrednih) upisnih mjesta na sveučilišnim studijskim programima javnih sveučilišta, provedena je i analiza promjena broja upisnih mjesta unutar pojedinih znanstvenih polja. Za svako znanstveno područje izdvojeno je nekoliko znanstvenih polja po kriterijima veličine polja, poželjnosti za pristupnike, ponude na različitim sveučilištima i jednopredmetnosti (u slučaju područja humanističkih znanosti). Analiziran je broj upisnih mjesta na studijskim programima sljedećih znanstvenih polja: temeljne medicinske znanosti i farmacija u području biomedicine i zdravstva, poljoprivreda i prehrambena tehnologija u području biotehničkih znanosti, pravo,

ekonomija i psihologija u području društvenih znanosti, teologija u području humanističkih znanosti, matematika i fizika u području prirodnih znanosti te strojarstvo, elektrotehnika i računarstvo⁶ i tehnologija prometa i transport u području tehničkih znanosti.

Za analizu su, također, izdvojene određene akademske godine, za koje je bila postignuta zadovoljavajuća razina potpunosti podataka i mogućnost razlikovanja studijskih programa po znanstvenim poljima. U tablici 2. prikazani su podaci o broju upisnih mjesta (redovnih i izvanrednih) za izabrana znanstvena polja.

Prikazani podaci kroz akademske godine ukazuju na različite trendove promjena broja upisnih mjesta u pojedinim znanstvenim poljima. U poljima temeljne medicinske znanosti i farmacija koja spadaju u znanstveno područje biomedicine i zdravstva opažen je porast broja redovnih upisnih mjesta tijekom godina. Rast je, također, prisutan za pojedina polja unutar područja tehničkih znanosti, prije svega za studijske programe u poljima elektrotehnika i računarstvo i tehnologija prometa i transporta. Pritom, u polju

⁶ Radi osiguravanja osnove za usporedbu kroz sve analizirane akademske godine, znanstvena polja elektrotehnika, elektrotehnika – računarstvo i računarstvo spojena su u zajedničko polje elektrotehnika i računarstvo.

TABLICA 2. Broj upisnih mjesta (redovnih i izvanrednih) za državljane Republike Hrvatske na sveučilišnim studijskim programima javnih sveučilišta unutar pojedinih znanstvenih polja u razdoblju od akademske godine 1997./1998. do 2013./2014.

		1997./1998.	2000./2001.	2004./2005.	2005./2006.	2008./2009.	2010./2011.	2011./2012.	2012./2013.	2013./2014.
TEMELJNE MEDICINSKE ZNANOSTI	Redovni	455	455	485	485	510	570	570	585	585
	Izvanredni	0	0	0	0	0	0	0	0	0
FARMACIJA	Redovni	125	125	145	180	160	175	175	175	178
	Izvanredni	0	0	0	0	0	0	0	0	0
POLJOPRIVREDA	Redovni	650	760	830	770	855	768	776	778	750
	Izvanredni	40	60	100	80	110	50	58	63	113
PREHRAMBENA TEHNOLOGIJA	Redovni	370	380	350	330	330	270	250	275	275
	Izvanredni	0	0	0	0	0	50	50	50	30
PRAVO	Redovni	1145	1200	1164	1165	1305	1285	1285	1265	1268
	Izvanredni	660	830	820	800	600	580	565	490	460
EKONOMIJA	Redovni	2152	2491	3340	3560	3780	3445	2855	2560	2278
	Izvanredni	600	1330	1388	1095	1745	1159	1487	1367	1190
PSIHOLOGIJA	Redovni	105	140	200	218	215	225	214	256	260
	Izvanredni	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TEOLOGIJA	Redovni	370	335	350	340	380	321	354	300	298
	Izvanredni	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MATEMATIKA	Redovni	611	630	750	705	625	563	564	536	536
	Izvanredni	0	0	0	0	0	0	0	0	0
FIZIKA	Redovni	316	341	300	275	255	227	230	236	230
	Izvanredni	0	0	0	0	0	0	0	0	0
STROJARSTVO	Redovni	888	755	815	945	915	843	860	854	869
	Izvanredni	23	30	50	130	110	36	33	31	31
ELEKTROTEHNIKA I RAČUNARSTVO	Redovni	850	935	1300	1340	1340	1463	1443	1442	1423
	Izvanredni	0	0	10	10	60	56	56	56	56
TEHNOLOGIJA PROMETA I TRANSPORT	Redovni	794	645	675	1140	1160	957	964	969	968
	Izvanredni	184	120	170	310	450	346	319	382	324

elektrotehnika i računarstvo prisutan je rast broja redovnih upisnih mjesta do akademske godine 2010./2011. nakon čega broj upisnih mjesta stagnira. U studijskim programima u polju tehnologija prometa i transporta vrhunac u broju upisnih mjesta postignut je u akademskoj godini 2008./2009. nakon čega se smanjuje. U polju strojarstvo, trećem polju iz područja tehničkih znanosti, dolazi do

blagog rasta broja redovnih upisnih mjesta do akademske godine 2005./2006., nakon čega se broj upisnih mjesta smanjuje tako da se u zadnjoj analiziranoj akademskoj godini nalazi na razini ispod prve analizirane akademske godine 1997./1998. U slučaju studijskih programa u polju matematika iz područja prirodnih znanosti prisutan je sličan trend. Broj upisnih mjesta u ovom polju raste do akademske

godine 2004./2005., a zatim se postepeno smanjuje do razine ispod one postavljene u prvoj analiziranoj akademskoj godini. Određeni rast, koji nije sasvim ravnomjeran i kontinuiran, prisutan je kod studijskih programa u polju poljoprivreda (agronomija) iz područja biotehničkih znanosti. U studijskim programima tog polja najveći broj upisnih mjesta zabilježen je u akademskoj godini 2008./2009. nakon koje je prisutan manji pad broja upisnih mjesta.

U polju ekonomija prisutan je izrazit rast broja upisnih mjesta, kako redovnih, tako i izvanrednih, do akademske godine 2008./2009. U toj godini postignut je postotni porast broja redovnih mjesta od 75,65% i izvanrednih mjesta od 190,83% u odnosu na početnu analiziranu godinu. U toj akademskoj godini na studijskim programima u polju ekonomije koja organiziraju i izvode javna sveučilišta bilo je 5525 upisnih mjesta od kojih 3780 na redovnim sveučilišnim studijskim programima. Nakon tog maksimuma, broj upisnih mjesta se smanjuje i pomiče prema razini u početnoj godini, iako je ne doseže. Izrazito kontinuirano povećanje broja redovnih upisnih mjesta ustanovljeno je, također, za studijske programe u polju psihologija. Broj upisnih mjesta u ovome polju

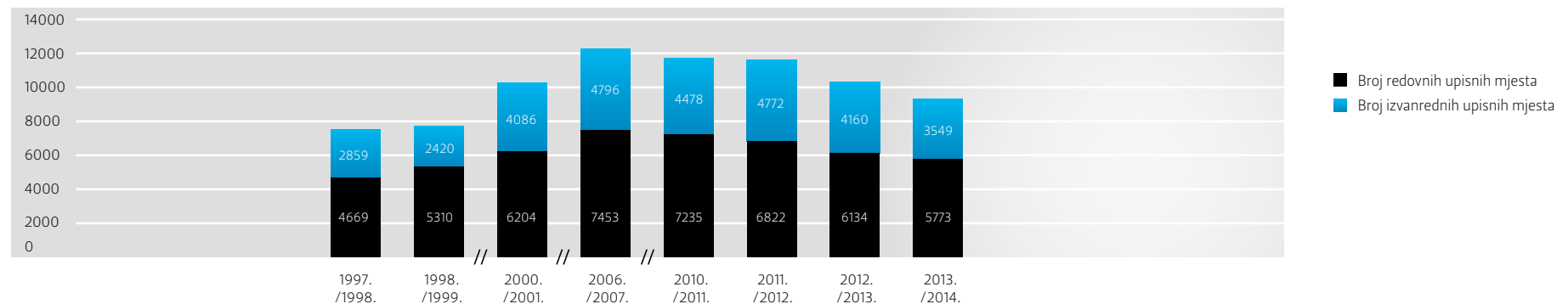
se s početnih 105 povećao na 260, što predstavlja postotni rast od gotovo 150% u odnosu na broj upisnih mjesta u prvoj analiziranoj akademskoj godini.

U manjem dijelu polja prisutno je određeno smanjenje broja redovnih upisnih mjesta u promatranom razdoblju. Takva su polja prehrambena tehnologija, fizika i teologija. Na kraju, studijske programe iz znanstvenog polja pravo karakterizira relativna stabilnost broja upisnih mjesta na redovnim sveučilišnim studijskim programima kroz godine te određena tendencija smanjivanja broja upisnih mjesta na izvanrednim studijskim programima.

Broj upisnih mjesta na stručnim studijskim programima

Na slici 6. prikazani su podaci o broju upisnih mjesta za hrvatske državljane na stručnim studijskim programima javnih visokih učilišta u razdoblju od akademske godine 1997./1998. do akademske godine 2013./2014. Za analizu promjena u navedenom razdoblju izabrane su samo neke akademske godine, u kojima je bilo moguće osigurati zadovoljavajuću potpunost podataka o broju upisnih mjesta na stručnim studijskim programima.

SLIKA 6. Broj upisnih mjesta na stručnim studijskim programima na javnim visokim učilištima (broj redovnih mjesta i izvanrednih mjesta za hrvatske državljane) u razdoblju od akademske godine 1997./1998. do 2013./2014.

Vidljivo je da je u analiziranom razdoblju, također, došlo do porasta broja upisnih mjesta za državljane Republike Hrvatske na stručnim studijskim programima javnih visokih učilišta. U početnoj godini bilo je 7528 tih upisnih mjesta. U sljedećim analiziranim akademskim godinama povećao se broj upisnih mjesta (pojavljuju se i novi izvođači, odnosno nova visoka učilišta koja nude stručne studijske programe), a vrhunac ponude mjesta na stručnim studijskim programima na javnim visokim učilištima događa se u akademskoj godini 2006./2007. kada je bilo ukupno 12249 upisnih mjesta – gotovo dvostruko više nego u početnoj analiziranoj godini. U posljednje četiri akademske godine dolazi do određenog smanjenja broja upisnih mjesta na stručnim studijskim programima javnih visokih učilišta, da bi u zadnjoj akademskoj godini bilo ukupno 9322 upisna mjesta, što ipak predstavlja postotno povećanje od 23,83% u odnosu na prvu analiziranu godinu. Analiza promjena u broju upisnih mjesta na redovnim i izvanrednim stručnim studijskim programima ukazuje na slične trendove. I redovni i izvanredni studiji maksimalan broj upisnih mjesta postižu u istoj akademskoj godini (2006./2007.), nakon koje slijedi postupni pad u broju upisnih mjesta.

3.2. STRUKTURA UPISNIH MJESTA NA STUDIJSKIM PROGRAMIMA VISOKIH UČILIŠTA U REPUBLICI HRVATSKOJ U RAZDOBLJU OD AKADEMSKE GODINE 2010./2011. DO AKADEMSKE GODINE 2013./2014.

Za razdoblje od akademske godine 2010./2011. do akademske godine 2013./2014. bilo je moguće napraviti preciznije analize broja upisnih mjesta na studijskim programima hrvatskih visokih učilišta, ovisno o vrsti i tipu studijskog programa te znanstvenim i umjetničkim područjima i poljima kojima studijski programi pripadaju. U analize su uključeni studijski programi koji se organiziraju na svim vrstama nositelja studijskih programa, kako javnim, tako i na privatnim.

Ukupan broj upisnih mjesta u razdoblju od akademske godine 2010./2011. do akademske godine 2013./2014.

U tablici 3. predstavljeni su podaci o broju upisnih mjesta na javnim sveučilištima, javnim veleučilištima i visokim školama te privatnim visokim učilištima u razdoblju od akademske godine 2010./2011. do akademske godine 2013./2014. Navedeni su podaci o ukupnom broju upisnih mjesta za državljane Republike Hrvatske i strane državljane u pojedinoj vrsti nositelja studijskih programa. Podaci o broju upisnih mjesta unutar pojedine vrste i tipa studijskog programa odnose se na ukupan broj upisnih mjesta – za državljane Republike Hrvatske i strane državljane zajedno.

U akademskoj godini 2010./2011. u Republici Hrvatskoj je bilo 41034 upisna mjesta na studijskim programima visokih učilišta. Do posljednje akademske godine ukupan broj upisnih mjesta smanjio se na 37572. Smanjenje broja upisnih mjesta isključivo je u dijelu

koji se odnosi na upisna mjesta za državljane Republike Hrvatske, dok je broj upisnih mjesta za strane državljane ponešto i porastao.

Struktura upisnih mjesta na studijskim programima prema vrstama nositelja studijskog programa

Podaci iz tablice 3. pokazuju da se u akademskoj godini 2013./2014. 72,9% svih upisnih mjesta nalazilo na studijskim programima javnih sveučilišta. 14,8% upisnih mjesta bilo je na studijskim programima javnih veleučilišta i visokih škola, dok je 12,3% upisnih mjesta bilo na studijskim programima koja organiziraju privatna visoka učilišta. U razdoblju od četiri posljednje akademske godine opažen je blagi trend povećanja udjela upisnih mjesta na javnim sveučilištima te smanjenja na javnim veleučilištima i visokim školama.

Analiza raspodjele broja upisnih mjesta na redovnim studijskim programima prema vrstama nositelja pokazuje da je više od tri četvrtine upisnih mjesta na redovnim studijskim programima koji se organiziraju i izvode na javnim sveučilištima, osmina na javnim veleučilištima i visokim školama, a desetina na privatnim visokim učilištima. Od upisnih mjesta na izvanrednim studijskim programima, nešto više od polovice je na javnim sveučilištima, dok je četvrtina na javnim veleučilištima i visokim školama, a petina na privatnim visokim učilištima. U razdoblju od četiri akademske godine ponešto raste udio upisnih mjesta na izvanrednim studijskim programima javnih sveučilišta.

TABLICA 3. Broj upisnih mjesta na javnim sveučilištima, javnim veleučilištima i visokim školama i privatnim visokim učilištima, ukupno i prema tipu i vrsti studijskog programa u akademskim godinama 2010./2011., 2011./2012., 2012./2013. i 2013./2014.

	Javna sveučilišta	Javna veleučilišta i visoke škole	Privatna visoka učilišta	UKUPNO	Javna sveučilišta	Javna veleučilišta i visoke škole	Privatna visoka učilišta	UKUPNO	Javna sveučilišta	Javna veleučilišta i visoke škole	Privatna visoka učilišta	UKUPNO	Javna sveučilišta	Javna veleučilišta i visoke škole	Privatna visoka učilišta	UKUPNO
	AKADEMСКА GODINA 2010./2011.				AKADEMСКА GODINA 2011./2012.				AKADEMСКА GODINA 2012./2013.				AKADEMСКА GODINA 2013./2014.			
Broj upisnih mjesta – državljani RH	28212	7209	4615	40036	27916	7113	4463	39492	27689	5870	4615	38174	26555	5470	4472	36497
Broj upisnih mjesta – strani državljani	761	92	145	998	803	102	130	1035	788	111	160	1059	833	107	135	1075
Ukupni broj upisnih mjesta	28973	7301	4760	41034	28719	7215	4593	40525	28477	5981	4775	39233	27388	5577	4607	37572
TIP I VRSTA STUDIJSKOG PROGRAMA																
Redovni – integrirani preddipl. i diplomski	3827	0	0	3827	3822	0	0	3822	3811	0	0	3811	3769	0	0	3769
Redovni – preddiplomski sveučilišni	18129	0	105	18234	17630	0	105	17735	17338	0	235	17573	17054	0	210	17264
Redovni – stručni	2971	4383	3411	10765	2652	4303	3089	10044	2471	3798	3029	9298	2186	3733	2868	8787
Izvanredni – integrirani preddipl. i diplomski	580	0	0	580	565	0	0	565	490	0	0	490	460	0	0	460
Izvanredni – preddiplomski sveučilišni	1892	0	0	1892	2174	0	0	2174	2370	0	20	2390	2180	0	50	2230
Izvanredni – stručni	1574	2918	1244	5736	1876	2912	1399	6187	1997	2183	1491	5671	1739	1844	1479	5062

S obzirom na vrstu studijskog programa, od ukupnog broja upisnih mjesta na sveučilišnim studijskim programima, tek je oko 1% na privatnim visokim učilištima. Od ukupnog broja upisnih mjesta na stručnim studijskim programima, gotovo 30% pripada javnim sveučilištima, 40% javnim veleučilištima i visokim školama, a 30% privatnim visokim učilištima.

Analiza broja upisnih mjesta na izvanrednim stručnim studijskim programima ukazuje da je čak trećina upisnih mjesta na studijskim programima javnih sveučilišta, dok je broj takvih upi-

snih mjesta na javnim veleučilištima i visokim učilištima tek nešto viši. Pritom je udio upisnih mjesta na izvanrednim stručnim studijskim programima koji se izvode na javnim sveučilištima u četiri akademske godine blago porastao.

Kod redovnih stručnih studijskih programa, udio upisnih mjesta na studijskim programima javnih sveučilišta je manji i iznosi četvrtinu svih upisnih mjesta, dok je udio upisnih mjesta na studijskim programima javnih veleučilišta i visokih učilišta veći od 40%.

Struktura upisnih mjesta na studijskim programima prema tipu i vrsti studijskog programa

Podaci iz tablice 3., također, pokazuju da oko 80% ukupnog broja upisnih mjesta na visokim učilištima pripada mjestima na redovnim studijskim programima, a 20% na izvanrednim. Nadalje, oko 60% upisnih mjesta je na sveučilišnim studijskim programima, a 40% na stručnim. U četiri akademske godine prisutan je blagi porast udjela upisnih mjesta na sveučilišnim studijskim programima, odnosno pada udjela upisnih mjesta na stručnim studijskim programima.

Unutar javnih sveučilišta, oko 85% upisnih mjesta postoji na redovnim studijskim programima, a 15% na izvanrednim. Upisna mjesta na stručnim studijskim programima čine, pak, oko 15% ukupnog broja mjesta na javnim sveučilištima. U slučaju javnih veleučilišta i visokih škola, koji organiziraju samo stručne studije, redovni stručni studijski programi čine do dvije trećine upisnih mjesta. Kod privatnih visokih učilišta, velika većina upisnih mjesta je na stručnim studijskim programima. Oko dvije trećine upisnih mjesta na privatnim učilištima čine redovni studijski programi, ali njihov udio ponešto pada u četiri akademske godine.

3.3. BROJ UPISNIH MJESTA NA STUDIJSKIM PROGRAMIMA VISOKIH UČILIŠTA S OBZIROM NA ZNANSTVENA I UMJETNIČKA PODRUČJA I POLJA

U nastavku je analizirana ponuda upisnih mjesta na studijskim programima visokih učilišta u Republici Hrvatskoj (svih vrsta nositelja), ovisno o znanstvenim i umjetničkim područjima i poljima kojima odgovaraju studijski programi. Prvo su prikazani podaci za redovne sveučilišne, a zatim podaci za redovne stručne studijske programe u četiri akademske godine.

Struktura upisnih mjesta na redovnim sveučilišnim programima prema znanstvenim i umjetničkim područjima i poljima

U tablici 4. prikazan je broj upisnih mjesta na redovnim sveučilišnim programima po pojedinim znanstvenim i umjetničkim

područjima kroz četiri analizirane godine. U obzir je uzet ukupan broj upisnih mjesta – za državljane Republike Hrvatske i strane državljane zajedno. Važno je naglasiti da se studiranje određenog broja redovnih sveučilišnih studijskih programa organizira i izvodi dvopredmetno, odnosno da jedna osoba istovremeno studira dva studijska programa. Dvopredmetnost je prvenstveno prisutna kod studijskih programa u području humanističkih znanosti. Broj upisnih mjesta na studijskim programima koji se studiraju dvopredmetno je stabilan kroz godine i kreće se oko 2600 u studijskim programima ovog znanstvenog područja. Tako je u akademskoj godini 2013./2014. od 3788 upisnih mjesta 2640 bilo na dvopredmetnim studijskim programima. Posljedica dvopredmetnosti je da je broj

TABLICA 4. Broj i postotak upisnih mjesta na redovnim sveučilišnim studijskim programima unutar pojedinih znanstvenih i umjetničkih područja u akademskim godinama 2010./2011., 2011./2012., 2012./2013. i 2013./2014.

	N	%	N	%	N	%	N	%
	AKADEMSKA GODINA 2010./2011.		AKADEMSKA GODINA 2011./2012.		AKADEMSKA GODINA 2012./2013.		AKADEMSKA GODINA 2013./2014.	
Biomedicina i zdravstvo	1118	5,1	1322	6,1	1308	6,1	1290	6,1
Biotehničke znanosti	1458	6,6	1438	6,7	1463	6,8	1435	6,8
Društvene znanosti	7974	36,1	7302	33,9	7187	33,6	6943	33,0
Humanističke znanosti	3796	17,2	3862	17,9	3792	17,7	3788	18,0
Interdisciplinarna područja znanosti	139	0,6	135	0,6	135	0,6	122	0,6
Prirodne znanosti	1524	6,9	1496	6,9	1490	7,0	1486	7,1
Tehničke znanosti	5435	24,6	5391	25,0	5422	25,4	5372	25,5
Umjetničko područje	617	2,8	611	2,8	587	2,7	597	2,8

TABLICA 5. Broj i postotak upisnih mjesta na redovnim sveučilišnim studijskim programima unutar pojedinih znanstvenih i umjetničkih polja u akademskim godinama 2010./2011., 2011./2012., 2012./2013. i 2013./2014.

	N	%	N	%	N	%	N	%
	AKADEMSKA GODINA 2010./2011.		AKADEMSKA GODINA 2011./2012.		AKADEMSKA GODINA 2012./2013.		AKADEMSKA GODINA 2013./2014.	
Ekonomija	3533	16,0	2937	13,6	2617	12,2	2374	11,3
Filologija*	2279	10,3	2287	10,6	2257	10,6	2307	11,0
Pravo	1297	5,9	1302	6,0	1279	6,0	1279	6,1
Tehnologija prometa i transport	976	4,4	985	4,6	990	4,6	989	4,7
Informacijske i komunikacijske znanosti*	924	4,2	882	4,1	917	4,3	952	4,5
Pedagogija*	919	4,2	907	4,2	1006	4,7	1002	4,8
Strojarstvo	854	3,9	875	4,1	869	4,1	884	4,2
Poljoprivreda (agronomija)	793	3,6	803	3,7	803	3,8	775	3,7
Elektrotehnika; Računarstvo	650	2,9	650	3,0	650	3,0	650	3,1
Matematika	606	2,7	574	2,7	545	2,5	545	2,6
Temeljne medicinske znanosti	575	2,6	575	2,7	600	2,8	590	2,8
Elektrotehnika	548	2,5	544	2,5	543	2,5	526	2,5
Građevinarstvo	505	2,3	485	2,2	495	2,3	495	2,4
Povijest*	368	1,7	368	1,7	375	1,8	348	1,7
Kineziologija	330	1,5	330	1,5	330	1,5	310	1,5
Teologija	330	1,5	367	1,7	313	1,5	311	1,5
Ostala polja	6574	29,8	6686	31,1	6795	31,8	6696	31,6

osoba koje se mogu upisati na studijske programe u ovom području znatno manji od broja upisnih mjesta⁷.

Podaci pokazuju da je najveći udio upisnih mjesta na redovnim sveučilišnim studijskim programima u području društvenih znanosti – čak 7974 ili 36,1% u akademskoj godini 2010./2011. Do akademske godine 2013./2014. taj se broj smanjio za više od 1000 upisnih mjesta, što predstavlja postotnu promjenu od 12,9% broja upisnih mjesta u odnosu na prvu analiziranu godinu. Po brojnosti upisnih mjesta slijede redovni sveučilišni programi iz područ-

ja tehničkih znanosti – u prvoj godini bilo ih je 5435 ili 24,6%. U sljedećim godinama ti studijski programi zadržavaju sličnu relativnu poziciju i čine oko četvrtine svih upisnih mjesta na redovnim sveučilišnim studijskim programima. Na trećem mjestu po brojnosti upisnih mjesta nalaze se studijski programi iz područja humanističkih znanosti, kojih je oko 18%. Međutim, broj osoba koje se mogu upisati na studijske programe u ovom području je znatno manji te ga je moguće procijeniti na oko 2300 po akademskoj godini. Po broju upisnih mjesta slijede studijski programi iz područja prirodnih znanosti sa 7,1% upisnih mjesta u akademskoj godini 2013./2014. Ostala znanstvena i umjetnička područja imaju manju zastupljenost u broju upisnih mjesta te se u relativnim odnosima zadržavaju na istoj razini u pojedinim akademskim godinama. Zanimljivo je da jedino u

⁷ Dvopredmetnost je prisutna i kod studijskih programa u području društvenih znanosti (oko 400 upisnih mjesta na dvopredmetnim studijskim programima po akademskoj godini), području prirodnih znanosti (32 upisna mjesta po akademskoj godini) i interdisciplinarnom području znanosti (između 26 i 52 mjesta po akademskoj godini).

području biomedicine i zdravstva raste apsolutni broj upisnih mjesta na redovnim sveučilišnim studijskim programima – povećanje od prve do zadnje godine iznosi 172 mjesta, odnosno 15,4%.

U tablici 5. prikazana je analiza broja upisnih mjesta na redovnim sveučilišnim programima po pojedinim znanstvenim i umjetničkim poljima. Prikazani su podaci za znanstvena i umjetnička polja koja imaju više od 300 upisnih mjesta. Zvezdicom su označena znanstvena i umjetnička polja u kojima upisna mjesta na dvopredmetnim studijskim programima predstavljaju više od 15% ukupnog broja upisnih mjesta. U dodatku A prikazana je analiza broja upisnih mjesta na redovnim sveučilišnim programima po svim znanstvenim i umjetničkim poljima.

U akademskoj godini 2010./2011. čak šestinu od svih upisnih mjesta na redovnim sveučilišnim studijskim programima činila su upisna mjesta u polju ekonomija. Do akademske godine 2013./2014. broj upisnih mjesta u tome je polju pao za značajnih 1159 ili jednu trećinu broja upisnih mjesta u prvoj godini. U posljednjoj analiziranoj akademskoj godini u ovom polju je bilo 11,3% svih upisnih mjesta na redovnim sveučilišnim studijskim programima. Drugo po brojnosti upisnih mjesta na studijskim programima je znanstveno polje filologija. Ipak, u slučaju studijskih

programa ovog znanstvenog polja posebno je važno naglasiti karakteristiku dvopredmetnosti, odnosno činjenice da je broj osoba koje se mogu upisati izrazito manji od broja upisnih mjesta. Broj upisnih mjesta u polju filologija se kroz godine nije znatnije mijenjao. U ostalim znanstvenim i umjetničkim poljima uglavnom nije bilo značajnijih promjena u broju upisnih mjesta u promatranom razdoblju. Istaknutiji rast je zabilježen jedino u polju pedagogija koje uključuje studijske programe za obrazovanje učitelja razredne nastave i odgojitelja predškolske djece koji su u promatranom razdoblju postali sveučilišni studijski programi.

Struktura upisnih mjesta na redovnim stručnim programima prema znanstvenim i umjetničkim područjima i poljima

U tablici 6. su prikazani podaci o broju upisnih mjesta na redovnim stručnim studijskim programima na javnim i privatnim visokim učilištima u Republici Hrvatskoj.

Podaci ukazuju na još izrazitiju zastupljenost upisnih mjesta na studijskim programima u području društvenih znanosti, nego kod redovnih sveučilišnih studijskih programa. Više od polovine upisnih mjesta na redovnim stručnim studijskim programima je u

TABLICA 6. Broj i postotak upisnih mjesta na redovnim stručnim studijskim programima unutar pojedinih znanstvenih i umjetničkih područja u akademskim godinama 2010./2011., 2011./2012., 2012./2013. i 2013./2014.

	N	%	N	%	N	%	N	%
	AKADEMSKA GODINA 2010./2011.		AKADEMSKA GODINA 2011./2012.		AKADEMSKA GODINA 2012./2013.		AKADEMSKA GODINA 2013./2014.	
Biomedicina i zdravstvo	755	7,0	617	6,2	587	6,3	607	6,9
Biotehničke znanosti	715	6,6	695	6,9	695	7,5	655	7,5
Društvene znanosti	5851	54,4	5526	55,0	4901	52,7	4636	52,8
Humanističke znanosti	45	0,4	45	0,4	40	0,4	20	0,2
Interdisciplinarna područja znanosti	30	0,3	30	0,3	30	0,3	30	0,3
Prirodne znanosti	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Tehničke znanosti	3185	29,6	2947	29,4	2861	30,8	2775	31,6
Umjetničko područje	184	1,7	184	1,8	184	2,0	64	0,7

području društvenih znanosti. Važno je, ipak, naglasiti da je do posljednje analizirane akademske godine broj upisnih mjesta na studijskim programima u ovom znanstvenom području pao za 1215, odnosno za petinu broja upisnih mjesta u prvoj analiziranoj godini.

Oko 30% upisnih mjesta na redovnim stručnim studijskim programima je u području tehničkih znanosti. Kroz četiri godine opaženo je smanjenje broja upisnih mjesta u apsolutnim vrijednostima. Značajniji broj upisnih mjesta na redovnim stručnim studijskim programima prisutan je još jedino u području biomedicine i zdravstva te području biotehničkih znanosti gdje je također došlo do pada razmjernog onome u društvenim znanostima.

U tablici 7. prikazana je analiza broja upisnih mjesta na redovnim stručnim studijskim programima po pojedinim znanstvenim i umjetničkim poljima.

Prikazani podaci ukazuju na izrazitu zastupljenost upisnih mjesta u polju ekonomija, u kojem se nalazi oko 35% svih upisnih mjesta na redovnim stručnim studijskim programima. Ipak, slično kao i za redovne sveučilišne studijske programe, i ovdje je primjetno smanjenje broja upisnih mjesta od akademske godine 2010./2011. do akademske godine 2013./2014. za petinu broja upisnih mjesta u prvoj analiziranoj godini. Značajniji pad (više od 40% broja upisnih mjesta u odnosu na prvu analiziranu godinu) zabilježen je za studijske programe u poljima pedagogija i interdisciplinarne društvene znanosti. Pad broja upisnih mjesta prisutan je također u poljima tekstilna tehnologija, građevinarstvo, elektrotehnika, informacijske i komunikacijske znanosti, klinička medicinske znanosti i pravo.

TABLICA 7. Broj i postotak upisnih mjesta na redovnim stručnim studijskim programima unutar pojedinih znanstvenih i umjetničkih polja u akademskim godinama 2010./2011., 2011./2012., 2012./2013. i 2013./2014.

	N	%	N	%	N	%	N	%
	AKADEMSKA GODINA 2010./2011.		AKADEMSKA GODINA 2011./2012.		AKADEMSKA GODINA 2012./2013.		AKADEMSKA GODINA 2013./2014.	
Ekonomija	3868	35,9	3624	36,1	3393	36,5	3082	35,1
Pravo	791	7,3	801	8,0	651	7,0	645	7,3
Elektrotehnika	670	6,2	570	5,7	560	6,0	511	5,8
Kliničke medicinske znanosti	655	6,1	517	5,1	487	5,2	507	5,8
Računarstvo	612	5,7	532	5,3	560	6,0	630	7,2
Informacijske i komunikacijske znanosti	570	5,3	500	5,0	450	4,8	440	5,0
Poljoprivreda (agronomija)	493	4,6	458	4,6	458	4,9	458	5,2
Strojarstvo	484	4,5	474	4,7	444	4,8	461	5,2
Građevinarstvo	395	3,7	325	3,2	305	3,3	295	3,4
Interdisciplinarne tehničke znanosti	325	3,0	377	3,8	386	4,2	366	4,2
Tehnologija prometa i transport	295	2,7	295	2,9	295	3,2	275	3,1
Pedagogija	282	2,6	281	2,8	136	1,5	134	1,5
Prehrambena tehnologija	182	1,7	197	2,0	197	2,1	197	2,2
Interdisciplinarne društvene znanosti	175	1,6	175	1,7	105	1,1	105	1,2
Tekstilna tehnologija	162	1,5	162	1,6	120	1,3	120	1,4
Ostala polja	806	7,6	756	7,5	751	8,1	561	6,4

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Podaci o strukturi i broju upisnih mjesta na studijskim programima visokih učilišta Republike Hrvatske u zadnja dva desetljeća upućuju na izrazito širenje ponude u visokom obrazovanju. Povećanje broja upisnih mjesta na studijskim programima koji se organiziraju i izvode na javnim visokim učilištima doseže svoj vrhunac u akademskoj godini 2008./2009., nakon koje dolazi do kontinuiranog, postupnog smanjenja broja upisnih mjesta. Skokovit porast vidljiv je u akademskim godinama 2005./2006. i 2006./2007. – u razdoblju u kojem je u visoko obrazovanje Republike Hrvatske uveden Bolonjski proces i u kojem su počela djelovati novoosnovana visoka učilišta na regionalnoj i lokalnoj razini. Širenje ponude studijskih programa i povećanje broja upisnih mjesta u skladu je s tadašnjim strateškim određenjem obrazovne politike Republike Hrvatske koja je imala za cilj povećanje pristupa visokom obrazovanju te posljedično podizanje obrazovne razine cjelokupnog stanovništva. Premda navedeno određenje odgovara globalnim kretanjima u visokom obrazovanju i potrebi za visokokvalificiranom radnom snagom u globaliziranoj ekonomiji, kao i visokim osobnim obrazovnim aspiracijama pojedinaca, podaci ukazuju da širenje visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj nije bilo sustavno i ravnomjerno. Na nesustavnost širenja ukazuje trend nagle ekspanzije broja upisnih mjesta na javnim visokim učilištima u razdoblju od akademske godine 2005./2006. te kontinuiranog smanjivanja broja upisnih mjesta u četiri posljednje akademske godine.

Širenje visokog obrazovanja nužno mora biti povezano sa strateškim određenjem države u gospodarstvu i obrazovanju. Iz trendova promjena broja upisnih mjesta u pojedinim znanstvenim i umjetničkim poljima teško je raspoznati kakvi su se učinci željeli postići širenjem visokog obrazovanja. Analiza promjena broja upisnih mjesta na sveučilišnim studijskim programima u pojedinim znanstvenim i umjetničkim poljima ukazuje na izrazitu neravnomjernost. Povećanje broja upisnih mjesta na sveučilišnim studijskim programima u znanstvenom polju ekonomija karakterizira drastičan porast, na koji ukazuje 5525 upisnih mjesta u akademskoj godini 2008./2009. na javnim ustanovama u usporedbi sa 2752 u akademskoj godini 1997./1998. ili 3468 u akademskoj godini 2013./2014. Teško je vjerovati da je takav porast odgovarao potrebama na tržištu rada te da su izvođači studijskih programa bili kadrovski i infrastrukturno pripremljeni za takvo povećanje bez ugrožavanja kvalitete izvođenja studijskih programa. U ostalim analiziranim znanstvenim i umjetničkim poljima kretanje broja upisnih mjesta na sveučilišnim studijskim programima bilo je prilično raznoliko. Kontinuiran rast broja upisnih mjesta u analiziranom razdoblju karakterizira studijske programe u visoko poželjnim znanstvenim poljima temeljne medicinske znanosti i psihologija. Nagli rast uz stabilnost nakon dosezanja vrhunca u broju upisnih mjesta karakterizira studijske programe u kombiniranom polju elektrotehnika i računarstvo. Stabilnost broja upisnih mjesta karakterizira redovne studijske programe u znanstvenom polju

pravo, uz značajne promjene broja upisnih mjesta na izvanrednim studijskim programima.

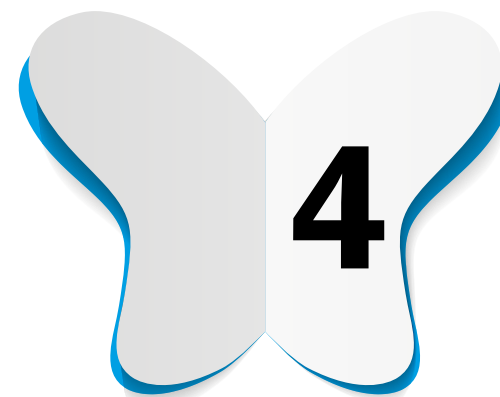
Podaci o strukturi upisnih mjesta prema znanstvenim i umjetničkim područjima i poljima, i u slučaju sveučilišnih, i u slučaju stručnih studijskih programa, ukazuju na izrazito visoke udjele broja upisnih mjesta u području društvenih znanosti, a posebice, usprkos smanjivanju broja upisnih mjesta, u polju ekonomije. Visok je i udio broja upisnih mjesta studijskih programa u području tehničkih znanosti u obje vrste studijskih programa. U stručnoj i općoj javnosti često se ukazuje na potrebu radikalnog mijenjanja strukture upisnih mjesta prema znanstvenim i umjetničkim područjima i poljima, na način da se smanji udio upisnih mjesta na studijskim programima u područjima društvenih i humanističkih znanosti. Podaci ukazuju da je visoko obrazovanje u Republici Hrvatskoj krenulo tim putem, ali i da se može očekivati da će taj proces biti postupan i dugotrajan. Važnije od stava javnosti prema udjelu upisnih mjesta u određenim znanstvenim i umjetničkim poljima jest osmišljavanje relevantnih i zanimljivih studijskih programa koji će omogućiti studentima ostvarivanje osobnih ciljeva i zapošljivost nakon stjecanja visokoobrazovne kvalifikacije. Pri tome je važno da se obrazovna politika i pojedini nositelji studijskih programa strateški postave prema činjenici da studijskih programa u određenim znanstvenim poljima, primjerice, nekim iz područja prirodnih znanosti, biomedicine i zdravstva ima relativno malo.

Izrazito je važno naglasiti podatak da javna sveučilišta izvode tek nešto manje od trećine svih stručnih studijskih programa te da imaju oko 15% upisnih mjesta na toj vrsti studijskih programa. Ovaj podatak upućuje na činjenicu da binarni sustav visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj nije zaživio. Farnell i sur. (2011.) ispravno ukazuju da se u Hrvatskoj radi o dva binarna sustava, onom programa i onom visokih učilišta, te da postoji određeni nedostatak povezanosti tih sustava. Podatak o udjelu stručnih studija

koje organiziraju i izvode javna sveučilišta ukazuje i na pitanje lojalne konkurencije, kako prema javnim visokim učilištima i visokim školama, tako i još više prema privatnim visokim učilištima.

Iz perspektive lojalne tržišne utakmice, ali i učinkovitosti visokog obrazovanja te kvalitete nastave, važno je naglasiti i pitanje broja studijskih programa i upisnih mjesta na izvanrednim studijskim programima u javnim visokim učilištima. Posebno je teško objasniti činjenicu da javna sveučilišta organiziraju i izvode izvanredne stručne studijske programe.

**KAKO SE MIJENJAO
BROJ PRISTUPNIKA I
KANDIDATA ZA UPIS U
VISOKO OBRAZOVANJE
OD UVOĐENJA ISPITA
DRŽAVNE MATURE I
CENTRALIZIRANOG
UPIISNOG POSTUPKA
(OD AKADEMSKE
GODINE 2010./2011. DO
AKADEMSKE GODINE
2013./2014.)?**

GLAVNI NALAZI

- Povećanje broja pristupnika i kandidata za upis na studijske programe usprkos relativno stabilnom broju pristupnika iz kategorije učenika koji u tekućoj godini završavaju četverogodišnje srednjoškolsko obrazovanje.
- Izrazito povećanje broja pristupnika i kandidata koji su položili ispite državne mature u prethodnim godinama, a koji u značajnom broju već studiraju.
- Izrazito mali broj stranih državljana koji iskazuje želju za studiranjem na studijskim programima u Republici Hrvatskoj.
- Povećanje broja redovnih učenika koji u ljetnom upisnom roku ne ispunjavaju uvjete za kandidiranje za upis na studijskim programima u Republici Hrvatskoj.
- U akademskoj godini 2013./2014. po prvi puta je broj kandidata veći od broja upisnih mjesta.
- Broj kandidata koji u godini upisa završavaju srednjoškolsko obrazovanje u akademskoj godini 2013./2014. je po prvi puta manji, nego što je broj upisnih mjesta na redovnim studijskim programima javnih visokih učilišta u Republici Hrvatskoj.

U tablici 8. prikazani su podaci koji opisuju put od pristupnika (iskaz želje za studiranjem putem prijave u NISpVU-u) do kandidata (ispunjavanje uvjeta za upis studijskih programa) u ljetnom upisnom roku u akademskim godinama 2010./2011., 2011./2012., 2012./2013. i 2013./2014. Za redovne učenike, odnosno one koji su u tekućoj godini pohađali završni razred četverogodišnjeg srednjoškolskog obrazovanja, ispunjavanje uvjeta znači uspješno polaganje ispita obveznog dijela državne mature za sve učenike, odnosno završetak strukovnog obrazovanja za učenike iz strukovnih programa. Za ostale skupine pristupnika to znači verificiranje

dokumentacije kojom se dokazuje ispunjenje različitih uvjeta vezanih uz upis na studijske programe. Podaci su prikazani skupno te za pojedine skupine pristupnika.

Ukupan broj pristupnika u ljetnom upisnom roku se kroz četiri godine izrazito povećao i to od 39504 u prvoj godini provođenja centraliziranog upisnog postupka do 46623 u akademskoj godini 2013./2014. Uzrok povećanja od 18,02% je prije svega veći broj pristupnika koji su ispite državne mature položili u prethodnim godinama provođenja. Njihov broj se povećao od 5159 u akademskoj godini 2011./2012. do 9044 u akademskoj godini 2013./2014.

TABLICA 8. Broj pristupnika, osoba koje nisu ispunile uvjete te kandidata u ljetnom upisnom roku u akademskim godinama 2010./2011., 2011./2012., 2012./2013. i 2013./2014.

AKADEMSKA GODINA	BROJ PRISTUPNIKA				NIJE ISPUNILO UVJETE				BROJ KANDIDATA			
	2010./11.	2011./12.	2012./13.	2013./14.	2010./11.	2011./12.	2012./13.	2013./14.	2010./11.	2011./12.	2012./13.	2013./14.
UKUPAN BROJ (1. + 2. + 3. + 4.)	39504	42190	45008	46623	6328	5928	6355	7833	33176	36262	38653	38790
1. Redovni učenici – osobe koje su u tekućoj školskoj godini upisane u 4. razred srednjoškolskog obrazovanja	32192	31115	31507	32855	5511	5397	6282	7558	26681	25718	25225	25297
A) Gimnazijski programi	12665	11983	12340	13057	436	543	602	714	12229	11440	11738	12343
B) Strukovni programi	19527	19132	19167	19798	5075	4854	5680	6844	14452	14278	13487	12954
2. Pristupnici koji su u prethodnim godinama položili ispite Državne mature		5159	7422	9044	-	-	-	-	-	5159	7422	9044
3. Državljeni RH koji su srednjoškolsko obrazovanje završili prije uvođenja Državne mature ili izvan redovnog sustava RH	7185	5765	5941	4634	761	457	48	256	6424	5308	5893	4378
4. Strani državljani koji su obrazovanje završili izvan redovnog sustava RH	127	151	138	90	56	74	25	19	71	77	113	71

U posljednjoj analiziranoj akademskoj godini ovi pristupnici su predstavljali gotovo petinu svih pristupnika. Povećanje ukupnog broja pristupnika dogodilo se u razdoblju stagnacije broja redovnih učenika, budući da se broj pristupnika iz skupine redovnih učenika nije značajnije mijenjao. Broj državljana Republike Hrvatske koji su srednjoškolsko obrazovanje završili prije uvođenja državne mature tijekom godina se očekivano smanjuje. Naposljetku, broj stranih državljana koji iskazuju želju za studiranjem u Republici Hrvatskoj na ovoj razini visokog obrazovanja je izrazito mali te se kroz godine kreće između 90 i 150 pristupnika na razini cijele države.

Postotak pristupnika koji ne zadovoljavaju uvjete u ljetnom roku je relativno stabilan i kreće se između 14,05% u akademskoj godini 2011./2012. i 16,80% u akademskoj godini 2013./2014. Detaljnija analiza ukazuje da je ova stabilnost prije svega rezultat promjene u strukturi pristupnika, kroz navedeno povećanje pristupnika koji su u prethodnim godinama položili ispite državne mature. Postotak redovnih učenika koji ne zadovoljavaju uvjete se povećao od 17,12% u akademskoj godini 2010./2011. do 23,00% u akademskoj godini 2013./2014. Navedeno povećanje učenika koji nisu zadovoljili uvjete prisutno je i u slučaju učenika iz gimnazijskih programa (3,44% u prvoj, a 5,47% u posljednjoj analiziranoj godini) te, naročito, u slučaju učenika iz strukovnih programa (25,99% u prvoj, a 34,57% u posljednjoj analiziranoj godini). Do ovakvih promjena moglo je doći iz više razloga, od kojih se ističu povećanje ukupnog broja pristupnika iz svih programa, promjene u kriterijima prolaznosti na ispitima državne mature po godinama te nestandardiziranost samih ispita državne mature koja je mogla rezultirati ispitima različite težine u pojedinim godinama. Broj neverificiranih pristupnika u kategorijama državljana Republike Hrvatske koji su obrazovanje završili prije uvođenja državne mature ili izvan redovnog sustava Republike Hrvatske i strani državljan koji su obrazovanje završili izvan redovnog sustava Republike Hrvatske kroz četiri godine je značajno smanjen, što ukazuje na moguće

povećanje upoznatosti sa samim postupcima ovakvog oblika centraliziranog upisnog postupka.

Broj kandidata koji kandidiraju za upis u ljetnom roku povećan je s inicijalnih 33176 u akademskoj godini 2010./2011. na 38790 u akademskoj godini 2013./2014. Slijedom prije navedenog, povećanje od 16,92% u odnosu na prvu godinu ovakvog oblika centraliziranog upisnog postupka je posljedica povećanja broja kandidata koji su položili ispite državne mature u prethodnim godinama. Povećanje broja kandidata u ovoj skupini ne treba čuditi jer im ovakav oblik centraliziranog upisnog postupka, u kojem mogu selektivno polagati samo neke ispite državne mature te sa svojim rezultatima iz prethodnih godina konkurirati za upise u tekućoj godini bez dodatnog polaganja ispita, izrazito odgovara. Važno je napomenuti da većina osoba iz ove skupine kandidata već studira, a prijavom i kandidiranjem za upis u sljedeće akademske godine pokušava promijeniti slijed svojeg obrazovnog puta. Također je važno istaknuti da je prikazani rast ukupnog broja kandidata posljedica samog sustava centraliziranog upisnog postupka jer je postignut usprkos padu broja kandidata – redovnih učenika. Broj kandidata iz ove skupine se smanjio sa 26681 u akademskoj godini 2010./2011. na 25297 u akademskoj godini 2013./2014. Broj stranih državljana koji su obrazovanje završili izvan redovnog sustava Republike Hrvatske, a koji kandidiraju za upis na studijske programe na ovoj razini je stabilan i skroman te se kreće između 71 i 113 osoba.

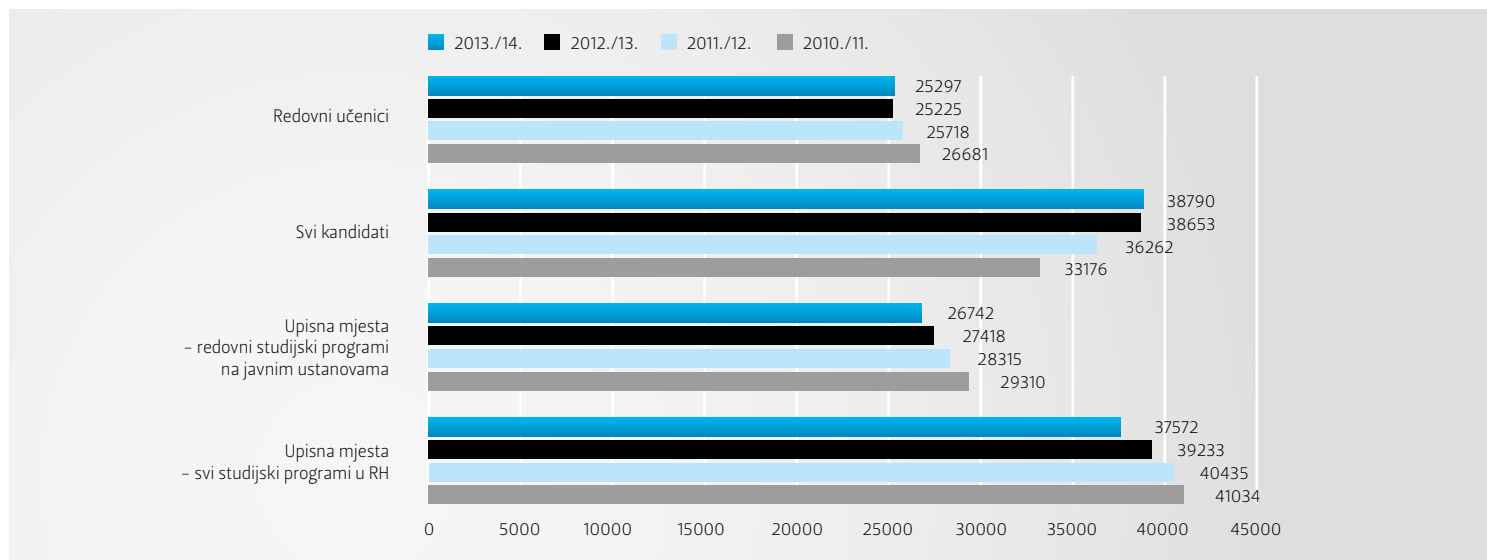
Na slici 7. prikazani su podaci koji u odnos stavljaju ukupan broj kandidata i kandidata iz skupine redovnih učenika te ukupan broj upisnih mjesta na studijskim programima u Republici Hrvatskoj, kao i broj upisnih mjesta na redovnim studijskim programima koji se organiziraju i izvode na javnim visokim učilištima u Republici Hrvatskoj u ljetnom upisnom roku kroz četiri godine.

Podaci prikazuju smanjenje broja upisnih mjesta, kako ukupno, tako i onih na redovnim studijskim programima javnih visokih učilišta. Važno je ponovno naglasiti da, zbog činjenice da se određeni

studijski programi organiziraju i izvode dvopredmetno, broj upisnih mjesta ne odgovara u potpunosti broju osoba koje se mogu upisati. Kako se dvopredmetni studijski programi izvode isključivo kao redovni sveučilišni, smanjenjem ukupnog broja mjesta za oko 1500 može se izračunati broj osoba koje se u određenoj akademskoj godini mogu upisati na studijske programe u Republici Hrvatskoj. Slijedom navedenog, broj osoba koje se mogu upisati na postojeća upisna mjesta na svim studijskim programima u Republici Hrvatskoj smanjio se s 39489 u akademskoj godini 2010./2011. na 36010 u akademskoj godini 2013./2014. Broj osoba koje se mogu upisati na dostupna upisna mjesta redovnih studijskih programa na javnim visokim učilištima smanjio se s 27765 u prvoj na 25179 u posljednjoj analiziranoj godini. Naposljetku, važno je naglasiti da je broj državljana Republike Hrvatske koji se mogu upisati na redovne studijske programe na javnim ustanovama smanjen s 27017 u prvoj analiziranoj godini na

24370 u akademskoj godini 2013./2014. Ukupan broj kandidata je kroz godine rastao te je tek u akademskoj godini 2013./2014. premašio broj upisnih mjesta (38790 kandidata nasuprot 37572 upisna mjesta). Broj učenika iz redovnog srednjoškolskog sustava koji su u ljetnom upisnom roku ispunili uvjete za kandidiranje za upis se nije značajnije mijenjao kroz četiri godine. Broj tih kandidata je manji nego što je broj upisnih mjesta na redovnim studijskim programima javnih visokih učilišta. U posljednje dvije analizirane godine njihov broj blago prelazi broj osoba koje se mogu upisati na redovne studijske programe na javnim visokim učilištima. U akademskoj godini 2013./2014. omjer broja kandidata i broja upisnih mjesta na studijskim programima bio je 1,03, a omjer broja kandidata i broja upisnih mjesta na redovnim studijskim programima javnih visokih učilišta 1,48. U prethodnim akademskim godinama ti omjeri su bili manji pa, primjerice, u akademskoj godini 2011./2012. oni iznose 0,89 i 1,28.

SLIKA 7. Broj kandidata iz skupine redovnih učenika, ukupan broj kandidata te broj upisnih mjesta na studijskim programima u ljetnom upisnom roku u akademskim godinama 2010./2011., 2011./2012., 2012./2013. i 2013./2014.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Izrazito je važan podatak da se u četiri godine od uvođenja centraliziranog upisnog postupka povećavao broj pristupnika i kandidata za upis na studijske programe visokih učilišta, usprkos činjenici da se broj učenika koji u tekućoj godini završavaju srednjoškolsko obrazovanje nije znatnije mijenjao. Opaženi porast od 33176 kandidata u ljetnom roku akademske godine 2010./2011. do 38790 kandidata u ljetnom roku akademske godine 2013./2014. je rezultat povećanja broja mladih osoba koje su uspješno položile ispite državne mature u prethodnim godinama. Ovo povećanje može se pripisati osobinama centraliziranog postupka upisa u visoko obrazovanje koji olakšava pristupnicima, od kojih značajan broj već studira, opetovano kandidiranje za upis određenog studijskog programa s rezultatima položene državne mature ili njezinih dijelova iz prethodnih godina. Iako se ova mogućnost sustava može promatrati s pozicija neučinkovitosti visokog obrazovanja, financijskih izdataka i slabljenja ljudskih resursa, pozitivna strana navedenog je činjenica da se mladim osobama pruža mogućnost „druge šanse“ u izboru studijskog programa. Važno je primijetiti da u zadnje dvije analizirane akademske godine broj kandidata stagnira te da će se vjerojatno u nadolazećim godinama mijenjati u skladu s kretanjem broja kandidata iz generacije koja u godini upisa završava srednjoškolsko obrazovanje. Analiza odnosa broja kandidata za upis u visoko obrazovanje i broja upisnih mjesta na studijskim programima visokih učilišta ukazuje da u sustavu visokog obrazovanja ima dovoljno upisnih mjesta. Tek je u akademskoj godini 2013./2014.

broj upisnih mjesta bio manji od broja kandidata. Istovremeno, broj osoba koje su se mogle upisati na redovne studijske programe javnih visokih učilišta je tek u zadnje dvije analizirane akademske godine bio neznatno veći od broja kandidata koji su u tekućoj godini završili srednjoškolsko obrazovanje. Ipak važno je naglasiti da se radi o grubim pokazateljima, budući da se želje pojedinaca za studiranjem grupiraju oko određenih studijskih programa, što uzrokuje neravnomjernu ispunjenost upisnih mjesta. Premda podaci o broju pristupnika i kandidata državljana Republike Hrvatske koji su srednjoškolsko obrazovanje završili u drugim državama nisu prikazani u ovoj studiji, važno je napomenuti da visoko obrazovanje u Republici Hrvatskoj privlači znatan broj pristupnika i kandidata, a posljedično i upisnika koji su svoje srednjoškolsko obrazovanje završili u Bosni i Hercegovini. Osim nacionalnoga, obrazovni sustav Bosne i Hercegovine predstavlja jedini brojčano značajan izvor kandidata za visoko obrazovanje u Republici Hrvatskoj. Konačno, podaci o izrazito malom broju stranih državljana koji žele upisati studijske programe visokih učilišta Republike Hrvatske su porazni te ukazuju na izrazito nisku ulaznu mobilnost u hrvatskom visokom obrazovanju.

ŠTO MLADE OSOBE ŽELE STUDIRATI?

GLAVNI NALAZI

- Visoka razina poželjnosti redovnih studijskih programa i, posebice, sveučilišnih studijskih programa.
- Porast poželjnosti redovnih stručnih studijskih programa od akademske godine 2010./2011. do akademske godine 2013./2014.
- Izrazito niska poželjnost studijskih programa koje organiziraju i izvode privatna visoka učilišta.
- Visoka razina poželjnosti redovnih sveučilišnih i stručnih studijskih programa u području biomedicina i zdravstvo.
- Najviše razine poželjnosti postižu redovni sveučilišni studijski programi u znanstvenim i umjetničkim poljima logopedija, filmska i kazališna umjetnost koje imaju manji broj upisnih mjesta. Među onima s većim brojem upisnih mjesta, izrazito su poželjni redovni sveučilišni studijski programi u poljima psihologija, arhitektura i dizajn, dentalna medicina, farmacija i temeljne medicinske znanosti.
- Izrazito niske razine poželjnosti postižu redovni sveučilišni studijski programi u poljima metalurgija, drvna tehnologija, brodogradnja i tekstilna tehnologija koji su povezani s gospodarskim i industrijskim granama koje su u prošlosti u Republici Hrvatskoj bile izrazito razvijene. U akademskoj godini 2013./2014. najnižu razinu poželjnosti postižu redovni sveučilišni programi u znanstvenom polju teologija.
- Redovni stručni programi u polju kliničke medicinske znanosti postižu najviše razine poželjnosti kroz sve četiri analizirane godine.

Želje pojedinaca vezane uz upis određenog studijskog programa su izrazito složeni koncepti koji, između ostaloga, u svojoj osnovi sadrže percepciju vlastitih sposobnosti, ali i sposobnosti i želja drugih u kontekstu ponuđenih upisnih mjesta, percepciju i iskustvo trenutnih životnih okolnosti u kojima se osoba nalazi, procjenu kvalitete pojedinog studijskog programa, osobnu projekciju karijernog puta, prije svega kroz procjenu prilika za zapošljavanje po završetku studija itd. Osim njima i njihovim najbližima, želje mladih osoba važne su i drugim kandidatima, ali i visokim učilištima, obrazovnoj politici te društvu u cjelini. Percepcija poželjnosti pojedinog studijskog programa, izvođača ili nositelja može imati izravan utjecaj na oblikovanje strateških planova uz upis svih pristupnika. Visokim učilištima ovi podaci mogu poslužiti kao osnova za formuliranje upisne politike te osmišljavanje planova za privlačenje budućih studenata. Razine poželjnosti studijskih programa mogu poslužiti obrazovnoj politici kao jedan od čimbenika usmjeravanja razvoja visokog obrazovanja, potreba za novim studijskim programima ili određivanja broja subvencioniranih mjesta na studijskim programima. Što mlade osobe žele studirati izrazito je društveno i gospodarski važno jer ukazuje na buduću smjer razvoja društva i rasta gospodarstva. Želje pojedinaca se redovito okrupnjavaju oko određenih studijskih programa, nositelja, izvođača te znanstvenih i umjetničkih polja. Slijedom navedenoga, može se dogoditi da neki, za razvoj društva i gospodarstva važni studijski programi imaju niže razine poželjnosti.

Obrazovne aspiracije pojedinaca vezane uz izbor studijskog programa opisuje i izrazita razina nestabilnosti. Dok neke mlade osobe već od osnovne škole znaju što žele studirati, neki donose odluku o studijskom programu u zadnjim sekundama prije zaključavanja konačnih rang-lista. Promjenjivost i nestabilnost je izrazito naglašena mogućnostima NISpVU-a koji je u dosadašnjim godinama primjene pristupnicima omogućavao odabir deset različitih studijskih programa koje su oni prije, tijekom i nakon postupka polaganja ispita državne mature na visoka učilišta mogli slobodno mijenjati. Za razumijevanje konceptualizacije poželjnosti, u ovoj studiji važno je naglasiti da su u analizama korišteni podaci o odabirima pristupnika u trenutku zaključavanja rang-lista. Takvi su odabiri u najvećoj mjeri izraz preferencija i želja pristupnika, ali značajnim dijelom i odraz njihovih mogućnosti procijenjenih na temelju uvida u rezultate ispita državne mature i položaja na rang-ljestvicama. U redanju odabira, pristupnici su zamoljeni da osobne odabire studijskih programa poredaju u skladu s vlastitim željama, tako da je na prvom mjestu za njih najpoželjniji studijski program. Također, važno je naglasiti da pristupnici nisu morali ispuniti svih deset odabira te da su mogli neke ili sve svoje odabire izbrisati neposredno prije zaključavanja rang-lista. Slijedom svega navedenoga konceptualizacija mjera i indeksa poželjnosti u ovoj studiji predstavlja poseban izazov.

5.1. OBJAŠNENJE MJERA I INDEKSA POŽELJNOSTI

Za potrebe analize deset odabira pojedinca smješteno je u tri razine konceptualnog prostora poželjnosti. Prvi izbor čini *prioritetnu razinu*, odnosno onaj studijski program koji pojedinac baš želi upisati. Prva tri izbora predstavljaju *realističnu razinu* poželjnosti, odnosno studijske programe koji za pojedinca predstavljaju „uži izbor“ jer zadržavaju izrazitu poželjnost i realističnu mogućnost ostvarivanja upisa studijskog programa (u slučaju zadovoljavanja svih zadanih kriterija). Podaci o upisu navedeno potvrđuju, budući da velika većina kandidata upiše jedan od svoja prva tri izbora. Svih deset izbora predstavljaju *moćnu razinu* poželjnosti, odnosno najširi prostor želja unutar kojeg pojedinac može odabrati studijski program. Ovaj prostor uključuje i studijske programe koji imaju nižu razinu poželjnosti za pojedinca i za koje je manje realistično da će ih kandidati upisati. Mjere i indeksi poželjnosti iskazani su i izračunati na razini pojedinog studijskog programa. Studijski program se slijedom predstavljenog pojmovnog okvira smješta u različite kategorije po tipu i vrsti studijskog programa, preko vrste i nositelja do znanstvenog i umjetničkog područja i polja. U izvještaju se koriste sljedeće mjere i indeksi poželjnosti:

NAZIV MJERE I INDEKSA	OBJAŠNENJE
N1	Broj kandidata koji određeni studijski program postavljaju kao svoj prvi odabir. Na višim razinama kategorizacija, primjerice, po tipu studijskog programa, mjera se iskazuje kao broj kandidata koji su kao svoj prvi odabir postavili određeni tip studijskog programa (npr. broj kandidata koji su kao prvi odabir uključili redovni studijski program).
Indeks 1	Izračunat kao omjer broja kandidata koji su postavili određeni studijski program/kategoriju studijskog programa kao prvi odabir i broja upisnih mjesta pojedinog studijskog programa/kategorije studijskog programa.
N3	Broj kandidata koji su u prva tri odabira odabrali određeni studijski program. Na višoj razini kategorizacija, primjerice, po vrsti studijskog programa, mjera se iskazuje kao barem jedan odabir određene vrste studijskog programa unutar prva tri odabira (npr. broj kandidata koji su kao barem jedan od tri odabira uključili sveučilišni preddiplomski studij).
Indeks 3	Izračunat kao omjer broja kandidata koji su barem jednom u prva tri odabira uključili određeni studijski program/kategoriju studijskog programa i broja upisnih mjesta pojedinog studijskog programa/kategorije studijskog programa.
N10	Broj kandidata koji su kao jedan od svojih deset izbora uključili određeni studijski program. Na višoj razini kategorizacija, primjerice, prema području studijskog programa, mjera se iskazuje kao barem jedan odabir studijskog programa određenog znanstvenog i umjetničkog područja unutar deset odabira (npr. jedan od odabira potpada pod područje tehničke znanosti).

Premda sve navedene mjere i indeksi sadrže određene metodološke i analitičke izazove koji proizlaze iz nejednakog broja studijskih programa, velikih razlika u broju upisnih mjesta, preklapanja

određenih kategorija te činjenice da se određeni studijski programi studiraju dvopredmetno, oni ipak mogu poslužiti kao okvirni pokazatelj poželjnosti studijskih programa. Važno je napomenuti da korištene mjere i indeksi poželjnosti nisu međusobno usporedivi iako mjere srodnu pojavu i pokazuju srodne obrasce. Za potrebe ove studije razina poželjnosti je iskazana na razini tipa, vrste i nositelja studijskog programa. Nakon predstavljanja podataka po ovim kategorijama u sve četiri godine, mjere i indeksi poželjnosti su iskazani posebno za redovne sveučilišne i redovne stručne studijske programe po pojedinom znanstvenom i umjetničkom području i polju.

U tablici 9. prikazani su podaci o broju upisnih mjesta za državljane Republike Hrvatske, mjere i indeksi poželjnosti prema vrsti i tipu studijskog programa.

Podaci o poželjnosti studijskog programa određenog tipa u sve četiri godine ukazuju na visoku poželjnost redovnih studijskih programa. Vrijednost Indeksa 1 kreće se oko 1, što ukazuje da je broj kandidata čiji je prvi odabir redovni studijski program otprilike jednak broju upisnih mjesta na redovnim studijskim programima u Republici Hrvatskoj. Vidljiv je porast ovog Indeksa kroz četiri godine i to od 0,96 u akademskoj godini 2010./2011. do 1,13 u akademskoj godini 2013./2014. Podaci o Indeksu 3 i broju kandidata koji u prva tri odabira barem jednom biraju redovni studijski program, također, ukazuju na visoku razinu poželjnosti. Tako, primjerice, u akademskoj godini 2011./2012. 94,60% svih kandidata kao jedan od svoja prva tri odabira bira redovne studijske programe. Izvanredni studijski programi su znatno manje poželjni pa se tako raspon vrijednosti Indeksa 1 kroz godine kreće između 0,29 i 0,42. U apsolutnom broju izvanredni studijski program kao svoj prvi izbor bira između 2391 kandidata u akademskoj godini 2010./2011. i 3226 kandidata u akademskoj godini 2013./2014., što iznosi između 7,21% i 8,32% ukupnog broja kandidata. Vrijednosti Indeksa 3 ukazuju da niti u jednoj od četiri analizirane godine broj osoba koji u svoja prva tri izbora biraju izvanredni studijski pro-

gram ne doseže ukupan broj upisnih mjesta za ovaj tip studiranja. U akademskim godinama 2012./2013. i 2013./2014. čak niti apsolutni broj kandidata koji u svojih deset izbora biraju barem jedan izvanredni studijski program ne ispunjava ukupan broj upisnih mjesta studijskih programa ovakvog tipa studiranja.

Podaci o vrsti studijskog programa, također, otkrivaju vrlo zanimljive razlike u poželjnosti. Najpoželjniji su integrirani preddiplomski i diplomski studijski programi za koje se vrijednosti Indeksa 1 kreću između 1,22 i 1,31. Vrijednosti Indeksa 3 su, također, visoke i ukazuju da čak dvostruko više kandidata, nego što je upisnih mjesta u trenutku zaključavanja upisnog postupka, kao jedan od svoja prva tri izbora bira integrirane preddiplomske i diplomske studijske programe. Važno je naglasiti da se u slučaju poželjnosti integriranih preddiplomskih i diplomskih studijskih programa radi o tzv. kompozicijskom efektu budući da ovu vrstu studijskih programa čine samo oni više razine poželjnosti. Preddiplomski sveučilišni studijski programi su, također, poželjni pri čemu se vrijednosti Indeksa 1 kreću od 0,96 u akademskoj godini 2010./2011. do 1,11 u akademskoj godini 2013./2014. U ukupnom broju u akademskoj godini 2013./2014. 72,85% kandidata je kao jedan od svojih izbora uključilo preddiplomski sveučilišni studijski program. U usporedbi sa sveučilišnim studijskim programima, stručni studijski programi imaju niže indekse poželjnosti. Vrijednosti Indeksa 1 kreću se između 0,52 i 0,72, pri čemu iz godine u godinu rastu. Također je važno naglasiti da je u prethodnoj akademskoj godini 25,20% svih kandidata kao jedan od svoja prva tri izbora, a 44,40% svih kandidata kao jedan od svojih deset izbora uključilo stručni studijski program.

U tablici 10. prikazani su podaci o broju upisnih mjesta, mjere i indeksi poželjnosti prema nositelju studijskog programa.

Podaci o poželjnosti prema vrsti nositelja ukazuju na izrazitu poželjnost studijskih programa javnih visokih učilišta, naročito javnih sveučilišta i na vrlo nisku poželjnost studijskih programa

TABLICA 9. Broj upisnih mjesta, mjere i indeksi poželjnosti studijskih programa prema vrsti i tipu studijskog programa

	N upisnih mjesta	N1	N3	Indeks 1	Indeks 3	N10
AKADEMSKA GODINA 2010./2011.						
TIP STUDIJSKOG PROGRAMA						
Redovni	31882	30449	32139	0,96	1,01	32386
Izvanredni	8154	2391	6604	0,29	0,81	12919
VRSTA STUDIJSKOG PROGRAMA						
Integrirani preddiplomski i diplomski	4339	5674	8884	1,31	2,05	13732
Preddiplomski sveučilišni	19454	18656	25576	0,96	1,31	29518
Stručni	16243	8510	14855	0,52	0,91	21911
AKADEMSKA GODINA 2011./2012.						
TIP STUDIJSKOG PROGRAMA						
Redovni	30598	32616	34305	1,07	1,12	34598
Izvanredni	8894	2791	6037	0,31	0,68	9740
VRSTA STUDIJSKOG PROGRAMA						
Integrirani preddiplomski i diplomski	4307	5265	8416	1,22	1,95	13098
Preddiplomski sveučilišni	19213	20661	28243	1,08	1,47	31872
Stručni	15972	9481	15938	0,59	1	22119
AKADEMSKA GODINA 2012./2013.						
TIP STUDIJSKOG PROGRAMA						
Redovni	29667	32781	34091	1,1	1,15	34382
Izvanredni	8507	3192	5916	0,38	0,7	7773
VRSTA STUDIJSKOG PROGRAMA						
Integrirani preddiplomski i diplomski	4209	5210	7330	1,24	1,74	9622
Preddiplomski sveučilišni	19281	20828	26272	1,08	1,36	28426
Stručni	14684	9935	14192	0,68	0,97	17513
AKADEMSKA GODINA 2013./2014.						
TIP STUDIJSKOG PROGRAMA						
Redovni studij	28793	32433	33807	1,13	1,17	34112
Izvanredni studij	7704	3226	5807	0,42	0,75	7629
VRSTA STUDIJSKOG PROGRAMA						
Integrirani preddiplomski i diplomski	4149	5068	7273	1,22	1,75	9519
Preddiplomski sveučilišni	18799	20817	26068	1,11	1,39	28260
Stručni	13549	9774	13768	0,72	1,02	17224

TABLICA 10. Broj upisnih mjesta, mjere i indeksi poželjnosti studijskog programa prema vrsti nositelja studijskog programa

	N upisnih mjesta	N1	N3	Indeks 1	Indeks 3	N10
AKADEMSKA GODINA 2010./2011.						
VRSTA NOSITELJA STUDIJSKOG PROGRAMA						
Javna sveučilišta	28212	27389	30466	0,97	1,08	31746
Javna veleučilišta i visoke škole	7209	4284	7686	0,59	1,07	13342
Privatna visoka učilišta	4615	1167	2211	0,25	0,48	5380
AKADEMSKA GODINA 2011./2012.						
VRSTA NOSITELJA STUDIJSKOG PROGRAMA						
Javna sveučilišta	27916	29365	32859	1,05	1,18	34087
Javna veleučilišta i visoke škole	7113	5165	8907	0,73	1,25	14093
Privatna visoka učilišta	4463	877	1748	0,20	0,39	4030
AKADEMSKA GODINA 2012./2013.						
VRSTA NOSITELJA STUDIJSKOG PROGRAMA						
Javna sveučilišta	27689	29522	31800	1,07	1,15	32619
Javna veleučilišta i visoke škole	5870	5159	7552	0,88	1,29	9684
Privatna visoka učilišta	4615	1292	2055	0,28	0,45	3230
AKADEMSKA GODINA 2013./2014.						
VRSTA NOSITELJA STUDIJSKOG PROGRAMA						
Javna sveučilišta	26555	29210	31502	1,10	1,19	32413
Javna veleučilišta i visoke škole	5470	5096	7329	0,93	1,34	9708
Privatna visoka učilišta	4472	1353	2150	0,30	0,48	3370

koje organiziraju privatna visoka učilišta. Vrijednosti Indeksa 1 za studijske programe koje organiziraju i izvode javna sveučilišta kreću se između 0,97 i 1,10, a vrijednosti Indeksa 3 između 1,08 i 1,19. Pri interpretaciji ovih rezultata važno je uzeti u obzir činjenicu da se oko 70% svih upisnih mjesta za studiranje nalazi na studijskim programima javnih sveučilišta. U apsolutnom broju izrazito velik broj kandidata uključuje studijske programe ove vrste nositelja pa tako u akademskoj godini 2011./2012. čak 83,56% kandidata kao jedan od svojih deset izbora uključuje studijske programe na javnim sveučilištima. Studijski programi na javnim veleučilištima i visokim školama imaju nešto niže vrijednosti Indeksa 1, ali i značajan rast tijekom protekle četiri godine (od 0,59 do 0,93). Slično

je i s Indeksom 3 koji u posljednjoj analiziranoj akademskoj godini iznosi 1,34. U akademskoj godini 2013./2014. 25,03% kandidata je kao jedan od svojih odabira uključilo studijski program na nekom od javnih veleučilišta i visokih škola. Vrijednosti Indeksa 1 studijskih programa koje organiziraju i izvode privatna visoka učilišta vrlo su niske i kreću se između 0,20 i 0,30. Slično je i s Indeksom 3 koji ne prelazi 0,50 niti u jednoj akademskoj godini. U akademskoj godini 2013./2014. 8,69% svih kandidata je kao jedan od svojih 10 izbora izabralo studijski program na nekom od privatnih visokih učilišta. Posebno je znakovito da je u prethodne dvije godine broj kandidata koji iskazuju želju za studiranjem na privatnim učilištima znatno manji od broja upisnih mjesta.

5.2. POŽELJNOST REDOVNIH SVEUČILIŠNIH STUDIJSKIH PROGRAMA PREMA ZNANSTVENIM I UMJETNIČKIM PODRUČJIMA I POLJIMA

U tablici 11. prikazani su podaci o poželjnosti redovnih sveučilišnih studijskih programa prema znanstvenom i umjetničkom području.

Mjere i indeksi poželjnosti redovnih sveučilišnih studijskih programa u pojedinom znanstvenom i umjetničkom području otkrivaju značajne razlike među područjima. U sve četiri godine redovni sveučilišni studijski programi u području biomedicina i zdravstvo postižu najviše vrijednosti Indeksa 1. U trenutku zaključivanja upisnog postupka gotovo dvostruko više kandidata, nego što je broj upisnih mjesta, kao svoj prvi izbor postavlja studijski program iz ovog područja. Visoka razina poželjnosti je razvidna i kod Indeksa 3 s rasponom vrijednosti između 2,53 i 2,98. U akademskoj godini 2013./2014. 3986 kandidata (10,28% od ukupnog broja) je izrazilo želju za studiranjem na redovnim sveučilišnim programima u ovom području. Visoke vrijednosti Indeksa 1 postižu i studijski programi u umjetničkom području. Za ovo područje je znakovito da Indeks 3 i ukupni broj kandidata koji odabiru studijski program ukazuju na relativno blag porast, što se može objasniti činjenicom da kandidati koji imaju želju za studiranjem u ovom području studijske programe postavljaju kao jasne i čvrste prioritete. U akademskoj godini 2010./2011. čak 53,41% kandidata je kao jedan od svojih izbora uključilo sveučilišni redovni studijski program u području društvenih znanosti. Studijski programi u području humanističkih znanosti imaju relativno nisku razinu poželjnosti. Ipak, navedeno treba interpretirati imajući u vidu da je većina studijskih programa u ovom području dvopredmetna te da

je sam broj osoba koje mogu zauzeti dvopredmetna mjesta znatno manji, a time je i poželjnost ovih studijskih programa promatrana iz perspektive broja osoba značajno veća. Studijski programi u područjima biotehničkih, tehničkih i prirodnih znanosti imaju niže vrijednosti Indeksa 1 koji se kreću oko vrijednosti 1. Vrijednosti Indeksa 3 ukazuju na nižu razinu poželjnosti studijskih programa u području tehničkih znanosti. Za razumijevanje cjelokupnog konteksta poželjnosti pojedinog područja važno je naglasiti i apsolutne brojeve kandidata prema kojima u akademskoj godini 2013./2014. 4098 (10,56% ukupnog broja kandidata) iskazuje želju za studiranjem u području prirodnih znanosti, a 3758 (9,69% ukupnog broja kandidata) u području biotehničkih znanosti.

Zanimljivi podaci odnose se na poželjnost redovnih sveučilišnih studijskih programa u određenom znanstvenom i umjetničkom polju jer oni još specifičnije ukazuju na profile želja kandidata. Pojedina znanstvena i umjetnička polja se izrazito razlikuju u broju studenata koje upisuju. Tako se na studijske programe određenih znanstvenih i umjetničkih polja moglo upisati oko 30 budućih studenata, dok se recimo u akademskoj godini 2010./2011. na redovne sveučilišne studijske programe u znanstvenom polju ekonomija moglo upisati 3445 studenata. Izrazite razlike u broju upisnih mjesta imaju i jasan odraz na mjere i indekse poželjnosti. Pitanje dvopredmetnosti je u slučaju znanstvenih polja još izraženije, nego kod područja, jer su u određenim znanstvenim poljima studijski programi većinom dvopredmetni. Dobar primjer za navedeno su

TABLICA 11. Broj upisnih mjesta, mjere i indeksi poželjnosti redovnih sveučilišnih studijskih programa prema znanstvenom i umjetničkom području

	N upisnih mjesta	N1	N3	Indeks1	Indeks3	N10
AKADEMSKA GODINA 2010./2011.						
Biomedicina i zdravstvo	1090	2309	3246	2,12	2,98	4927
Biotehničke znanosti	1398	948	1969	0,68	1,41	4344
Društvene znanosti	7794	9939	13319	1,28	1,71	17720
Humanističke znanosti	3593	2731	4555	0,76	1,27	7552
Interdisciplinarna područja znanosti	135	116	358	0,86	2,65	1018
Prirodne znanosti	1455	1177	2579	0,81	1,77	5284
Tehničke znanosti	5298	5258	7386	0,99	1,39	11254
Umjetničko područje	558	900	1117	1,61	2,00	1515
AKADEMSKA GODINA 2011./2012.						
Biomedicina i zdravstvo	1286	2318	3306	1,80	2,57	4875
Biotehničke znanosti	1386	1276	2302	0,92	1,66	4294
Društvene znanosti	7096	9874	13507	1,39	1,90	17796
Humanističke znanosti	3642	2857	4788	0,78	1,31	7273
Interdisciplinarna područja znanosti	133	168	435	1,26	3,27	1057
Prirodne znanosti	1452	1436	3103	0,99	2,14	5681
Tehničke znanosti	5237	6003	8460	1,15	1,62	12094
Umjetničko područje	555	880	1050	1,59	1,89	1399
AKADEMSKA GODINA 2012./2013.						
Biomedicina i zdravstvo	1252	2464	3231	1,97	2,58	3963
Biotehničke znanosti	1413	1455	2418	1,03	1,71	3592
Društvene znanosti	7000	9324	12016	1,33	1,72	14485
Humanističke znanosti	3579	3104	4663	0,87	1,30	6013
Interdisciplinarna područja znanosti	134	194	434	1,45	3,24	735
Prirodne znanosti	1446	1488	2813	1,03	1,95	4250
Tehničke znanosti	5252	5819	7581	1,11	1,44	9400
Umjetničko područje	548	984	1140	1,80	2,08	1338
AKADEMSKA GODINA 2013./2014.						
Biomedicina i zdravstvo	1257	2420	3182	1,93	2,53	3986
Biotehničke znanosti	1385	1566	2519	1,13	1,82	3758
Društvene znanosti	6735	9086	11624	1,35	1,73	13992
Humanističke znanosti	3575	2949	4373	0,82	1,22	5577
Interdisciplinarna područja znanosti	121	156	359	1,29	2,97	626
Prirodne znanosti	1431	1547	2754	1,08	1,92	4098
Tehničke znanosti	5202	5852	7540	1,12	1,45	9373
Umjetničko područje	556	987	1116	1,78	2,01	1319

studijski programi u znanstvenom polju filologija u kojem je u akademskoj godini 2013./2014. bilo 2164 upisnih mjesta, od čega je 404 bilo na jednopredmetnim studijskim programima, a 1760 na dvopredmetnim. Upisna mjesta na dvopredmetnim studijskim programima ne odgovaraju broju osoba koje se mogu upisati. Kako indeksi poželjnosti u odnos stavljaju broj osoba kandidata i broj upisnih mjesta, u slučaju znanstvenih polja s dominantno dvopredmetnim studijskim programima, oni su nužno podcijenjeni.

U tablici 12. prikazani su podaci o 15 najpoželjnijih znanstvenih i umjetničkih polja na osnovu Indeksa 1. Znanstvena i umjetnička polja poredana su na osnovu vrijednosti indeksa iz akademske godine 2010./2011. te su prikazane vrijednosti i rangovi u sljedećim akademskim godinama.

Prioritetni indeksi ukazuju da se među najpoželjnijima nalaze studijski programi u manjim znanstvenim i umjetničkim poljima poput logopedije, filmske i kazališne umjetnosti. Studijski programi u ovim poljima kroz sve četiri godine zadržavaju visoku razinu i rang poželjnosti. Među poljima s većim brojem upisnih mjesta ističu se studijski programi u poljima psihologija te arhitektura i urbanizam. Studijski programi iz znanstvenih polja temeljne medicinske znanosti, dentalna medicina i farmacija, također, su visoko poželjni. Od znanstvenih polja koja potpadaju u područje prirodnih znanosti jedino studijski programi iz polja biologija ulaze u 15 najpoželjnijih. Razina poželjnosti studijskih programa u znanstvenom polju građevinarstvo se značajno smanjila kroz četiri godine. Vjerojatan razlog pada jest situacija na tržištu rada u sek-

TABLICA 12. Broj upisnih mjesta, vrijednosti Indeksa 1 te rangovi 15 najpoželjnijih znanstvenih i umjetničkih polja u akademskim godinama 2010./2011., 2011./2012., 2012./2013. i 2013./2014. – redovni sveučilišni studijski programi

	AK.GOD. 2010./2011.			AK.GOD. 2011./2012.			AK.GOD. 2012./2013.			AK.GOD. 2013./2014.		
	Broj upisnih mjesta	Indeks 1	Rang	Broj upisnih mjesta	Indeks 1	Rang	Broj upisnih mjesta	Indeks 1	Rang	Broj upisnih mjesta	Indeks 1	Rang
Logopedija	35	5,57	1	35	3,74	2	50	3,10	2	50	3,22	2
Filmska umjetnost	25	5,04	2	26	4,12	1	38	3,58	1	38	2,87	3
Psihologija	225	3,72	3	214	3,06	3	256	2,31	6	260	2,32	6
Edukacijsko–rehabilitacijske znanosti	85	3,49	4	85	2,84	4	90	2,70	4	90	2,82	4
Arhitektura i urbanizam	155	2,85	5	155	2,06	8	160	2,03	9	160	1,85	9
Dentalna medicina	145	2,68	6	135	2,67	5	140	2,15	7	140	2,23	7
Javno zdravstvo i zdravstvena zaštita	30	2,50	7	55	1,07	35	43	1,02	43	43	1,47	21
Temeljne medicinske znanosti	570	2,27	8	570	1,74	11	585	1,91	10	585	1,84	10
Farmacija	175	2,27	9	175	2,09	7	175	2,40	5	178	2,22	8
Kazališna umjetnost	39	2,00	10	45	2,44	6	27	2,07	8	33	3,94	1
Geodezija	125	1,98	11	110	1,95	9	115	1,83	12	115	1,50	19
Građevinarstvo	495	1,81	12	475	1,59	15	482	1,19	31	482	1,18	34
Primijenjena umjetnost	163	1,76	13	164	1,52	21	184	1,76	16	174	1,52	18
Biologija	165	1,64	14	163	1,66	12	165	1,61	18	170	1,81	11
Politologija	190	1,57	15	170	1,65	13	150	1,71	17	150	1,43	22

toru koji je među najpogodnijima ekonomskom krizom proteklih godina. U 15 najpoželjnijih znanstvenih i umjetničkih polja ulaze i studijski programi u kojima primijenjena umjetnost, prije svega kroz izrazito poželjne studijske programe dizajna, i studijski programi u znanstvenom polju politologija.

U tablici 13. prikazani su podaci o 15 najmanje poželjnijih znanstvenih i umjetničkih polja na osnovu prioritarnog indeksa poželjnosti. Znanstvena i umjetnička polja poredana su na osnovu vrijednosti indeksa iz akademske godine 2010./2011. te su prikazane vrijednosti i rangovi u sljedećim akademskim godinama.

Podaci o 15 najmanje poželjnih znanstvenih i umjetničkih polja ukazuju i na šire probleme vezane uz razvoj hrvatskog društva i gospodarstva. Na samom dnu su redovni sveučilišni studijski pro-

grami povezani s gospodarskim disciplinama i industrijskim granama koje su u Republici Hrvatskoj nekada bile izrazito razvijene. Niske razine poželjnosti su karakteristične za studijske programe u znanstvenim poljima metalurgija, tekstilna tehnologija, brodogradnja i drvena tehnologija. Kod nekih znanstvenih polja vidljiv je i porast poželjnosti, primjerice u polju kemijsko inženjerstvo te rudarstvo, nafta i geološko inženjerstvo. U akademskoj godini 2013./2014. na samom dnu poželjnosti nalaze se studijski programi u znanstvenim poljima filozofija, u kojoj se studijski programi dijelom izvode dvopredmetno teologija. Važno je naglasiti da se među najmanje poželjnim znanstvenim poljima nalaze i studijski programi iz područja prirodnih znanosti i to u znanstvenim poljima kemija i fizika. U tablici 14. prikazani su podaci o poželjnosti 15

TABLICA 13. Broj upisnih mjesta, vrijednosti Indeksa 1 te rangovi 15 najmanje poželjnijih znanstvenih i umjetničkih polja u akademskim godinama 2010./2011., 2011./2012., 2012./2013. i 2013./2014. – redovni sveučilišni studijski programi

	AK.GOD. 2010./2011.			AK.GOD. 2011./2012.			AK.GOD. 2012./2013.			AK.GOD. 2013./2014.		
	Broj upisnih mjesta	Indeks 1	Rang	Broj upisnih mjesta	Indeks 1	Rang	Broj upisnih mjesta	Indeks 1	Rang	Broj upisnih mjesta	Indeks 1	Rang
Fizika	227	0,65	46	230	0,75	53	236	0,86	50	230	0,89	48
Rudarstvo, nafta i geološko inženjerstvo	165	0,64	47	165	1,01	37	155	1,28	24	155	1,38	25
Prehrambena tehnologija	270	0,58	48	250	0,99	40	275	1,03	42	275	1,13	39
Grafička tehnologija	150	0,55	49	150	0,99	39	150	0,75	55	140	0,66	59
Filozofija	305	0,52	50	305	0,63	57	310	0,55	62	290	0,61	61
Teologija	321	0,49	51	354	0,46	60	300	0,64	59	298	0,56	62
Kroatologija	65	0,48	52	63	0,67	55	64	0,97	46	51	0,88	49
Kemija	215	0,47	53	210	0,77	52	217	0,88	49	210	0,93	47
Temeljne tehničke znanosti	55	0,42	54	55	1,31	27	65	1,45	20	65	1,49	20
Interdisciplinarne prirodne znanosti	160	0,38	55	160	0,66	56	166	0,55	61	160	0,69	56
Drvena tehnologija	120	0,37	56	120	0,48	59	120	0,77	54	120	0,87	50
Interdisciplinarne tehničke znanosti	220	0,33	57	210	0,78	50	210	1,09	39	190	0,94	46
Brodogradnja	150	0,30	58	145	0,57	58	145	0,63	60	130	0,72	53
Kemijsko inženjerstvo	215	0,28	59	200	0,78	51	200	0,82	52	200	1,16	37
Tekstilna tehnologija	220	0,17	60	220	0,37	61	220	0,68	57	220	0,68	57
Metalurgija	55	0,04	61	55	0,35	62	55	0,89	48	55	0,69	55

TABLICA 14. Broj upisnih mjesta, vrijednosti Indeksa 1 te rangovi 15 najvećih znanstvenih i umjetničkih polja u akademskim godinama 2010./2011., 2011./2012., 2012./2013. i 2013./2014. – redovni sveučilišni studijski programi

	Broj upisnih mjesta	Indeks 1	Indeks 3	Broj upisnih mjesta	Indeks 1	Indeks 3	Broj upisnih mjesta	Indeks 1	Indeks 3	Broj upisnih mjesta	Indeks 1	Indeks 3
	AK.GOD. 2010./2011.			AK.GOD. 2011./2012.			AK.GOD. 2012./2013.			AK.GOD. 2013./2014.		
Ekonomija	3445	1,03	1,87	2855	1,34	2,65	2560	1,23	2,11	2278	1,27	2,14
Filologija	2134	0,78	1,52	2138	0,81	1,61	2118	0,91	1,56	2164	0,84	1,43
Pravo	1285	1,26	2,12	1285	1,13	1,90	1265	1,14	1,76	1268	1,09	1,69
Tehnologija prometa i transporta	957	1,03	2,25	964	1,35	2,86	969	1,14	2,00	968	1,18	1,96
Pedagogija	908	1,57	3,67	888	1,58	3,85	985	1,39	2,78	983	1,64	3,26
Informacijske i komunikacijske znanosti	891	1,00	2,71	845	1,11	2,81	875	1,19	2,55	910	1,06	2,30
Strojarstvo	843	0,73	1,96	860	0,92	2,25	854	1,10	2,21	869	1,13	2,15
Poljoprivreda (agronomija)	768	0,66	1,60	776	0,91	1,90	778	1,00	1,86	750	1,10	2,03
Elektrotehnika; Računarstvo	640	1,37	2,46	640	1,35	2,38	640	1,00	1,50	640	0,96	1,44
Temeljne medicinske znanosti	570	2,27	3,37	570	1,74	2,61	585	1,91	2,50	585	1,84	2,24
Matematika	563	0,79	1,70	564	1,00	2,29	536	1,06	1,96	536	1,04	1,81
Elektrotehnika	537	0,80	2,12	532	0,98	2,45	531	1,08	2,29	514	1,16	2,17
Građevinarstvo	495	1,81	4,56	475	1,59	4,33	482	1,19	2,73	482	1,18	2,49
Povijest	350	0,91	2,31	349	0,97	2,54	351	1,12	2,42	331	1,03	2,20
Kineziologija	325	1,41	1,92	320	1,55	2,04	325	1,81	2,21	2278	1,27	2,14

najvećih znanstvenih i umjetničkih polja poredanih po broju upisnih mjesta u akademskoj godini 2010./2011.

Među najvećim znanstvenim i umjetničkim poljima višu razinu poželjnost postižu studijski programi u poljima temeljne medicinske znanosti i pedagogija koja osim studijskih programa pedagogije uključuje studijske programe za obrazovanje učitelja razredne nastave i odgojitelja. Vrijedno je istaknuti i određene promjene u poželjnosti tijekom godina kod već prije spomenutog znanstvenog polja građevinarstvo ili u slučaju znanstvenog polja pravo koje uz stabilan broj upisnih mjesta bilježi blagi pad vrijednosti Indeksa 1 i Indeksa 3.

5.3. POŽELJNOST REDOVNIH STRUČNIH STUDIJSKIH PROGRAMA PREMA ZNANSTVENIM I UMJETNIČKIM PODRUČJIMA I POLJIMA

U tablici 15. prikazani su podaci o poželjnosti redovnih stručnih studijskih programa prema znanstvenom području⁸.

TABLICA 15. Broj upisnih mjesta, mjere i indeksi poželjnosti redovnih stručnih studijskih programa prema znanstvenom području

	N upisnih mjesta	N1	N3	Indeks 1	Indeks 3	N10
AKADEMSKA GODINA 2010./2011.						
Biomedicina i zdravstvo	753	1526	1699	2,03	2,26	1980
Biotehničke znanosti	675	178	483	0,26	0,72	1058
Društvene znanosti	5736	3359	4596	0,59	0,80	5581
Tehničke znanosti	3138	1971	2878	0,63	0,92	3839
AKADEMSKA GODINA 2011./2012.						
Biomedicina i zdravstvo	615	1553	1731	2,53	2,81	2067
Biotehničke znanosti	650	188	515	0,29	0,79	1093
Društvene znanosti	5387	3752	5079	0,70	0,94	6054
Tehničke znanosti	2900	2280	3374	0,79	1,16	4319
AKADEMSKA GODINA 2012./2013.						
Biomedicina i zdravstvo	585	1605	1724	2,74	2,95	1849
Biotehničke znanosti	650	302	610	0,46	0,94	909
Društvene znanosti	4740	3394	4404	0,72	0,93	5028
Tehničke znanosti	2814	2602	3393	0,92	1,21	3855
AKADEMSKA GODINA 2013./2014.						
Biomedicina i zdravstvo	605	1567	1707	2,59	2,82	1885
Biotehničke znanosti	610	336	692	0,55	1,13	1098
Društvene znanosti	4485	3308	4380	0,74	0,98	4996
Tehničke znanosti	2717	2625	3372	0,97	1,24	3889

⁸ Mali broj redovnih stručnih studijskih programa prema NISpVU-u klasifikaciji pripada područjima humanističke znanosti, interdisciplinarna područja znanosti i umjetničko područje. Zbog izrazite razlike u broju upisnih mjesta, prikazani su podaci samo za četiri veća područja u kojima se izvode redovni stručni studijski programi.

Podaci ukazuju na izrazito visoku poželjnost redovnih stručnih studijskih programa u području biomedicine i zdravstva. Vrijednosti Indeksa 1 su u sve četiri godine veće od 2, a ukupan broj kandidata koji odabiru redovne stručne studijske programe iz ovog polja je više od tri puta veći od broja upisnih mjesta. U sve tri godine stručni studijski programi iz područja tehničkih znanosti, također, postižu zadovoljavajuće razine poželjnosti. U akademskoj godini 2013./2014. vrijednost Indeksa 1 iznosi gotovo 1, a Indeks 3 tijekom četiri godine raste. Najnižu razinu poželjnosti postižu stručni studijski programi iz područja biotehničkih znanosti.

U tablici 16. prikazani su indeksi poželjnosti za 15 najvećih polja u kojima se organiziraju i izvode redovni stručni studijski programi poredani prema vrijednosti prioritnog indeksa iz akademske godine 2010./2011.

Redovni stručni studijski programi iz polja kliničke medicinske znanosti imaju uvjerljivo najvišu razinu poželjnosti. Vrijednosti Indeksa 1 približavaju se vrijednosti 3, a vrijednosti Indeksa 3 ukazuju da gotovo pet puta više kandidata od broja upisnih mjesta postavlja redovne stručne studijske programe iz ovog polja kao jedan od svoja prva tri izbora u trenutku zaključavanja rang-lista. Studijski programi iz polja pedagogija koji se odnose na stručne studijske programe za obrazovanje odgojitelja, također, postižu visoke razine poželjnosti. Vrijedno je napomenuti i relativno visoke vrijednosti mjera poželjnosti u slučaju redovnih stručnih studijskih programa u poljima građevinarstvo, informacijske i komunikacijske znanosti i elektrotehnika. Kao i u slučaju redovnih sveučilišnih studijskih programa, redovni stručni programi vezani uz industrije koje su u Republici Hrvatskoj izgubile na snazi, poput tekstilne i prehrambene tehnologije postižu vrlo niske razine poželjnosti.

TABLICA 16. Broj upisnih mjesta, vrijednosti Indeksa 1 i Indeksa 3, 15 najvećih znanstvenih i umjetničkih polja u akademskim godinama 2010./2011., 2011./2012., 2012./2013. i 2013./2014. – redovni stručni studijski programi

	Broj upisnih mjesta	Indeks 1	Indeks 3	Broj upisnih mjesta	Indeks 1	Indeks 3	Broj upisnih mjesta	Indeks 1	Indeks 3	Broj upisnih mjesta	Indeks 1	Indeks 3
	AK.GOD. 2010./2011.			AK.GOD. 2011./2012.			AK.GOD. 2012./2013.			AK.GOD. 2013./2014.		
Kliničke medicinske znanosti	653	2,18	3,61	515	2,64	4,7	485	2,81	4,66	505	2,68	4,46
Pedagogija	280	1,89	4,30	275	1,87	4,71	130	1,71	3,29	128	1,75	3,48
Građevinarstvo	390	0,99	2,80	320	1,24	3,27	300	1,30	2,76	290	1,21	2,47
Informacijske i komunikacijske znanosti	570	0,86	2,41	500	1,00	2,84	440	1,28	2,82	435	1,29	2,86
Elektrotehnika	670	0,74	2,11	570	1,02	2,77	560	1,18	2,66	507	1,30	2,94
Pravo	777	0,62	2,03	782	0,83	2,35	632	0,90	2,04	628	0,94	2,05
Računarstvo	595	0,54	2,00	510	0,72	2,36	538	0,86	2,07	605	0,77	1,59
Ekonomija	3784	0,47	1,19	3525	0,58	1,41	3282	0,60	1,11	2974	0,60	1,11
Strojarstvo	470	0,47	1,20	465	0,49	1,20	435	0,77	1,41	450	0,80	1,53
Tehnologija prometa i transport	290	0,47	1,38	290	0,61	1,63	290	0,78	1,49	270	0,66	1,32
Interdisciplinarne tehničke znanosti	323	0,46	1,34	375	0,71	2,11	384	0,84	1,97	360	1,09	2,65
Poljoprivreda (agronomija)	455	0,28	0,68	420	0,36	0,81	420	0,51	0,85	420	0,60	1,02
Prehrambena tehnologija	180	0,26	0,63	190	0,17	0,63	190	0,45	0,83	190	0,44	0,87
Interdisciplinarne društvene znanosti	160	0,11	0,25	160	0,08	0,30	90	0,19	0,36	90	0,06	0,22
Tekstilna tehnologija	160	0,06	0,19	160	0,06	0,16	140	0,11	0,26	80	0,24	0,34

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Analize ukazuju na visoku razinu poželjnosti redovnih studijskih programa i, posebice, sveučilišnih studijskih programa. Kandidati za upis u visoko obrazovanje, također, značajnu prednost daju studijskim programima na javnim visokim učilištima. Ovakvi rezultati su očekivani, budući da upisnici redovnih studijskih programa na javnim visokim učilištima ne plaćaju troškove školarina, dok to na izvanrednim studijskim programima javnih visokih učilišta i na stručnim studijskim programima privatnih visokih učilišta nije slučaj.

Analize ukazuju da najviše razine poželjnosti postižu redovni sveučilišni studijski programi u znanstvenim i umjetničkim poljima logopedija, filmska i kazališna umjetnost koja imaju relativno mali broj upisnih mjesta. Među onima s većim brojem upisnih mjesta, izrazito su poželjni redovni sveučilišni studijski programi u poljima psihologija, arhitektura i dizajn, dentalna medicina, farmacija i temeljne medicinske znanosti. Radi se o prestižnim studijskim programima koji osiguravaju relativno realističnu mogućnost zapošljavanja nakon završenog studija te o zanimanjima koja su društveno cijenjena te omogućuju međunarodnu mobilnost. Među redovnim stručnim studijskim programima po poželjnosti se ističu oni u polju kliničke medicinske znanosti. Zanimljivo je da je razina poželjnosti studijskih programa u navedenim znanstvenim i umjetničkim poljima relativno stabilna jer su po rangui na samom vrhu ljestvice najpoželjnijih polja u sve četiri analizirane godine.

Na primjeru redovnih sveučilišnih studijskih programa u znanstvenom polju građevinarstvo, koje karakterizira pad poželj-

nosti u četiri godine, moguće je primijetiti utjecaj gospodarskih prilika i stanja na tržištu rada na interes za pojedine studijske programe i polje.

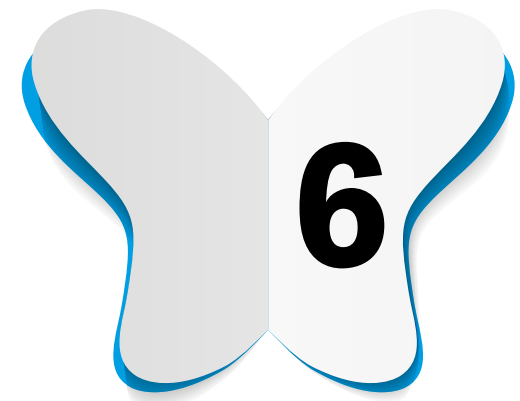
Podaci o visokoj razini poželjnosti mogu ukazivati na potrebu za otvaranjem novih studijskih programa, ali i na potencijal u terminima broja kandidata koji u Republici Hrvatskoj postoji za razvoj samih polja, ali i povezanih društvenih i gospodarskih grana.

Izrazito niske razine poželjnosti postižu redovni sveučilišni studijski programi u poljima metalurgija, drvna tehnologija, brodogradnja i tekstilna tehnologija koji su povezani s gospodarskim i industrijskim granama koje su u prošlosti u Republici Hrvatskoj bile razvijene. Uz slab interes za studijske programe u tim poljima i posljedičnu slabiju kvalitetu njihovih upisnika, teško se može očekivati obnavljanje i ponovni uzlet ovih polja.

Podatke o poželjnosti, usprkos brojnim izazovima u njihovom osmišljavanju i ograničenjima u interpretaciji, potrebno je uključiti u strateško planiranje razvoja visokog obrazovanja. Mehanicističko mijenjanje strukture i broja upisnih mjesta studijskih programa prema znanstvenim i umjetničkim područjima i poljima bez razmatranja želja pojedinaca neće dati željene rezultate. Premda nije predmet ove studije, potrebno je naglasiti da je potrebno razmisliti o smanjivanju broja studijskih programa koje pristupnik može odabrati u procesu prijave studijskih programa. Navedeno je, posebice, važno jer je moguće opravdano postaviti pitanje motivacije kandidata u slučaju upisa na, primjerice, studijski program

koji je bio deveti odabir. Studija Farnella i sur. (2014.) potvrđuje navedeno budući da je najveći postotak ispadanja iz visokog obrazovanja u prvoj godini studija. Također, proceduralno potrebno je razmisliti i o skraćivanju cjelokupnog postupka prijave koji traje mjesecima. Navedeno je naročito značajno iz perspektive kvalitete izvođenja nastavnog procesa u srednjoškolskom obrazovanju imajući na umu da učenici većinu četvrtog razreda srednjoškolskog obrazovanja provedu planirajući i pripremajući se za ispite državne mature i dodatne provjere visokih učilišta. Na kraju, mogućnost kontinuiranog praćenja vlastitih rezultata i mjesta na rang-listama je izraziti primjer usmjerenosti sustava korisniku, ali analiza praćenja promjena njihovih odabira ukazuje da bi se navedeno moglo vremenski ograničiti.

KAKVI SU OBRAZOVNI PUTEVI HRVATSKIH SREDNJOŠKOLACA PREMA VISOKOM OBRAZOVANJU?

GLAVNI NALAZI

- Gotovo svi učenici koji završavaju četverogodišnje srednjoškolsko obrazovanje iskazuju želju za studiranjem.
- U akademskoj godini 2010./2011. 98,73% učenika gimnazijskih i 78,08% učenika četverogodišnjih strukovnih programa u oba ispitna roka uspješno polaže sva tri ispita obaveznog dijela državne mature. Među učenicima četverogodišnjih strukovnih područja, po uspješnosti se ističu učenici u područjima ekonomija (90,04%), graditeljstvo, geodezija i građevinski materijali (85,65%), elektrotehnika (85,43%) te ugostiteljstvo i turizam (84,82%).
- U akademskoj godini 2010./2011. 94,60% učenika gimnazijskih i 60,70% učenika četverogodišnjih strukovnih programa nastavlja svoje obrazovanje na visokim učilištima Republike Hrvatske. Najuspješniji su učenici iz prirodoslovno-matematičkih gimnazijskih programa. Među strukovnim područjima, najuspješniji su učenici iz područja ekonomija (73,52%), graditeljstvo, geodezija i građevinski materijali (70,79%) te elektrotehnika (67,71%).
- U odnosu na broj učenika koji su u školskoj godini 1998./1999. upisali prvi razred osnovne škole, 49,70% te generacije ulazi u visoko obrazovanje u godini završetka srednjoškolskog obrazovanja.
- U odnosu na broj učenika koji su u školskoj godini 2006./2007. upisali prvi razred četverogodišnjih srednjoškolskih programa, 67,77% upisuje studijske programe.

TABLICA 17. Broj učenika određene generacije u osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovanju, broj prijavljenih pristupnika u NISpVU te broj upisanih učenika na studijske programe

	OSNOVNOŠKOLSKO OBRAZOVANJE		SREDNJOŠKOLSKO OBRAZOVANJE		PRIJAVA	UPIS NA STUDIJSKE PROGRAME	
	UPIS U 1. RAZRED OŠ U ŠK. GOD. 1998./1999.	UPIS U 1. RAZRED U ŠK. GOD. 2006./2007. ⁹	UPIS U 4. RAZRED U ŠK. GOD. 2009./2010. ¹⁰	USPJEŠNO ZAVRŠILI U ŠK. GOD. 2009./2010. ¹¹	PRIJAVE U NISPVU U AK. GOD. 2010./2011.	UPIS U LJETNOM ROKU U AK. GOD. 2010./2011.	UPIS U JESENSKOM ROKU U AK. GOD. 2010./2011.
Svi učenici		51181	33924	33099	32156	22246	2646
Gimnazijski programi	50089	13250	12686	12593	12629	11409	592
Strukovni programi		23518	21238	20506	19527	10837	2054

U tablici 17. prikazani su podaci iz publikacija Državnog zavoda za statistiku vezani uz srednjoškolsko obrazovanje (DZS, 2007.b; 2010.), podaci o prijavama u NISpVU-u i upisima na studijske programe redovitih učenika, odnosno onih koji u godini završetka srednjoškolskog obrazovanja ulaze u visoko obrazovanje. Omjeri ovih podataka omogućuju vrlo važne uvide o udjelu određene generacije učenika koja nastavlja obrazovanje u visokom obrazovanju u različitim trenucima svog obrazovnog puta.

U školskoj godini 1998./1999. u prvi razred osnovne škole bilo je upisano 50089 učenika (DZS, 2007.a). Ta generacija učenika

će u školskoj godini 2009./2010. nakon 12 godina školovanja biti prva koja polaže ispite državne mature, koristi NISpVU te sudjeluje u centraliziranom upisnom postupku u akademskoj godini 2010./2011. Učenici te generacije su u školskoj godini 2006./2007. upisali prvi razred srednje škole (DZS, 2010.). Uz one koji su im se priključili tijekom obrazovnog puta bilo ih je ukupno 51181. Od toga broja, 13250 učenika je upisalo gimnazijske programe (25,89%), 23518 četverogodišnje strukovne programe (45,95%), a ostali učenici trogodišnje strukovne programe (28,16%). U školskoj godini 2009./2010. 33924 učenika te generacije upisalo je četvrti razred srednje škole, a 33099 njih je uspješno završilo srednjoškolsko obrazovanje.

U odnosu na početak četvrtog razreda srednje škole, 99,55% učenika gimnazijskih i 91,94% učenika strukovnih programa izrazilo je želju za studiranjem putem prijave u NISpVU-u.

⁹ Početak školske godine 2006./2007. uključujući i ponavljače. Broj učenika strukovnih programa izračunat je kombinacijom podataka iz tablica 5.3., 5.4., 5.5. i 5.6. (DZS, 2007.b).

¹⁰ Početak školske godine 2009./2010. uključujući i ponavljače. Broj učenika strukovnih škola izračunat je kombinacijom podataka iz tablica 5.3., 5.4., 5.5. i 5.6. (DZS, 2010.).

¹¹ Izračunato na osnovu podataka iz tablica 2.3., 2.5., 2.6., 2.7. i 2.8. (DZS, 2010.).

U odnosu na ukupan broj učenika upisanih u 4. razred srednje škole u školskoj godini 2006./2007. 73,38% učenika je upisalo studijski program u oba roka u akademskoj godini 2010./2011. Prema vrsti srednjoškolskog obrazovanja je vidljivo da 94,60% učenika gimnazijskih programa i 60,70% učenika četverogodišnjih strukovnih programa nastavlja obrazovanje na visokim učilištima u tekućoj kalendarskoj godini. U odnosu na broj učenika koji su upisali prvi razred srednje škole u generaciji 2006./2007.¹², postotak upisnika iznosi 48,64%. U odnosu na broj učenika koji su u školskoj godini 1998./1999. upisali prvi razred osnovne škole, taj postotak iznosi 49,70%. Važno je naglasiti da je riječ o konzervativnim procjenama koje su manje od stvarnog broja upisanih učenika određene generacije. Razlozi za navedeno su da dio učenika analizirane generacije ulazi u visoko obrazovanje u sljedećim akademskim godinama te da dio učenika iz trogodišnjih programa ulazi u studijske programe visokih učilišta bez evidentiranja u NISpVU.

U tablici 18. prikazani su podaci o obrazovnim putevima učenika iz različitih gimnazijskih programa i strukovnih područja na prijelazu iz srednjoškolskog u visoko obrazovanje u akademskoj godini 2010./2011. Prikazani podaci osiguravaju jedinstven uvid kakav u obrazovanju Republike Hrvatske do sada nije postojao. U tablici su uspoređeni podaci o broju učenika upisanih u četvrti razred na početku školske godine 2009./2010. (DZS, 2010.), podaci o broju kandidata iz pojedinog gimnazijskog programa i strukovnog područja prijavljenih u NISpVU-u, podaci o broju kandidata koji su položili ispite obveznog dijela državne mature u ljetnom i jesenskom roku te podaci o broju upisnika na ljetnom i jesenskom roku u akademskoj godini 2010./2011.

¹² U ukupnom broju učenika koji su upisali prvi razred nalaze se i učenici koji pohađaju trogodišnje strukovne programe. Važno je naglasiti da ta skupina učenika nema direktan pristup polaganju ispita državne mature, kao ni pristup visokom obrazovanju.

Podaci o postotku učenika koji prijavom u NISpVU-u iskazuju želju za studiranjem kreće se od iznad 99% u svim gimnazijskim programima, preko iznad 90% u četiri najbrojnija strukovna područja do nešto nižih vrijednosti za učenike pojedinih drugih strukovnih područja.

Uspjeh pristupnika na ispitima obveznog dijela državne mature razlikuje se ovisno o gimnazijskom programu i strukovnom području. Analizirajući uspješnost u oba ispitna roka, gotovo svi učenici iz gimnazijskih programa uspješno završe srednjoškolsko obrazovanje u tekućoj godini polaganjem ispita obveznog dijela državne mature. Uspješnost učenika različitih strukovnih područja varira. Izrazito su uspješni učenici strukovnih područja ekonomija i trgovina (90,04%), graditeljstvo i geodezija (85,65%), elektrotehnika (85,43%) i ugostiteljstvo i turizam (84,82%). Nešto slabije rezultate postižu učenici strukovnih područja poljoprivreda (59,10%), prehrana (59,38%) i šumarstvo (59,38%), ali i u slučaju ovih područja postotak učenika koji uspješno polažu sva tri ispita obveznog dijela državne mature prelazi polovicu ukupnog broja upisanih na početku školske godine 2009./2010.

Uspješnost upisa studijskog programa, kada učenik postaje student, očekivano se razlikuje ovisno o završenom gimnazijskom programu i strukovnom području. Najuspješniji su učenici iz prirodoslovno-matematičkih gimnazijskih programa s uspješnošću od 96,44% u odnosu na broj upisanih na početku školske godine. Učenici svih gimnazijskih programa postižu uspješnost od oko 95%. Učenici iz pojedinih strukovnih područja izrazito se razlikuju prema uspješnosti upisa. Najuspješniji su učenici iz područja ekonomija i trgovina (73,52%), graditeljstvo i geodezija (70,79%), elektrotehnika (67,61%) i ugostiteljstvo i turizam (65,68%). Iz ovih strukovnih područja više od dvije trećine upisanih u četvrti razred uspješno nastavlja svoj obrazovni put na visokim učilištima u godini završetka srednjoškolskog obrazovanja. Najmanju uspješnost upisa s oko 40% od broja učenika četvrtih razreda na početku škol-

TABLICA 18. Obrazovni putevi učenika iz različitih gimnazijskih programa i strukovnih područja na prijelazu iz srednjoškolskog u visoko obrazovanje u akademskoj godini 2010./2011. (postoci su izračunati na temelju broja upisanih u četvrti razred; nisu prikazani podaci za sve vrste gimnazijskih i strukovnih programa)

	Broj upisanih u 4. razred u šk. god. 2009./10.	Broj prijavljenih u NISpVU		Broj kandidata (položena Državna matura)			Broj upisnika		
				Ljetni rok	Jesenski rok	Ukupno	Ljetni rok	Jesenski rok	Ukupno
GIMNAZIJSKI PROGRAMI	12686	12629	99,55%	12193	332	12525 (98,73%)	11409	592	12001 (94,60%)
Opća gimnazija	8076	8024	99,36%	7742	248	7990 (98,94%)	7248	383	7631 (94,49%)
Prirodoslovno–matematička gimnazija	1940	1937	99,85%	1886	44	1930 (99,48%)	1816	55	1871 (96,44%)
Jezična gimnazija	1813	1795	99,01%	1742	50	1792 (98,84%)	1581	89	1670 (92,11%)
Klasična gimnazija	673	670	99,55%	652	14	666 (98,96%)	592	44	636 (94,50%)
STRUKOVNI PROGRAMI	21238	19527	91,94%	14450	2054	16504 (77,71%)	10837	2054	12891 (60,70%)
Ekonomija i trgovina	6147	5906	96,08%	4844	691	5535 (90,04%)	3926	593	4519 (73,52%)
Elektrotehnika	3472	3244	93,43%	2529	437	2966 (85,43%)	2038	313	2351 (67,71%)
Zdravstvo	2441	2200	90,13%	1642	244	1886 (77,26%)	1003	161	1164 (47,69%)
Ugostiteljstvo i turizam	2002	1853	92,56%	1456	242	1698 (84,82%)	1106	209	1315 (65,68%)
Strojarstvo	1221	939	76,90%	632	166	798 (65,36%)	451	113	564 (46,19%)
Graditeljstvo i geodezija	955	899	94,14%	729	89	818 (85,65%)	574	102	676 (70,79%)
Poljoprivreda	709	536	75,60%	278	141	419 (59,10%)	197	75	272 (38,36%)
Likovna umjetnost i dizajn	575	522	90,78%	380	79	459 (79,83%)	223	76	299 (52,00%)
Grafika	431	378	87,70%	268	67	335 (77,73%)	189	59	248 (57,54%)
Cestovni promet	407	334	82,06%	221	44	265 (65,11%)	135	29	164 (40,29%)
Područje međustrukovnih programa	389	323	83,03%	179	95	274 (70,44%)	136	53	189 (48,59%)
Pomorski promet	367	323	88,01%	203	70	273 (74,39%)	148	45	193 (52,59%)
Prehrana	325	256	78,77%	138	55	193 (59,38%)	101	32	133 (40,92%)
Veterina	296	266	89,86%	183	51	234 (79,05%)	140	35	175 (59,12%)
PT promet	260	240	92,31%	148	28	176 (67,69%)	100	19	119 (45,77%)
Šumarstvo	229	183	79,91%	99	38	137 (59,38%)	54	22	76 (33,19%)

ske godine postižu šumarstvo (33,19%), poljoprivreda (38,36%), cestovni promet (40,29%) i prehrana (40,92%). Oko polovice učenika ostalih strukovnih područja uspješno je u namjeri upisa na studijske programe.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Podaci ukazuju da gotovo svi učenici koji završavaju četverogodišnje srednjoškolsko obrazovanje u Republici Hrvatskoj iskazuju želju za studiranjem. Dok za učenike gimnazija navedeno ne začinje jer, između ostalog, završetkom srednjoškolskog obrazovanja ne stječu kvalifikaciju za ulazak u svijet rada, znakovit je vrlo veliki interes učenika koji završavaju strukovno srednjoškolsko obrazovanje za prijavu i upis studijskih programa. Može se pretpostaviti da je veliki interes za studiranje kod ove skupine redovnih učenika dijelom rezultat trenutnih prilika na tržištu rada i slabijih mogućnosti zapošljavanja nakon završene srednje škole, ali i da je rezultat obrazovnih aspiracija i usmjerenosti učenika iz četverogodišnjih srednjoškolskih programa prema nastavku obrazovanja na višoj razini. U akademskoj godini 2010./2011. gotovo svi učenici gimnazijskih i gotovo 80% učenika četverogodišnjih strukovnih programa uspješno polaže sva tri ispita obveznog dijela državne mature. Učenici iz gimnazijskih programa su izrazito uspješni u upisu u visoko obrazovanje, ali je važno naglasiti da i preko 60% učenika strukovnih programa uspije u namjeri upisa studijskih programa. Podaci o prijavama, uspješnosti učenika strukovnih škola na ispitima državne mature i samom upisu ukazuju da postojeći model upisa temeljen na ispitima državne mature za njih ne predstavlja dodatnu prepreku za ulaz u visoko obrazovanje. Također, ovako visoki postoci učenika strukovnih škola koji iskazuju interes te uspijevaju upisati studijske programe imaju značajan odraz na određenje prirode strukovnog obrazovanja, za koje se opravdano

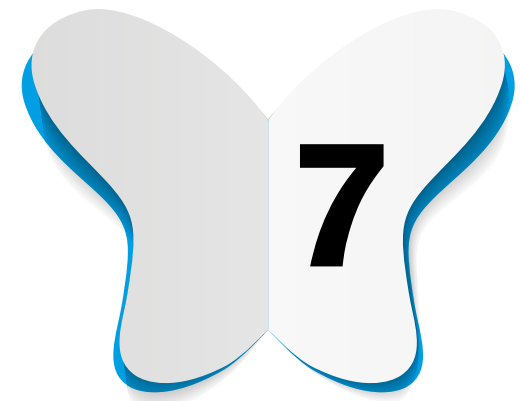
može postaviti pitanje treba li u većoj mjeri pripremati učenike za tržište rada ili za nastavak obrazovanja.

Posebno je vrijedan rezultat ove studije izračunavanje udjela generacije koji u godini završetka srednje škole nastavlja svoj obrazovni put na visokim učilištima u Republici Hrvatskoj. Podaci iz akademske godine 2010./2011. govore da studijske programe upisuje 49,70% učenika u odnosu na broj učenika te generacije koja je prije dvanaest godina upisao prvi razred osnovne škole. Taj postotak iznosi 67,77% učenika u odnosu na broj učenika koji su u školskoj godini 2006./2007. upisali prvi razred četverogodišnjih srednjoškolskih programa. Navedeni postoci predstavljaju procjene, s obzirom da nije moguće u potpunosti pratiti generaciju na razini pojedinca kroz svih dvanaest godina obrazovanja. Također, riječ je o konzervativnim procjenama koje su manje od stvarnog broja upisanih. Razlozi za to su da dio učenika iz navedene generacije ulazi u visoko obrazovanje u sljedećim akademskim godinama, dio učenika je upisao studijske programe koji nisu obuhvaćeni NISpVU-om te da dio učenika koji je završio trogodišnje obrazovanje ulazi u studijske programe visokih učilišta bez evidentiranja u samom sustavu na što ukazuju Farnell i sur. (2014.). Činjenica da gotovo polovica cjelokupne generacije ulazi u visoko obrazovanje u godini završetka srednjoškolskog obrazovanja pokazuje da se hrvatsko visoko obrazovanje može okarakterizirati kao masovno obrazovanje. Pitanje je, međutim, koliko je ovako širok ulaz u visoko obrazovanje Republike Hrvatske posljedica planskog

promicanja masovnog visokog obrazovanja kao polazišta društvenog i gospodarskog razvoja, a koliko rezultat nesustavnog širenja visokog obrazovanja i postojanja indirektnih poticaja za studiranje uzrokovanih trenutnim nepovoljnim društvenim i ekonomskim kretanjima u zemlji.

Iako postojeći podaci govore o širenju visokog obrazovanja u terminima povećanja broja studenata u sustavu, opravdano je zapitati se može li polovičan ulaz generacije u visoko obrazovanje osigurati cilj od 40% visokoobrazovanih osoba u 2020. godini prema EU referentnoj vrijednosti. Može se pretpostaviti da bi za ostvarivanje ovog cilja bilo potrebno ne samo dodatno povećati ulaz u visoko obrazovanje, već i uspostaviti kvalitetnije mehanizme praćenja studenata i poticanja njihovog razvoja u cilju uspješnog napredovanja kroz studij i njegovog završavanja. Činjenica da gotovo 70% učenika koji zakonski mogu pristupiti visokom obrazovanju to i čini, također, ukazuje da je za ostvarivanje navedenog cilja potrebno razmisliti o otvaranju učinkovitih puteva učenicima trogodišnjih strukovnih škola k visokom obrazovanju što je u skladu s preporukama Matkovića i sur. (2013.) i Farnella i sur. (2014.).

KAKVA JE SPOLNA I OBRAZOVNA STRUKTURA UPIISNIKA U VISOKO OBRAZOVANJE U REPUBLICI HRVATSKOJ?

GLAVNI NALAZI

- 56,79% upisnika na studijske programe u akademskoj godini 2010./2011. bilo je ženskog spola. Nešto su veći postoci upisnica u slučaju redovnih integriranih preddiplomskih i diplomskih studijskih programa i izvanrednih studijskih programa.
- Polovina upisnika sveučilišnih studijskih programa su osobe koje su u tekućoj godini završile gimnazijsko obrazovanje, a trećinu čine upisnici koji su u toj godini završili četverogodišnje strukovno obrazovanje, dok ostali upisnici nisu u tekućoj godini završili srednjoškolsko obrazovanje u Republici Hrvatskoj.
- Gotovo dvije trećine upisnika stručnih studijskih programa su učenici koji su u tekućoj školskoj godini završili strukovno srednjoškolsko obrazovanje. Važno je naglasiti da 16,35% upisnika stručnih studijskih programa dolazi izravno iz gimnazijskih programa.
- Jedino u slučaju redovnih sveučilišnih i redovnih stručnih studijskih programa u području tehničkih znanosti muškarci čine većinu upisanih. U preostalim znanstvenim i umjetničkim područjima većinu čine žene.
- Izrazite spolne razlike u redovnim sveučilišnim studijskim programima različitih znanstvenih i umjetničkih polja. Muški upisnici su u izrazitoj većini na studijskim programima u poljima strojarstvo, elektrotehnika, računarstvo i brodogradnja. Žene čine izrazitu većinu upisnika u studijskim programima u poljima logopedija, pedagogija (uključuje obrazovanje učitelja razredne nastave i odgojitelja predškolske djece), psihologija, ali i u poljima farmacija, dentalna medicina, matematika i temeljne medicinske znanosti.
- Mlade osobe koje su u tekućoj godini završile gimnazijsko srednjoškolsko obrazovanje čine izrazitu većinu upisnika u redovne sveučilišne studijske programe u području biomedicina i zdravstvo. Redovni sveučilišni programi u području tehničkih znanosti uravnoteženi su u broju upisnika koji su u tekućoj godini završili gimnazijsko i četverogodišnje strukovno obrazovanje, dok potonji čine većinu u studijskim programima u području biotehničkih znanosti. U umjetničkom je području većina upisnika iz skupine kandidata koji nisu u tekućoj godini završili srednjoškolsko obrazovanje u Republici Hrvatskoj.
- U slučaju redovnih sveučilišnih studijskih programa u poljima temeljne medicinske znanosti, farmacija, biologija, psihologija, ali i pravo, arhitektura i urbanizam te matematika u izrazitoj mjeri prevladavaju upisnici koji su u tekućoj godini završili gimnazijsko obrazovanje. U poljima tehnologija prometa i transporta, elektrotehnika, poljoprivreda većina upisnika dolazi izravno iz strukovnog obrazovanja, dok većinu upisnika u redovnim sveučilišnim programima u poljima filmska umjetnost, znanost o umjetnosti i likovne umjetnosti čine upisnici koji nisu u tekućoj godini završili srednjoškolsko obrazovanje u Republici Hrvatskoj.

Podaci iz oba upisna roka u akademskoj godini 2010./2011. omogućili su preciznije određenje strukture upisnika u studijske programe na razini Republike Hrvatske. Ovi podaci od iznimne su važnosti za definiranje šire obrazovne politike i donošenje odluka vezanih uz upise pojedinih nositelja i izvođača studijskih programa. Podaci o strukturi prikazani su pomoću dva osnovna demografska obilježja – spola i vrste završenog srednjoškolskog obrazovanja upisnika. Obrazovna struktura opisana je pomoću tri kategorije:

- upisnici koji su u godini upisa završili redovne gimnazijske programe u Republici Hrvatskoj
- upisnici koji su u godini upisa završili redovne četverogodišnje strukovne programe u Republici Hrvatskoj
- upisnici koji nisu u tekućoj godini završili redovno srednjoškolsko obrazovanje u Republici Hrvatskoj (pristupnici koji su u prethodnim godinama položili ispite državne mature, državljani Republike Hrvatske koji su srednjoškolsko obrazovanje završili prije uvođenja državne mature ili izvan redovnog sustava Republike Hrvatske te strani državljani koji su obrazovanje završili izvan redovnog sustava Republike Hrvatske).

U tablici 19. prikazani su podaci o strukturi upisnika u akademskoj godini 2010./2011., a s obzirom na tip i vrstu studijskog programa te vrstu nositelja, kao i s obzirom na kombinaciju navedenih obilježja.

Od ukupnog broja upisnika u akademskoj godini 2010./2011. 56,79% čine žene. Navedeno je u skladu s podacima Državnog zavoda za statistiku (DZS, 2012.) i istraživanjem EUROSTUDENT (Farnell i sur., 2011.). Udio žena bio je nešto viši od navedenog u slučaju izvanrednih studijskih programa, integriranih preddiplomskih i diplomskih studijskih programa te redovnih stručnih studijskih programa koja organiziraju i izvode javna sveučilišta. Veći udio muškaraca od onog izračunatog za ukupni broj upisnika prisutan je u preddiplomskim sveučilišnim programima te na studijskim programima koji se organiziraju i izvode na javnim veleučilištima i visokim školama te privatnim visokim učilištima. U apsolutnom broju više je muškaraca na redovnim stručnim studijskim programima na javnim veleučilištima i visokim školama i privatnim visokim učilištima te na izvanrednim stručnim studijskim programima na privatnim visokim učilištima.

Podaci ukazuju da gotovo polovicu upisnika u redovne studijske programe čine učenici koji su u tekućoj godini završili gimnazijsko obrazovanje, 40,69% učenici koji su u tekućoj godini završili četverogodišnje strukovno obrazovanje, dok 14,03% upisnika čine ostali kandidati. U slučaju izvanrednih studijskih programa učenici iz strukovnih programa čine više od polovice upisnika, ostali kandidati nešto manje od trećine, a učenici iz gimnazijskih programa 15,16% upisnika.

Podaci o obrazovnoj strukturi upisnika prema vrsti studijskog programa ukazuje da 70,64% upisnika integriranih preddiplom-

TABLICA 19. Spolna i obrazovna struktura upisnika u akademskoj godini 2010./2011. s obzirom na tip i vrstu studijskog programa, vrstu nositelja te kombinaciju navedenih obilježja

	SPOLNA STRUKTURA		OBRAZOVNA STRUKTURA		
	% muški	% ženski	% gimnazijski programi	% strukovni programi	% ostali kandidati
TIP STUDIJSKOG PROGRAMA					
Redovni	43,98	56,02	45,28	40,69	14,03
Izvanredni	37,80	62,20	15,16	55,04	29,80
VRSTA STUDIJSKOG PROGRAMA					
Integrirani preddiplomski i diplomski	40,76	59,24	70,64	17,79	11,57
Preddiplomski sveučilišni	45,51	54,49	48,47	35,68	15,85
Stručni	44,63	55,37	16,35	65,72	17,93
VRSTA NOSITELJA STUDIJSKOG PROGRAMA					
Javna sveučilišta	41,40	58,60	47,63	36,21	16,16
Javna veleučilišta i visoke škole	49,67	50,33	14,19	71,02	14,79
Privatna visoka učilišta	52,96	47,04	28,18	56,44	15,38
VRSTA NOSITELJA X TIP/VRSTA STUDIJSKOG PROGRAMA					
JS + Redovni sveučilišni	42,93	57,07	55,05	30,78	14,17
JS + Redovni stručni	37,77	62,23	17,57	65,29	17,14
JS + Izvanredni sveučilišni	38,22	61,78	22,41	51,75	25,84
JS + Izvanredni stručni	24,67	75,33	11,11	47,04	41,84
JVVŠ + Redovni stručni	51,60	48,40	15,93	72,73	11,34
JVVŠ + Izvanredni stručni	42,95	57,05	8,13	65,1	26,78
PVU + Redovni sveučilišni	41,46	58,54	60,98	19,51	19,51
PVU + Redovni stručni	51,18	48,72	29,74	57,14	13,11
PVU + Izvanredni stručni	64,97	35,03	12,36	61,24	26,40

skih i diplomskih studijskih programa dolazi izravno iz gimnazijskih programa, 17,79% iz strukovnih programa, dok 11,57% upisnika čine ostali kandidati. Situacija je nešto drugačija u slučaju preddiplomskih sveučilišnih studijskih programa gdje učenici iz strukovnih programa čine gotovo trećinu upisnika, kandidati iz gimnazija gotovo polovicu, a ostali kandidati oko šestinu upisnika. Naposljetku, u slučaju stručnih studijskih programa dvije trećine upisnika čine učenici iz strukovnih programa. Važno je napomenuti da šestina upisnika dolazi izravno iz gimnazijskih programa, a otprilike isto toliko je i ostalih kandidata.

Zanimljiva je i analiza strukture s obzirom na kombinaciju navedenih obilježja studijskih programa. Tako podaci očekivano ukazuju da je na redovnim sveučilišnim studijskim programima koji se organiziraju i izvode na javnim sveučilištima više od polovice upisnika iz gimnazijskih programa. Međutim, važno je naglasiti da 30,78% upisnika u redovnim sveučilišnim studijskim programima dolazi iz grupe učenika strukovnih škola. Navedeno ima izrazite implikacije na rješenja vezana uz ispite državne mature i centralizirane upise. U slučaju redovnih stručnih studijskih programa koji se organiziraju i izvode na javnim veleučilištima i visokim školama te javnim sveučilištima, više od dvije trećine upi-

snika dolazi izravno iz strukovnih srednjoškolskih programa. Važno je i ovdje naglasiti da značajan broj učenika iz gimnazija upisuje redovne stručne studijske programe na javnim visokim učilištima. U slučaju izvanrednih studijskih programa na javnim ustanovama, potrebno je istaknuti da velika većina upisnika dolazi iz generacije koja je završila srednjoškolsko obrazovanje u godini upisa. Navedeno je posebno izraženo u slučaju izvanrednih sveučilišnih studijskih programa. Prikazani podaci jasno govore o stvarnoj prirodi ovog oblika studiranja, budući da je razvidno da se ne radi o studiju uz rad (Farnell i sur., 2014.). U slučaju privatnih izvođača studijskih programa većinu upisnika čine učenici strukovnih srednjoškolskih programa, što ne iznenađuje s obzirom da ovi nositelji većinom izvode stručne studijske programe.

7.1. SPOLNA STRUKTURA UPISNIKA PREMA ZNANSTVENIM I UMJETNIČKIM PODRUČJIMA I POLJIMA – REDOVNI SVEUČILIŠNI STUDIJSKI PROGRAMI

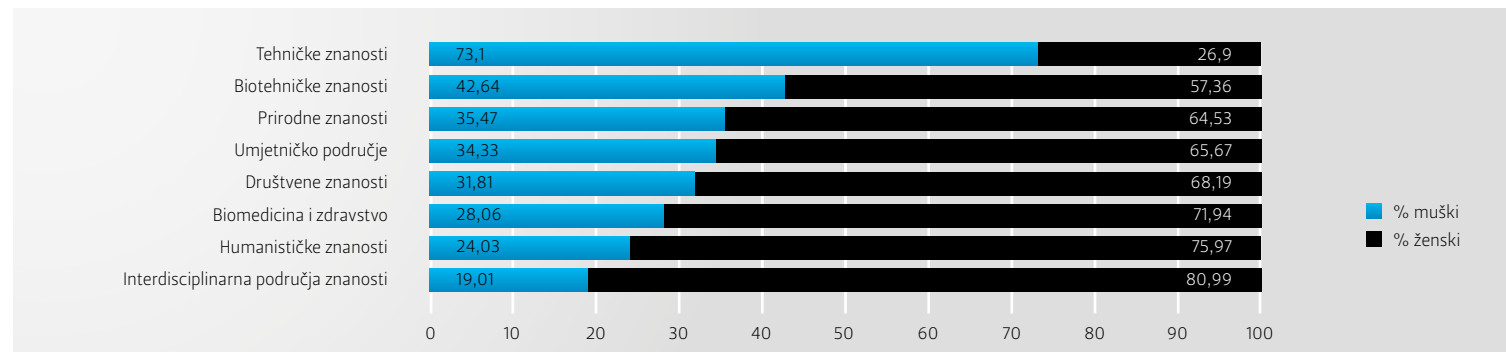
Na slici 8. prikazana je spolna struktura upisnika redovnih sveučilišnih studijskih programa prema znanstvenim i umjetničkim područjima.

Podaci ukazuju na izrazite spolne razlike među područjima. Jedino u redovnim sveučilišnim studijskim programima u području tehničkih znanosti većinu čine muški upisnici. U svim drugim znanstvenim i umjetničkim područjima dominiraju žene. Navedeno je najizraženije u slučaju interdisciplinarnih područja znanosti, humanističkih znanostima, biomedicini i zdravstvu te društvenim znanostima, gdje žene čine više od dvije trećine ukupnog broja upisnika.

Analiza spolne strukture upisnika redovnih sveučilišnih studijskih programa s obzirom na znanstveno i umjetničko polje pruža izrazito zanimljiv uvid u spolne razlike u visokom obrazovanju. S obzirom na dominantnost upisnika određenog spola, znanstvena i umjetnička polja podijeljena su u tri kategorije:

- dominantno ženska znanstvena i umjetnička polja u kojima žene čine više od dvije trećine upisnika
- dominantno muška znanstvena i umjetnička polja u kojim muškarci čine više od dvije trećine upisnika
- spolno uravnotežena znanstvena i umjetnička polja u kojima niti jedan spol ne čini više od dvije trećine upisnika.

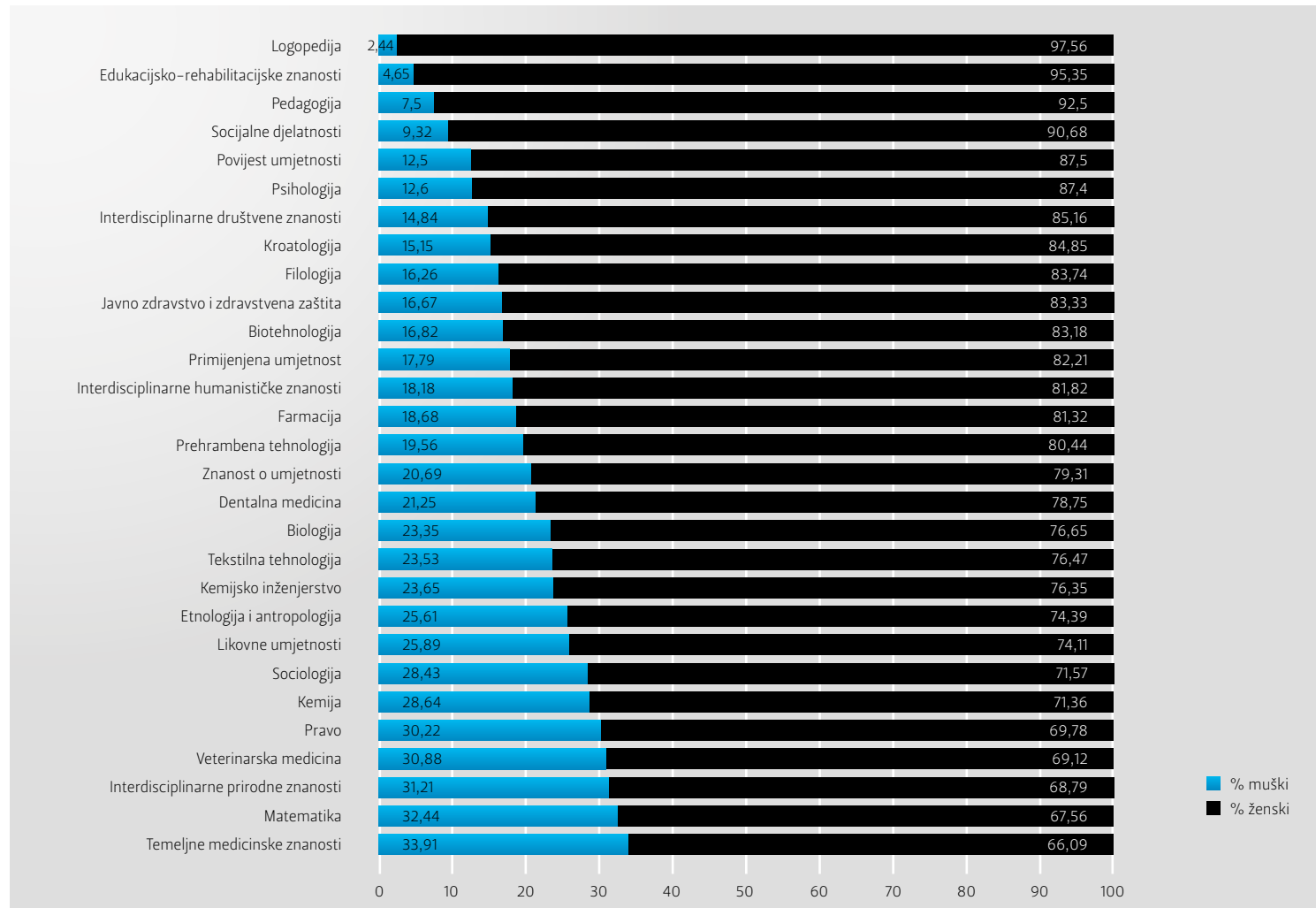
SLIKA 8. Spolna struktura upisnika redovnih sveučilišnih studijskih programa prema znanstvenim i umjetničkim područjima

Dominantno ženska znanstvena i umjetnička polja

Na slici 9. prikazana su dominantno ženska znanstvena i umjetnička polja.

SLIKA 9. Spolna struktura upisnika redovnih sveučilišnih studijskih programa – dominantno ženska znanstvena i umjetnička polja

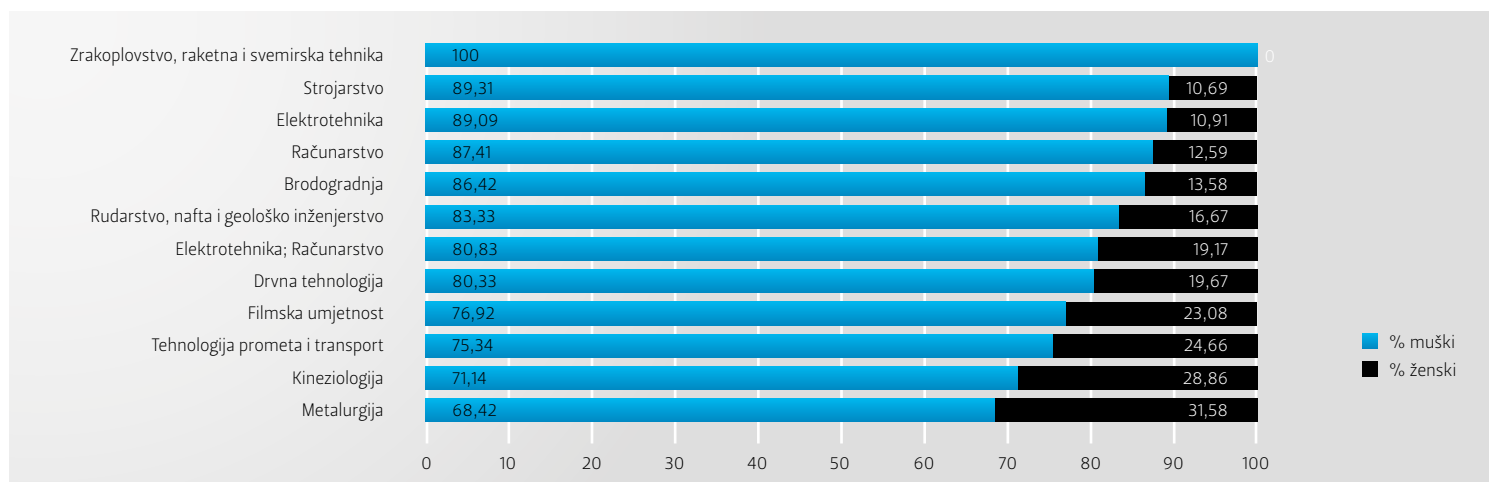
Studijske programe u znanstvenim poljima logopedija, edukacijsko-rehabilitacijske znanosti, pedagogija (uključujući studijske programe za obrazovanje odgojitelja i učitelja razredne nastave), socijalne djelatnosti i psihologija karakterizira gotovo potpuna zastupljenost ženskih upisnica koje čine više od 85% ukupnog broja. Izrazita dominantnost žena karakteristična je i za polja poput filologije, farmacije i dentalne medicine. Polja iz područja biotehničkih, tehničkih i prirodnih znanosti, poput biotehnologije, prehrambene tehnologije, biologije, tekstilne tehnologije i kemijskog inženjerstva, također, karakterizira manji postotak muških upisnika. Slično je i u slučaju prava, sociologije, ali i matematike i temeljnih medicinskih znanosti gdje više od dvije trećine upisnika čine žene.

Dominantno muška znanstvena i umjetnička polja

Na slici 10. prikazana su dominantno muška znanstvena i umjetnička polja.

Broj dominantno muških znanstvenih i umjetničkih polja je značajno manji nego ženskih. Zrakoplovstvo, raketna i svemirska tehnika je jedino znanstveno polje s potpunom dominacijom upisnika muškog spola. Velika znanstvena polja strojarstvo, elektrotehnika – računarstvo, brodogradnja i elektrotehnika karakterizira izrazita dominantnost muških upisnika. Nešto je više ženskih upisnika u slučaju redovnih sveučilišnih studijskih programa iz polja tehnologija prometa i transporta i kineziologija.

SLIKA 10. Spolna struktura upisnika redovnih sveučilišnih studijskih programa – dominantno muška znanstvena i umjetnička polja

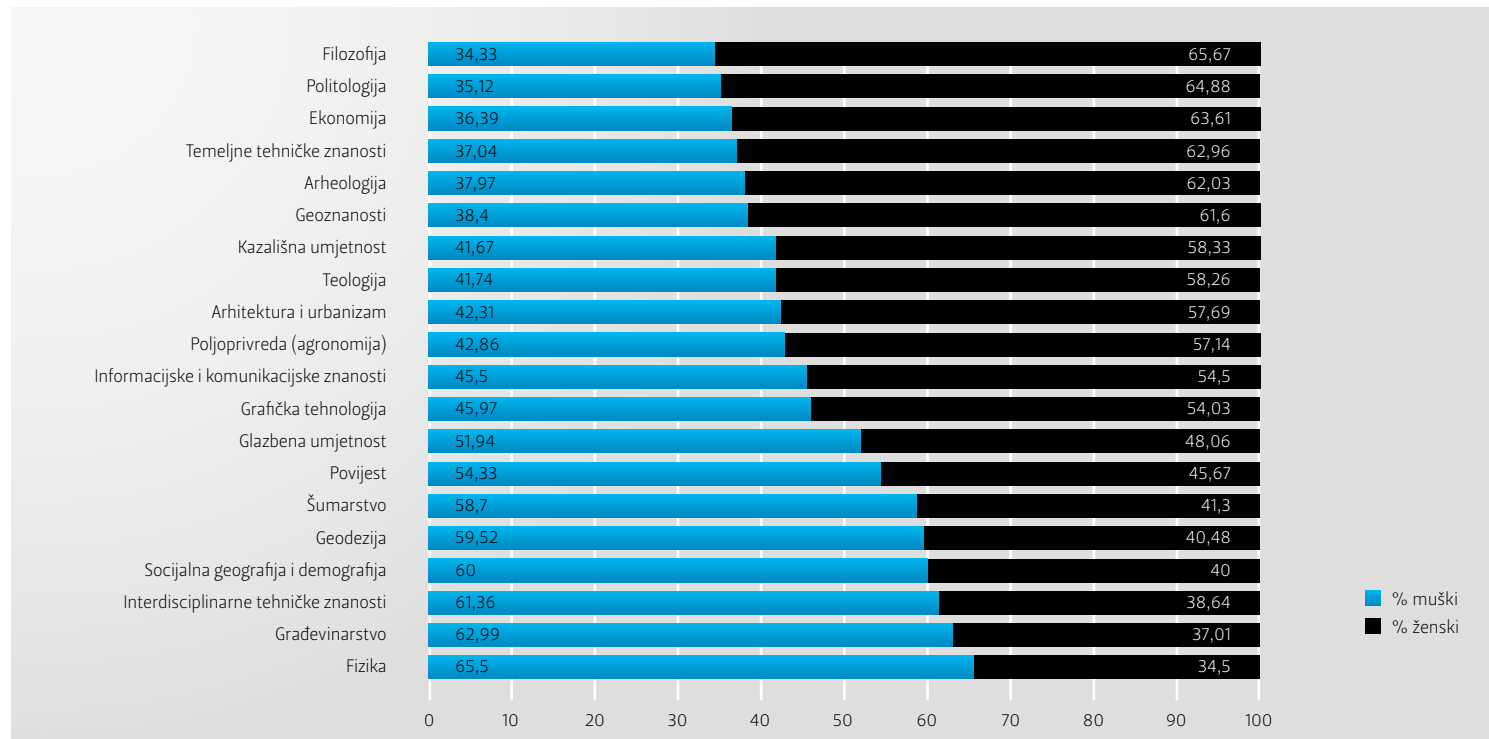
Spolno uravnotežena znanstvena polja

Na slici 11. prikazana su spolno uravnotežena znanstvena i umjetnička polja.

Među spolno uravnoteženim znanstvenim i umjetničkim poljima nalaze se polja iz različitih znanstvenih i umjetničkih područja. Rezultati ukazuju da u ekonomiji kao znanstvenom polju s najvećim brojem upisnih mjesta, ipak, prevladavaju žene. Znan-

stvena polja povijest, informacijske i komunikacijske znanosti te arhitektura i urbanizam karakterizira gotovo potpuna uravnoteženost. U poljima građevinarstvo i fizika muškarci čine više od tri petine upisnika.

SLIKA 11. Spolna struktura upisnika redovnih sveučilišnih studijskih programa – spolno uravnotežena znanstvena i umjetnička polja

7.2. SPOLNA STRUKTURA UPISNIKA PREMA ZNANSTVENIM I UMJETNIČKIM PODRUČJIMA I POLJIMA – REDOVNI STRUČNI STUDIJSKI PROGRAMI

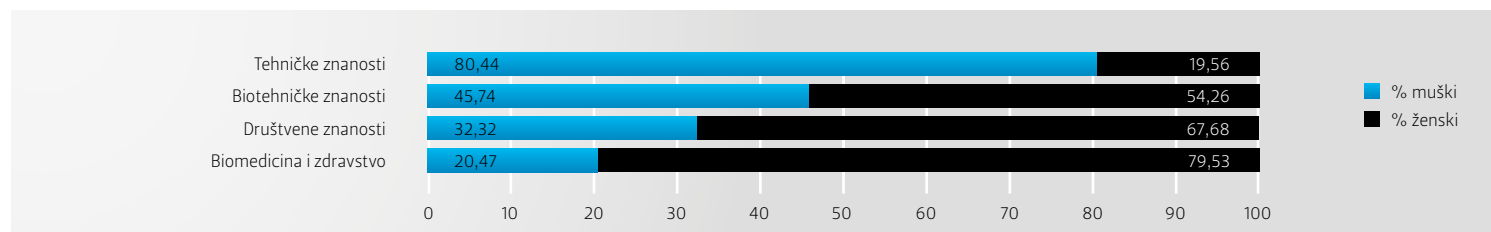
Na slici 12. prikazana je spolna struktura upisnika redovnih stručnih studijskih programa prema znanstvenim područjima.

Podaci o spolnoj strukturi upisnika redovnih stručnih studijskih programa prema znanstvenim područjima otkrivaju dominantnost upisnica u područjima biomedicina i zdravstvo i društvene znanosti, uravnoteženost kod studijskih programa u području biotehničkih znanosti i izrazitu dominantnost muških upisnika u području tehničkih znanosti.

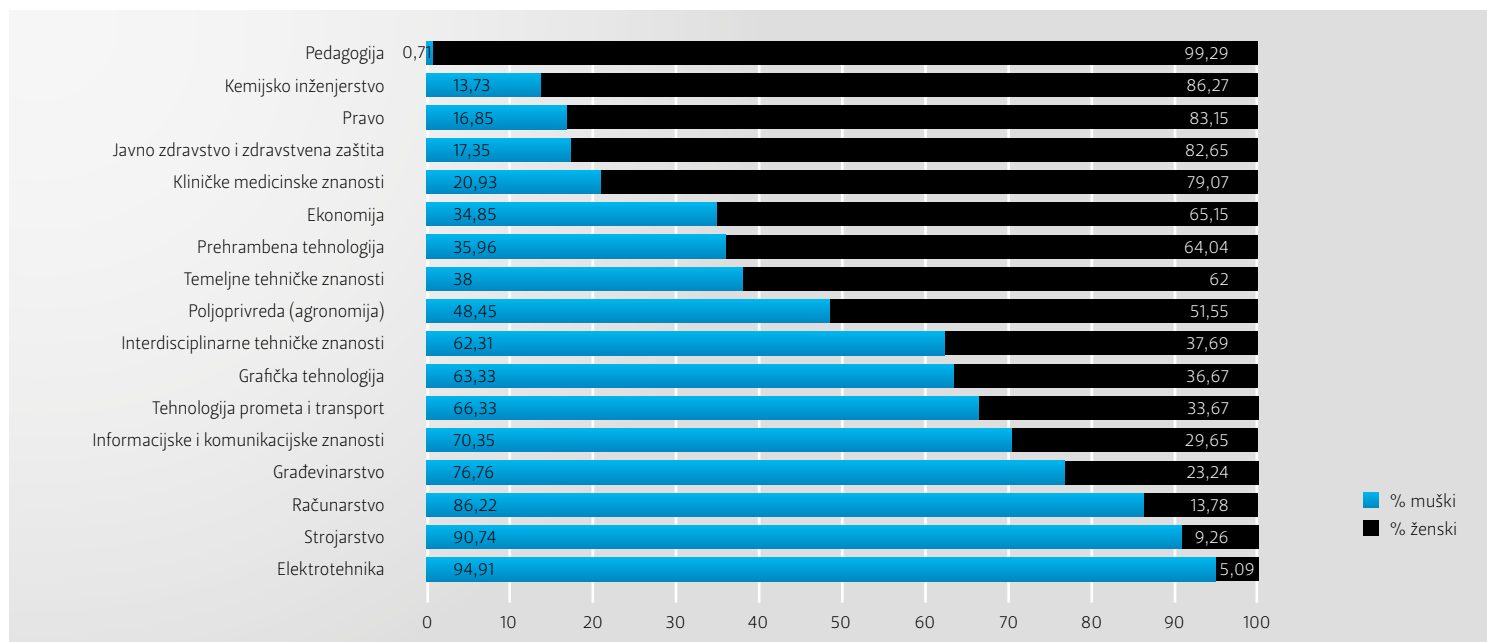
Podaci na razini pojedinog znanstvenog polja, prikazani na slici 13., ukazuju na izrazite razlike u spolnoj strukturi.

Upisnice u potpunosti dominiraju u polju pedagogija koje se na ovoj razini odnosi na redovne stručne studije odgojitelja predškolske djece. Žene, također, izrazito dominiraju u studijskim programima u poljima pravo te brojnom i izrazito poželjnom polju kliničke medicinske znanosti. U slučaju polja ekonomija, žene čine gotovo dvije trećine upisnika. U svim poljima koja potpadaju pod područje tehničkih znanosti, muškarci čine većinu upisnika. Dominantnost je, posebice, izražena u slučaju studijskih programa u poljima računarstvo, strojarstvo i elektrotehnika.

SLIKA 12. Spolna struktura upisnika redovnih stručnih studijskih programa prema znanstvenim područjima

SLIKA 13. Spolna struktura upisnika redovnih stručnih studijskih programa prema znanstvenim i umjetničkim poljima

7.3. OBRAZOVNA STRUKTURA UPISNIKA PREMA ZNANSTVENIM I UMJETNIČKIM PODRUČJIMA I POLJIMA – REDOVNI SVEUČILIŠNI STUDIJSKI PROGRAMI

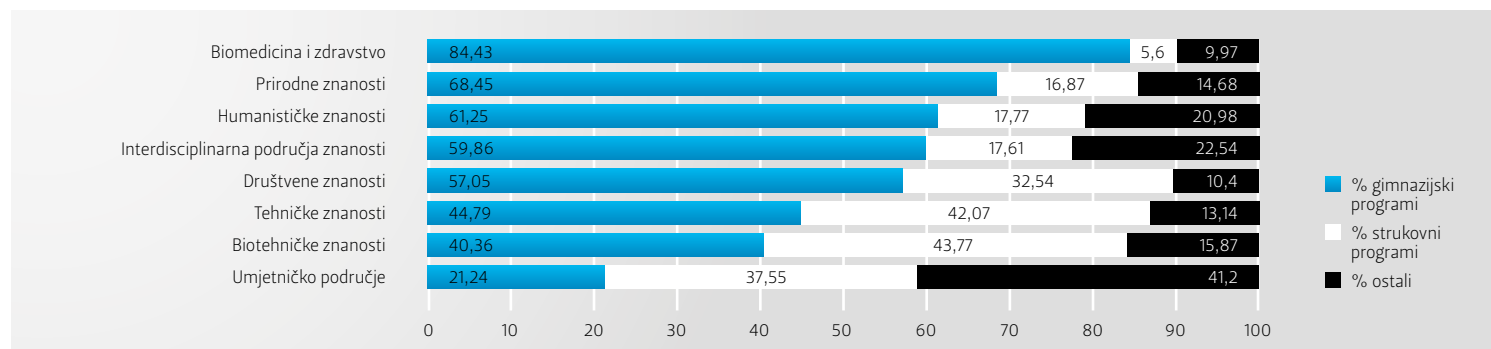
Na slici 14. prikazani su podaci o obrazovnoj strukturi upisnika redovnih sveučilišnih studijskih programa prema znanstvenim i umjetničkim područjima.

Podaci ukazuju da u području biomedicine i zdravstva gotovo 85% upisnika čine kandidati koji su u godini upisa završili gimnazijske programe. Desetinu upisnika u ovom području čine ostali kandidati, a tek 5,6% kandidati koji su u godini upisa završili strukovne programe. Kandidati iz gimnazijskih programa u nešto manjoj mjeri dominiraju i u studijskim programima u područjima prirodnih i humanističkih znanosti. U ovim područjima upisnici iz strukovnih programa čine oko šestine svih upisnika. Sličan udio imaju i ostali kandidati. U slučaju studijskih programa u području društvenih znanosti većina upisnika dolazi izravno iz gimnazij-

skih programa, oko trećine iz strukovnih programa, dok desetinu upisnika čine ostali kandidati. U studijskim programima područja tehničkih znanosti udio upisnika iz gimnazijskih i strukovnih programa je podjednak, dok 13,14% upisnika čine ostali kandidati. U slučaju biotehničkih znanosti relativnu većinu upisnika čine kandidati iz strukovnih programa, nešto je manje upisnika iz gimnazija, a udio ostalih kandidata je sličan kao i kod područja tehničkih znanosti. Umjetničko područje predstavlja iznimku jer relativnu većinu čine ostali kandidati, više od trećine upisnika dolazi iz strukovnih programa, a tek petina dolazi izravno iz gimnazija.

Analiza obrazovne strukture upisnika redovnih sveučilišnih studijskih programa prema znanstvenom i umjetničkom polju pruža izrazito zanimljive uvide. Znanstvena polja podijeljena su u

SLIKA 14. Obrazovna struktura upisnika redovnih sveučilišnih studijskih programa prema znanstvenim i umjetničkim područjima

tri kategorije, s obzirom na dominantnost kandidata iz gimnazijskih programa:

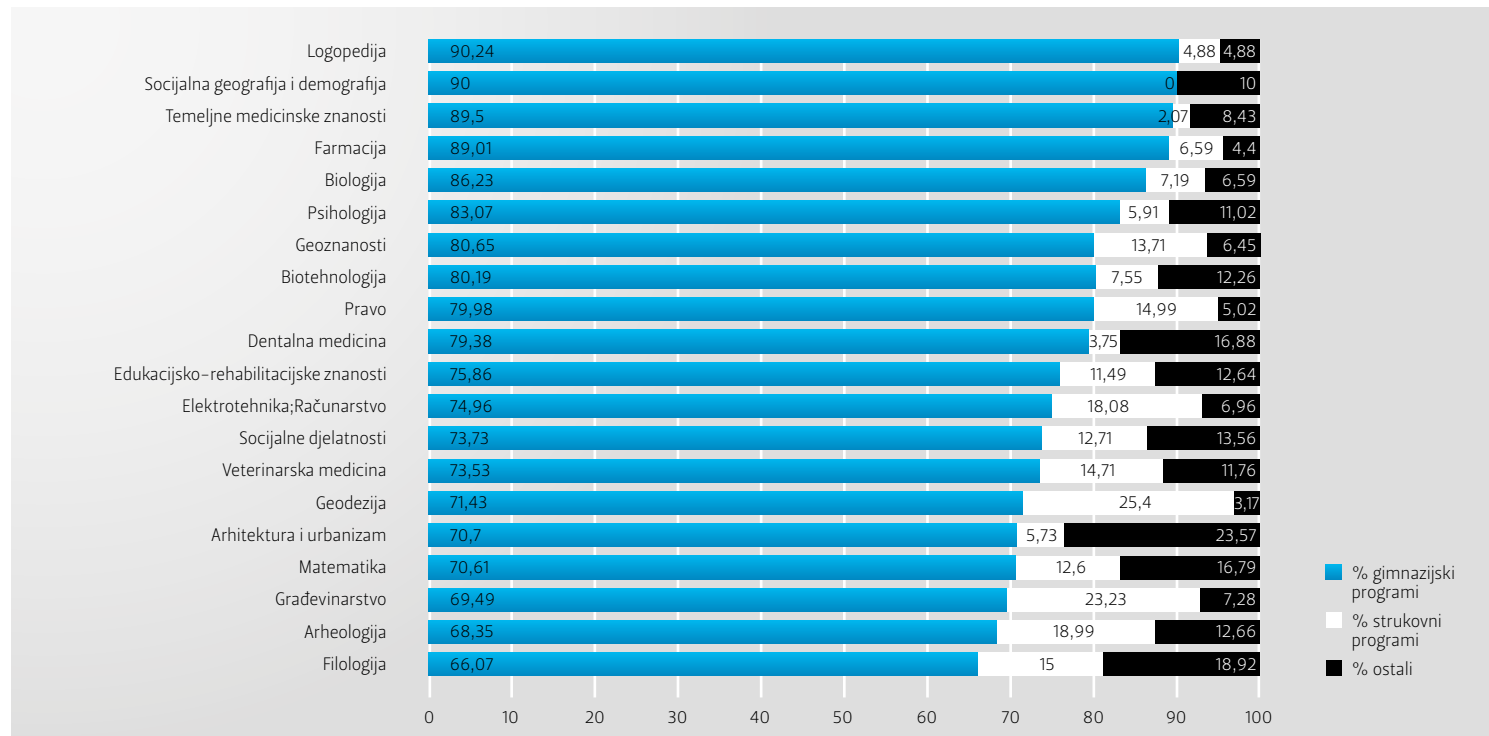
- znanstvena i umjetnička polja u kojima više od dvije trećine upisnika dolazi izravno iz gimnazijskih programa
- znanstvena i umjetnička polja u kojima između trećine i dvije trećine upisnika dolazi izravno iz gimnazijskih programa
- znanstvena i umjetnička polja u kojima manje od trećine upisnika dolazi izravno iz gimnazijskih programa.

Znanstvena i umjetnička polja u kojima više od dvije trećine upisnika čine kandidati iz gimnazijskih programa

Na slici 15. prikazani su podaci o obrazovnoj strukturi upisnika redovnih sveučilišnih studijskih programa u znanstvenim i umjetničkim poljima u kojima više od dvije trećine upisnika čine učenici gimnazijskih programa.

U studijskim programima u znanstvenim poljima logopedija, socijalna geografija i demografija, temeljne medicinske znanosti, farmacija i biologija više od 85% ukupnog broja upisanih čine osobe koje su u godini upisa završile gimnazijsko obrazovanje. Vrlo blizu ovako visokim postocima su i studijski programi u znanstvenim

SLIKA 15. Obrazovna struktura upisnika redovnih sveučilišnih studijskih programa – znanstvena i umjetnička polja u kojoj više od dvije trećine upisnika čine kandidati iz gimnazijskih programa

poljima psihologija, pravo i dentalna medicina. Među studijskim programima iz područja tehničkih znanosti, dominantnost upisnika iz gimnazijskih programa karakteristična je za znanstveno polje elektrotehnika – računarstvo koje zapravo predstavlja studijski program Fakulteta elektrotehnike i računarstva Sveučilišta u Zagrebu. U znanstvena i umjetnička polja s dominantno gimnazijskim upisnicima potpadaju i studijski programi u poljima arhitektura i urbanizam te matematika i filologija. Upisnici koji su u godini upisa završili četverogodišnje strukovno obrazovanje nešto veću zastupljenost imaju u studijskim programima znanstvenih polja geodezija, građevinarstvo, arheologija, elektrotehnika – računarstvo i pravo sa zastupljenošću između 15 i 25% u ukupnom broju upisnika redovnih sveučilišnih studijskih programa. Upisnici koji su završili srednjoškolsko obrazovanje u ranijim godinama zastupljeniji su u poljima arhitektura i urbanizam, filologija, dentalna medicina i matematika.

Znanstvena i umjetnička polja u kojima između trećine i dvije trećine upisnika čine kandidati iz gimnazijskih programa

Na slici 16. prikazani su podaci o obrazovnoj strukturi upisnika redovnih sveučilišnih studijskih programa u znanstvenim i umjetničkim poljima u kojima između trećine i dvije trećine upisnika čine kandidati iz gimnazijskih programa.

U ovoj vrlo raznolikoj skupini studijske programe određenih znanstvenih i umjetničkih polja karakterizira dominantnost upisnika koji su u tekućoj godini uspješno završili gimnazijsko obrazovanje. Tako u znanstvenim poljima politologija, fizika, sociologija, povijest, kemija i pedagogija upisnici iz ove skupine čine oko 60% svih upisanih. U studijskim programima polja računarstvo, kineziologija i filozofija, udio upisnika ovog profila je oko 50%. U slučaju studijskih programa znanstvenih polja teologija, grafičke tehnologija i strojarstvo, udio je nešto niži i iznosi oko 40%. Upi-

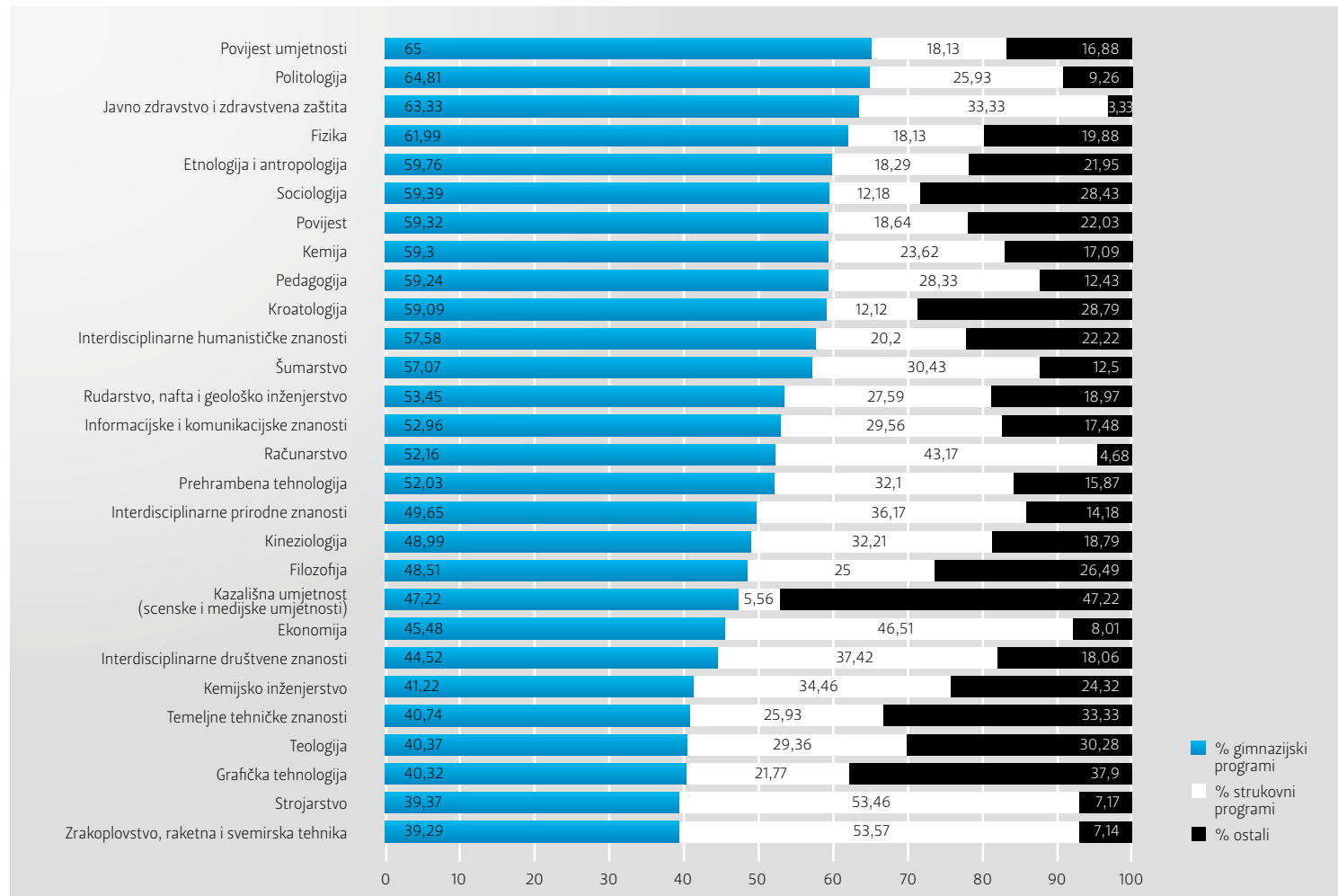
sници koji su u tekućoj godini završili četverogodišnje strukovno obrazovanje čine apsolutnu većinu upisnika redovnih sveučilišnih studijskih programa u znanstvenom polju strojarstvo i relativnu većinu u najvećem znanstvenom polju ekonomija. Značajan broj upisnika iz ove kategorije karakterističan je i za studijske programe iz znanstvenih polja pedagogija, šumarstvo, informacijske i komunikacijske znanosti, prehrambena tehnologija, kineziologija, kemijsko inženjerstvo, teologija i računarstvo. Ostali upisnici izrazito su prisutni u umjetničkom polju kazališne umjetnosti (scenske i medijske umjetnosti) te u nešto manjoj mjeri u studijskim programima u znanstvenim poljima grafička tehnologija, teologija, temeljne tehničke znanosti, sociologija i kroatologija.

Znanstvena i umjetnička polja u kojima manje od trećine upisnika čine kandidati iz gimnazijskih programa

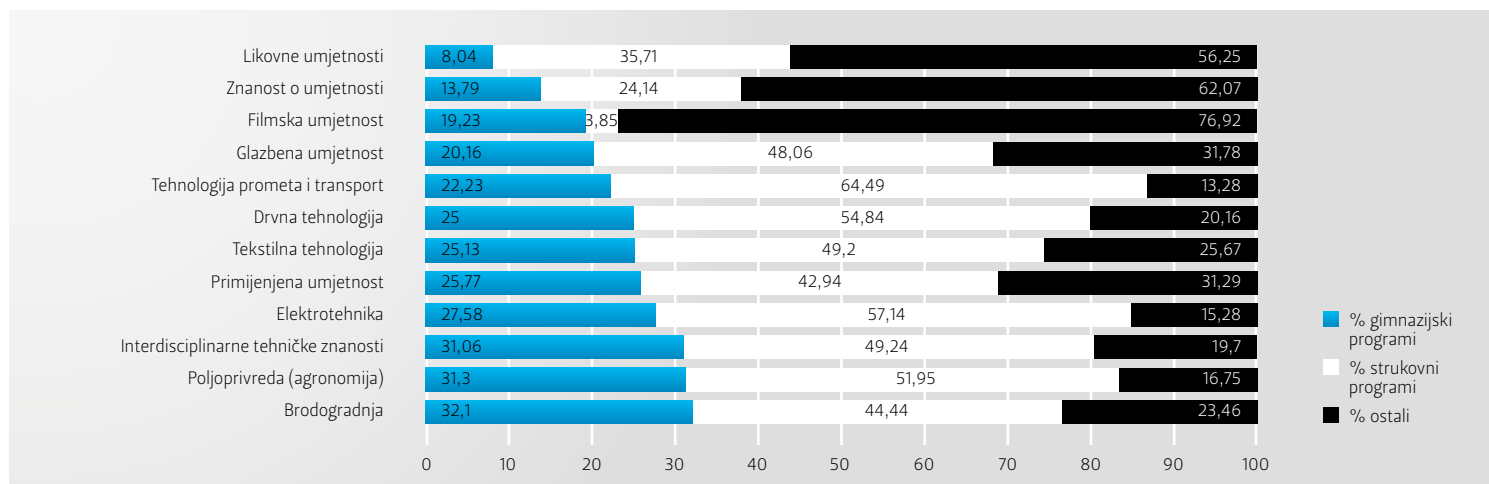
Na slici 17. prikazani su podaci o obrazovnoj strukturi upisnika redovnih sveučilišnih studijskih programa u znanstvenim i umjetničkim poljima u kojima manje od trećine upisnika čine kandidati iz gimnazijskih programa.

Najmanji postotak upisnika koji su u tekućoj godini uspješno završili gimnazijsko obrazovanje karakterističan je za umjetnička polja likovne umjetnosti, znanost o umjetnosti i filmska umjetnost, gdje oni čine manje od petine ukupnog broja upisanih. U ova tri polja apsolutnu većinu upisnika čine ostali kandidati. Udio upisnika koji su u tekućoj godini uspješno završili strukovno srednjoškolsko obrazovanje je u slučaju polja likovne umjetnosti i znanost o umjetnosti veći od udjela upisnika iz gimnazija. Upisnici iz strukovnih programa čine apsolutnu većinu u studijskim programima znanstvenih polja tehnologija prometa i transporta, drvna tehnologija, elektrotehnika i poljoprivreda. U slučaju umjetničkog polja glazbena umjetnost i znanstvenih i umjetničkih polja tekstilna tehnologija, primijenjena umjetnost, interdisciplinarne tehničke znanosti i brodogradnja, upisnici ovog profila čine relativnu veći-

SLIKA 16. Obrazovna struktura upisnika redovnih sveučilišnih studijskih programa – znanstvena i umjetnička polja u kojima između trećine i dvije trećine upisnika čine kandidati iz gimnazijskih programa

SLIKA 17. Obrazovna struktura upisnika redovnih sveučilišnih studijskih programa – znanstvena i umjetnička polja u kojima manje od trećine upisnika čine kandidati iz gimnazijskih programa

nu. Značajnija zastupljenost upisnika iz kategorije ostali kandidati karakteristična je za polje primijenjene umjetnosti u kojoj se nalaze studijski programi dizajna te za polje glazbena umjetnost. U slučaju studijskih programa iz polja interdisciplinarne tehničke znanosti, elektrotehnika i brodogradnja, upisnici koji su u tekućoj godini završili gimnazijsko obrazovanje čine više od 30% upisnika.

7.4. OBRAZOVNA STRUKTURA PREMA ZNANSTVENIM I UMJETNIČKIM PODRUČJIMA I POLJIMA – REDOVNI STRUČNI STUDIJSKI PROGRAMI

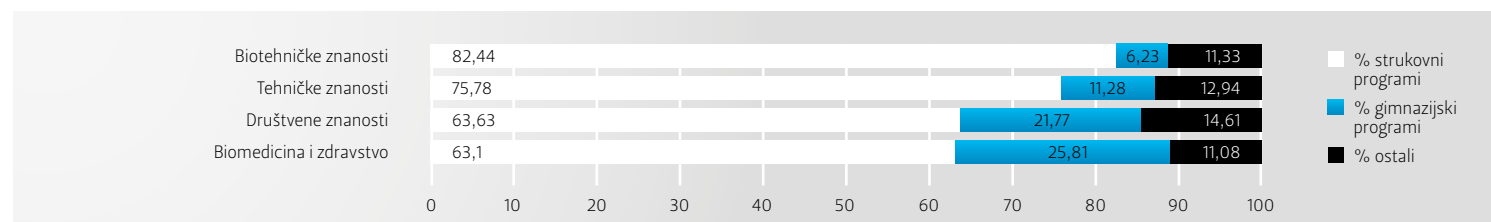
Na slici 18. prikazani su podaci o obrazovnoj strukturi upisnika redovnih stručnih studijskih programa u znanstvenim područjima u kojima više od dvije trećine upisnika čine kandidati iz strukovnih programa.

Prema očekivanjima, većinu upisnika u redovnim stručnim studijskim programima čine kandidati iz strukovnih programa. Navedeno je naročito vidljivo u slučaju područja biotehničkih i tehničkih znanosti, gdje kandidati iz strukovnih programa čine više od tri četvrtine upisnika. U slučaju studijskih programa iz područja društvenih znanosti i biomedicine i zdravstva, taj udio je oko dvije trećine. Značajan postotak kandidata iz gimnazijskih programa upisuje redovne stručne programe u područjima društvenih znanosti te biomedicine i zdravstva, gdje čine više od petine upisnika.

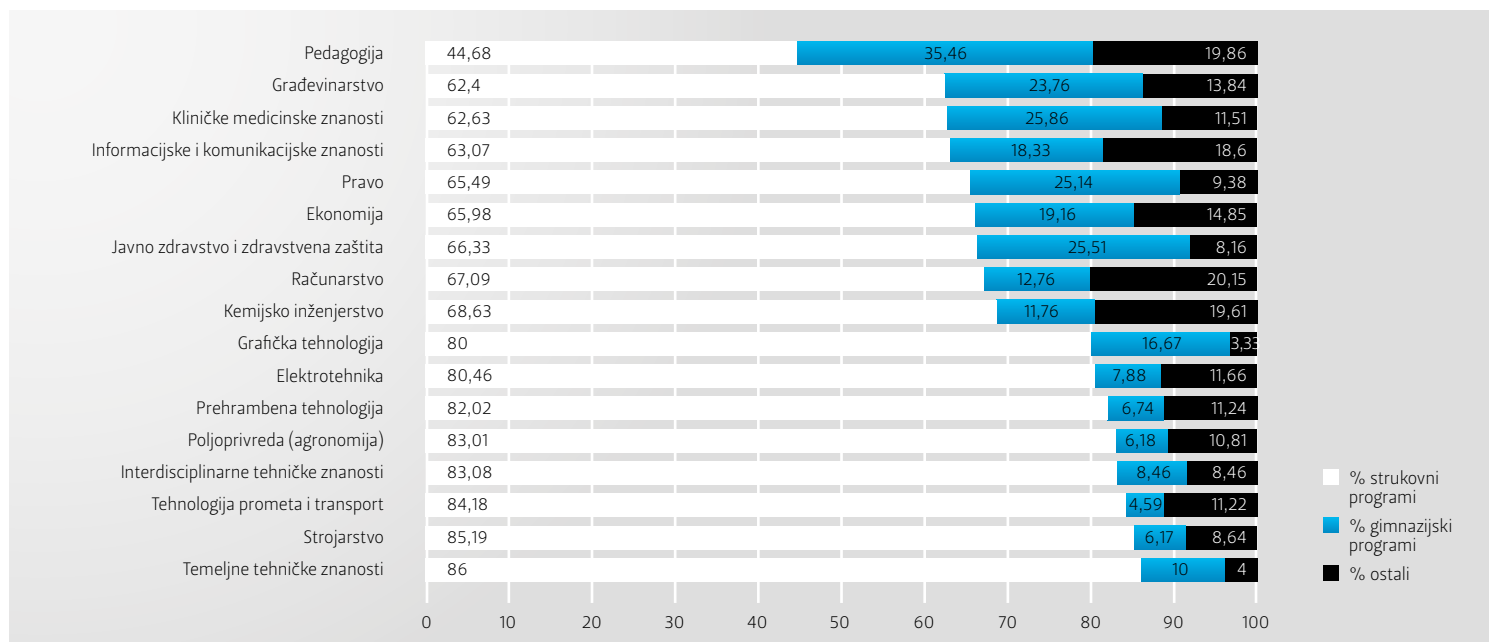
Na slici 19. prikazani su podaci o obrazovnoj strukturi upisnika redovnih stručnih studijskih programa u znanstvenim poljima u kojima više od dvije trećine upisnika čine kandidati iz strukovnih programa.

Analiza obrazovne strukture upisnika redovnih stručnih studijskih programa prema znanstvenim poljima otkriva da u svim poljima, osim u pedagogiji, učenici iz strukovnih programa čine apsolutnu većinu. U studijskim programima iz polja pedagogije, kandidati iz gimnazijskih programa čine više od trećine upisnika, a još petinu čine ostali kandidati. Kandidati iz gimnazijskih programa čine oko četvrtine upisnika u poljima građevinarstvo, kliničke medicinske znanosti, javno zdravstvo i zdravstvena zaštita te pravo. Izrazita zastupljenost kandidata iz strukovnih programa karakteristična je za studijske programe u poljima grafička tehnologija, elektrotehnika, prehrambena tehnologija, poljoprivreda, tehnologija prometa i transporta te strojarstvo.

SLIKA 18. Obrazovna struktura upisnika redovnih stručnih studijskih programa prema znanstvenim područjima

SLIKA 19. Obrazovna struktura upisnika redovnih stručnih studijskih programa – znanstvena polja u kojima više od dvije trećine upisnika čine kandidati iz strukovnih programa

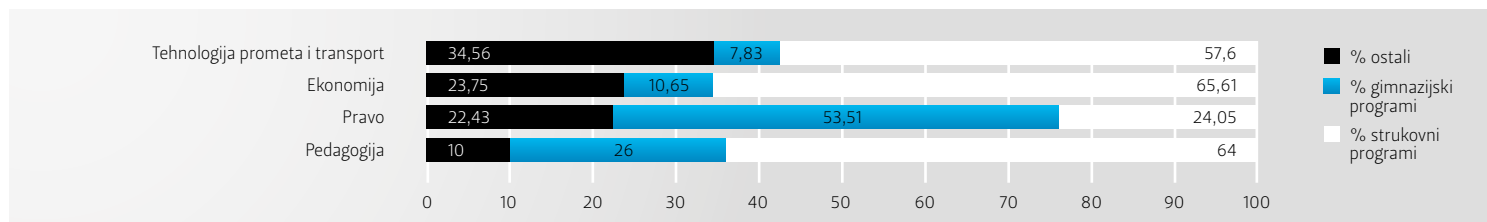
7.5. OBRAZOVNA STRUKTURA UPISNIKA PREMA ZNANSTVENIM I UMJETNIČKIM PODRUČJIMA I POLJIMA – IZVANREDNI SVEUČILIŠNI STUDIJSKI PROGRAMI

Na slici 20. prikazani su podaci o obrazovnoj strukturi upisnika izvanrednih sveučilišnih studijskih programa prema znanstvenim i umjetničkim poljima.

Obrazovna struktura upisnika izvanrednih sveučilišnih studijskih programa u četiri polja s najviše upisnih mjesta otkriva da većinu upisnika čine kandidati koji su u godini upisa završili svoje srednjoškolsko obrazovanje. U polju tehnologija prometa i transporta ostali kandidati čine trećinu, a upisnici iz strukovnih

programa više od polovice ukupno upisanih. U izvanrednim sveučilišnim studijskim programima iz znanstvenog polja ekonomija, upisnici iz strukovnih programa čine gotovo dvije trećine upisnika, dok u izvanrednim sveučilišnim studijskim programima u polju pravo više od polovice upisnika dolazi izravno iz gimnazija. Naposljetku, u polju pedagogija 90% upisnika čine kandidati koji su u upisnoj godini završili srednjoškolsko obrazovanje.

SLIKA 20. Obrazovna struktura upisnika izvanrednih sveučilišnih studijskih programa prema znanstvenim i umjetničkim poljima

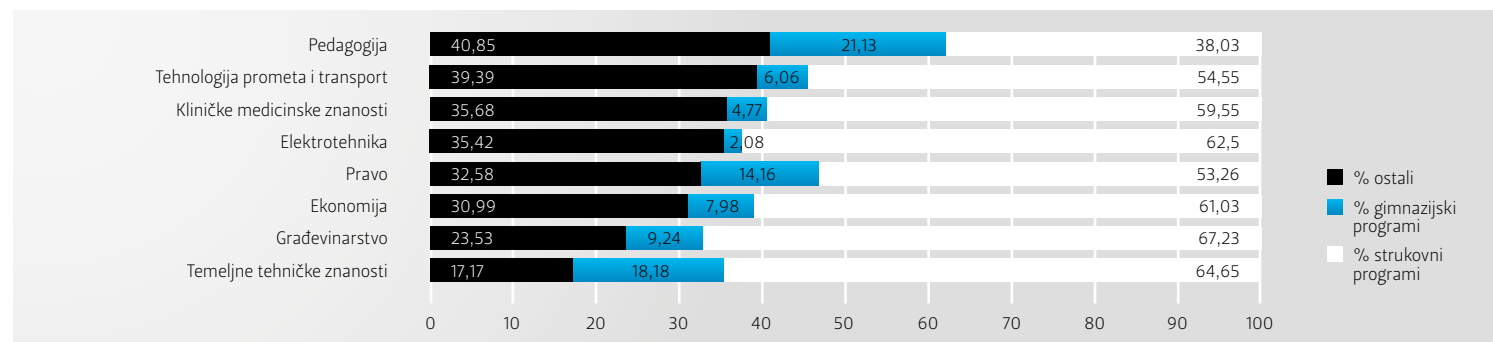
7.6. OBRAZOVNA STRUKTURA UPISNIKA PREMA ZNANSTVENIM I UMJETNIČKIM PODRUČJIMA I POLJIMA – IZVANREDNI STRUČNI STUDIJSKI PROGRAMI

Na slici 21. prikazani su podaci o obrazovnoj strukturi upisnika izvanrednih stručnih studijskih programa prema znanstvenim poljima.

I u slučaju izvanrednih stručnih studijskih programa, većinu upisnika čine osobe koje su u tekućoj godini završile srednjoškolsko obrazovanje. U svim izabranim poljima, osim u slučaju polja

pedagogija, većinu čine kandidati iz strukovnih programa. U slučaju izvanrednih stručnih studijskih programa u polju pedagogija, relativnu većinu čine ostali kandidati. Kandidati iz gimnazijskih programa nešto su zastupljeniji u studijskim programima koji spadaju u znanstvena polja pedagogija, temeljne tehničke znanosti i pravo.

SLIKA 21. Obrazovna struktura upisnika izvanrednih stručnih studijskih programa prema znanstvenim i umjetničkim poljima

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Spolna struktura upisnika u visokom obrazovanju Republike Hrvatske potvrđuje tradicionalne obrasce podjela pojedinih znanstvenih i umjetničkih polja i područja na ženske i muške te upućuje na prisutnost rodnih stereotipa u izboru i upisu studijskih programa. U skladu s globalnim kretanjima sve veće zastupljenosti žena u različitim disciplinama i u visokom obrazovanju općenito, važno je istaknuti da u izrazito većem broju znanstvenih i umjetničkih polja žene čine većinu upisnika. Čak i u nekim poljima koja tradicionalno slove za muška, primjerice, u matematici, sada većinu upisnika čine žene. Zabrinjava činjenica da su upisnici studijskih programa određenih znanstvenih polja gotovo isključivo pripadnici istog spola – polja u kojima gotovo da nema ili je vrlo malo muškaraca su logopedija, edukacijsko-rehabilitacijske znanosti, pedagogija (uključujući obrazovanje učitelja razredne nastave i odgojitelje predškolske djece), socijalne djelatnosti i psihologija, dok žena gotovo da nema ili ih ima vrlo mali broj na studijskim programima u znanstvenim poljima zrakoplovstvo, raketna i svemirska tehnika, strojarstvo, elektrotehnika i računarstvo. Spolna neuravnoteženost u izboru i upisu studijskih programa mogu imati ozbiljne osobne, ali i društvene posljedice. Nije za očekivati da u svim studijskim programima postoji podjednak broj muškaraca i žena, ali se sigurno treba boriti protiv izrazite stereotipizacije programa, polja i zanimanja. Također važno je naglasiti da je spolna neuravnoteženost posljedica spolnih razlika pri upisu u srednju školu.

Obrazovna politika nužno treba poduzeti aktivne korake prema mijenjanju ovakvog stanja, senzibilizacijom budućih studenta i privlačenjem zainteresiranih pojedinaca u pojedina znanstvena i umjetnička polja, neovisno o spolu.

Pitanje obrazovne strukture upisnika u visokom obrazovanju posebno je važna tema za razumijevanje prikladnih modela prijelaza iz srednjoškolskog u visoko obrazovanje te za ustanovljavanje upisnih pravila. Očekivano, većina upisnika sveučilišnih studijskih programa su učenici koji su završili gimnazijsko srednjoškolsko obrazovanje, a upisnici stručnih studijskih programa učenici koji su u godini upisa završili četverogodišnje strukovno srednjoškolsko obrazovanje. Međutim, iznimno je važno zbog modela upisa na osnovu ispita državne mature istaknuti da trećinu upisnika redovnih sveučilišnih programa čine učenici koji su u toj godini završili četverogodišnje strukovno obrazovanje, a 16,35% upisnika stručnih studijskih programa dolazi izravno iz gimnazijskih programa. Upravo zbog činjenice da pristupnici iz različitih vrsta srednjoškolskog obrazovanja imaju želju i sposobnosti upisati različite vrste studijskih programa, kao i zbog činjenice nepostojanja potpune usklađenosti strukture srednjoškolskog i visokog obrazovanja s obzirom na udjele općih/sveučilišnih i strukovnih/stručnih programa, potrebno je zadržati postojeće modele prijelaza iz srednjoškolskog u visoko obrazovanje, a posebno modele ispita državne mature koji nisu ograničavajući samo za jednu skupinu pristupnika.

U slučaju redovnih sveučilišnih studijskih programa u poljima temeljne medicinske znanosti, farmacija, biologija, psihologija, ali i pravo, arhitektura i urbanizam te matematika u izrazitoj mjeri prevladavaju upisnici koji su u tekućoj godini završili gimnazijsko obrazovanje. Radi se o izrazito poželjnim studijskim programima u znanstvenim poljima koja obrazuju za zanimanja koja imaju društveni ugled, osiguravaju mogućnost zapošljavanja i međunarodnu mobilnost. Ovi rezultati sukladni su s rezultatima Doolan (2010.). U poljima tehnologija prometa i transporta, elektrotehnika, poljoprivreda većina upisnika dolazi izravno iz strukovnog obrazovanja. U ovom slučaju postoji jasna veza između strukovnog područja srednjoškolskog obrazovanja i ponude studijskih programa u povezanim poljima u visokom obrazovanju. Većinu upisnika u redovnim sveučilišnim programima u poljima filmska umjetnost, znanost o umjetnosti i likovne umjetnosti čine upisnici koji nisu u tekućoj godini završili srednjoškolsko obrazovanje u Republici Hrvatskoj.

Na kraju, podaci o strukturi upisnika izvanrednih studijskih programa, koji govore o tome da veći dio tih pristupnika dolazi u visoko obrazovanje neposredno nakon završetka srednje škole, dovodi u pitanje prirodu izvanrednih studijskih programa kao programa koji se organiziraju i izvode uz rad ili druge aktivnosti koje onemogućuju studiranje u punom radnom vremenu. Navedeno potvrđuje nalaze Matkovića (2009.) da ove programe u znatnom dijelu upisuju manje uspješni upisnici, oni koji nisu bili sposobni konkurirati na redovnim studijskim programima.

KOJA JE RAZINA NAMJERE GEOGRAFSKE MOBILNOSTI PRI PRIJELAZU IZ SREDNJOŠKOLSKOG U VISOKO OBRAZOVANJE?

GLAVNI NALAZI

- Gotovo polovina svih učenika koji su u akademskoj godini 2013./2014. uspješno završili srednjoškolsko obrazovanje želi kao svoj prvi izbor upisati studijski program koji se izvodi u Zagrebu.
- U skupini 20% najuspješnijih po školskom uspjehu tijekom srednjoškolskog obrazovanja 65,7% učenika kao svoj prvi izbor navodi studijski program u Zagrebu.
- Učenici iz Zagreba u izrazito malom broju biraju studijske programe izvan mjesta u kojem su završili srednjoškolsko obrazovanje.
- Studijski programi koji se izvode u Zagrebu najčešći su izbor učenika iz 15 hrvatskih županija i Grada Zagreba. Split kao mjesto studiranja najčešći je izbor učenika iz Splitsko-dalmatinske županije, Rijeka onih iz Primorsko-goranske i Istarske županije, a Osijek učenika iz Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije.
- Među skupinama najuspješnijih učenika iz pojedinih županija, jedino u slučaju Splitsko-dalmatinske, Primorsko-goranske i Osječko-baranjske županije učenici češće od Zagreba biraju studijske programe u sjedištima ovih županija.

Pitanje geografske mobilnosti pri prijelazu iz srednjoškolskog u visoko obrazovanje od iznimne je važnosti za obrazovnu politiku, održivi društveni razvoj i gospodarski rast. S jedne se strane viši stupanj geografske mobilnosti unutar zemlje uobičajeno veže uz proširivanje obrazovnih i osobnih mogućnosti pojedinaca i uspješniji razvoj obrazovnog sustava i društva općenito. S druge se strane jednosmjerna geografska mobilnost, pojava „odljeva mozgova“ i pretjerana centraliziranost (kvalitete) visokih učilišta unutar zemlje promatra u negativnom svjetlu kao element koji doprinosi izolaciji i daljnjem degradiranju sustava. Stoga je u ovoj studiji jedan dio analize posvećen pitanju povezanosti mjesta završavanja srednje škole i mjesta izvođenja preferiranog studijskog programa, odnosno pitanju geografske mobilnosti učenika koji postaju studenti.

Redovni učenici, odnosno kandidati koji su u akademskoj godini 2013./2014. uspješno završili srednjoškolsko obrazovanje su grupirani u županije prema mjestu u kojem se nalazi srednja škola koju su završili. Unutar pojedine županije, učenici su podijeljeni u pet skupina jednake veličine po broju, ovisno o postignutom školskom uspjehu tijekom srednjoškolskog obrazovanja. Mjera školskog uspjeha je prosjek zaključnih ocjena iz sve četiri godine srednjoškolskog obrazovanja. Prvu skupinu čini 20% učenika koji su uspješno završili srednjoškolsko obrazovanje s najnižom razinom, a petu skupinu 20% učenika s najvišom razinom obrazovnog postignuća u pojedinoj županiji. Važno je naglasiti da su skupine

određene prema uspjehu učenika Županije. Za svaku od tih skupina napravljena je analiza prvih izbora studijskih programa (najpoželjniji studijski program). Na taj način bilo je moguće odrediti koja je najpoželjnija visokoobrazovna destinacija (mjesto u kojem se izvodi preferirani studijski program) za pojedinu skupinu učenika unutar svake županije. Važno je, međutim, istaknuti da se ovdje ne radi o ostvarenoj mobilnosti, već o namjeri mobilnosti temeljem određivanja prioritarnog izbora studijskog programa.

U tablici 20. prikazani su podaci o mjestima izvođenja preferiranog studijskog programa na nacionalnoj razini. Učenici iz cijele Republike Hrvatske podijeljeni su u pet grupa, s obzirom na uspješnost tijekom srednjoškolskog obrazovanja. Prikazane su najpoželjnije destinacije u visokom obrazovanju za te grupe, kao i za sve učenike s područja cijele Republike Hrvatske zajedno.

Vidljivo je da je Zagreb najpoželjnija visokoobrazovna destinacija, s obzirom da gotovo polovica učenika želi studirati u Zagrebu. Posebice se to odnosi na najuspješnije učenike koji u 65,7% slučajeva biraju studijske programe koji se izvode u glavnom gradu Republike Hrvatske. Relativno visoku poželjnost za učenike iz područja cijele Republike Hrvatske imaju, također, studijski programi koji se izvode u Splitu, Rijeci i Osijeku, gdje se nalaze velika sveučilišta sa širokom ponudom studijskih programa različitih vrsta i tipova.

TABLICA 20. Najpoželjnije visokoobrazovne destinacije u visokom obrazovanju (mjesto izvođenja preferiranog studijskog programa) za učenike iz cijele Republike Hrvatske (prikazani su stupčani postoci za skupine učenika podijeljene s obzirom na školski uspjeh te sve učenike u Republici Hrvatskoj)

REPUBLIKA HRVATSKA						
MJESTO IZVOĐENJA STUDIJSKOG PROGRAMA	1. (najmanje uspješni)	2.	3.	4.	5. (najuspješniji)	SVI UČENICI
Zagreb	31,8%	38,9%	45,8%	54,1%	65,7%	47,6%
Split	18,6%	16,1%	13,5%	12,0%	10,9%	14,1%
Rijeka	11,6%	10,5%	11,0%	9,7%	7,9%	10,1%
Osijek	8,7%	10,2%	10,2%	9,4%	8,1%	9,3%
Zadar	3,5%	3,6%	3,8%	3,3%	1,9%	3,2%
Varaždin	2,5%	3,2%	3,4%	3,2%	2,0%	2,9%
Pula	2,5%	2,1%	1,8%	1,0%	0,4%	1,5%
Čakovec	1,8%	1,6%	1,5%	1,2%	0,7%	1,4%
Slavonski Brod	2,1%	1,6%	1,4%	0,8%	0,6%	1,3%
Karlovac	2,9%	1,5%	0,8%	0,7%	0,1%	1,2%
Dubrovnik	2,0%	1,0%	0,8%	0,6%	0,2%	0,9%
Ostali gradovi	12,0%	9,7%	6,0%	4,0%	1,5%	6,5%

U tablicama 21. – 41. prikazani su podaci po pojedinim županijama i za Grad Zagreb.

Grad Zagreb

U tablici 21. prikazani su podaci o najpoželjnijim visokoobrazovnim destinacijama u ljetnom upisnom roku akademske godine 2013./2014. za sve učenike i skupine učenika podijeljene s obzirom na obrazovno postignuće, koji su srednjoškolsko obrazovanje završili u Gradu Zagrebu.

TABLICA 21. Najpoželjnije visokoobrazovne destinacije (mjesto izvođenja preferiranog studijskog programa) za učenike iz Grada Zagreba (prikazani su stupčani postoci za skupine učenika podijeljene s obzirom na školski uspjeh te sve učenike u Gradu)

GRAD ZAGREB						
MJESTO IZVOĐENJA STUDIJSKOG PROGRAMA	1. (najmanje uspješni)	2.	3.	4.	5. (najuspješniji)	SVI UČENICI
Zagreb	77,1%	85,1%	90,8%	92,8%	97,2%	88,8%
Rijeka	1,1%	1,8%	1,5%	1,5%	1,3%	1,5%
Karlovac	3,7%	1,7%	0,8%	0,7%	0,0%	1,3%
Varaždin	2,6%	1,5%	0,9%	0,7%	0,2%	1,1%
Zabok	3,1%	1,3%	0,8%	0,3%	0,0%	1,1%
Ostali gradovi	12,4%	8,6%	5,2%	4,0%	1,3%	6,2%

88,8% zagrebačkih srednjoškolaca želi studirati u istom gradu u kojem su završili srednju školu. Zanimljivo je da Zagreb predstavlja poželjnu destinaciju posebice za vrlo uspješne učenike budući da gotovo svi zagrebački učenici među 20% najuspješnijih (njih 97,2%) žele studirati u Zagrebu. Tek se u skupini najmanje uspješnih učenika javlja nešto veći broj (22,9%) onih kojima prvi izbor predstavlja određeni studijski program koji se izvodi u nekom drugom gradu. Vrlo je niska razina iskazivanja želje za studiranjem u tri ostala veća sveučilišna centra pa tek 39 učenika iz Zagreba kao svoj prvi izbor navodi studijske programe u Osijeku, 53 u Splitu te 84 u Rijeci. Izrazito niska razina želje za mobilnošću posljedica je izrazite centraliziranosti i širine, kao i vjerojatno percipirane kvalitete ponude studijskih programa u Zagrebu.

Zagrebačka županija

U tablici 22. prikazani su podaci o najpoželjnijim visokoobrazovnim destinacijama u ljetnom upisnom roku akademske godine 2013./2014. za sve učenike i skupine učenika podijeljene s obzirom na obrazovno postignuće koji su srednjoškolsko obrazovanje završili u Zagrebačkoj županiji.

TABLICA 22. Najpoželjnije visokoobrazovne destinacije (mjesto izvođenja preferiranog studijskog programa) za učenike iz Zagrebačke županije (prikazani su stupčani postoci za skupine učenika podijeljene s obzirom na školski uspjeh te sve učenike u Županiji)

ZAGREBAČKA ŽUPANIJA						
MJESTO IZVOĐENJA STUDIJSKOG PROGRAMA	1. (najmanje uspješni)	2.	3.	4.	5. (najuspješniji)	SVI UČENICI
Zagreb	76,2%	79,9%	84,6%	91,4%	95,5%	85,8%
Petrinja	2,5%	3,0%	2,4%	1,1%	0,0%	1,8%
Varaždin	1,2%	2,4%	0,6%	3,4%	1,1%	1,8%
Zabok	6,2%	1,8%	0,0%	0,0%	0,0%	1,5%
Karlovac	1,9%	0,6%	3,6%	0,6%	0,6%	1,4%
Velika Gorica	3,8%	3,0%	0,0%	0,0%	0,0%	1,3%
Rijeka	0,0%	0,6%	2,4%	1,1%	1,1%	1,1%
Zaprešić	3,8%	0,6%	1,2%	0,0%	0,0%	1,1%
Ostali gradovi	4,4%	8,1%	5,2%	2,4%	1,7%	4,2%

Učenici iz Zagrebačke županije pokazuju slične preferencije mjesta studiranja kao i učenici iz Grada Zagreba – više od 85% učenika iz zagrebačkog prstena želi studirati u Zagrebu, a odabir Zagreba kao najpoželjnije visokoobrazovne destinacije to je veći što su učenici bili uspješniji tijekom srednjoškolskog obrazovanja. U nešto većoj mjeri učenici Zagrebačke županije iskazuju želju za studiranjem u mjestima u Županiji (Zaprešić, Velika Gorica) ili u bližim mjestima (Petrinja, Varaždin, Zabok, Karlovac).

Sisačko-moslavačka županija

U tablici 23. prikazani su podaci o najpoželjnijim visokoobrazovnim destinacijama u ljetnom upisnom roku akademske godine 2013./2014. za sve učenike i skupine učenika podijeljene s obzirom na obrazovno postignuće koji su srednjoškolsko obrazovanje završili u Sisačko-moslavačkoj županiji.

TABLICA 23. Najpoželjnije visokoobrazovne destinacije (mjesto izvođenja preferiranog studijskog programa) za učenike iz Sisačko-moslavačke županije (prikazani su stupčani postoci za skupine učenika podijeljene s obzirom na školski uspjeh te sve učenike u Županiji)

SISAČKO-MOSLAVAČKA ŽUPANIJA						
MJESTO IZVOĐENJA STUDIJSKOG PROGRAMA	1. (najmanje uspješni)	2.	3.	4.	5. (najuspješniji)	SVI UČENICI
Zagreb	44,2%	48,3%	59,8%	70,8%	80,7%	62,2%
Rijeka	5,8%	15,0%	9,4%	7,6%	7,1%	9,0%
Sisak	10,6%	3,3%	3,9%	4,2%	1,4%	4,4%
Petrinja	1,9%	5,0%	7,1%	4,9%	0,0%	3,8%
Slavonski Brod	6,7%	6,7%	2,4%	0,0%	1,4%	3,1%
Osijek	2,9%	5,8%	2,4%	1,4%	1,4%	2,7%
Zadar	0,0%	1,7%	3,1%	3,5%	4,3%	2,7%
Split	4,8%	1,7%	1,6%	1,4%	2,9%	2,4%
Karlovac	4,8%	5,0%	0,8%	0,7%	0,0%	2,0%
Požega	2,9%	3,3%	3,1%	0,0%	0,0%	1,7%
Velika Gorica	4,8%	0,0%	0,0%	1,4%	0,0%	1,1%
Opatija	2,9%	0,0%	0,0%	1,4%	0,0%	1,1%
Ostali gradovi	7,7%	4,2%	6,4%	2,7%	0,8%	3,8%

62,2% učenika iz Sisačko-moslavačke županije žele studirati studijske programe u Zagrebu. Određen broj učenika bira studijske programe u drugim mjestima kao svoj prvi izbor, prije svega u Rijeci (9,0%). Studijski programi u Sisku su prvi izbor za 4,4%, a oni u Petrinji za 3,8% učenika iz Županije. Posebno uspješni učenici biraju studijske programe u Zagrebu kao svoj prvi izbor – među 20% naju-

spješnijih učenika iz ove Županije 80,7% je onih koji žele studirati u Zagrebu. Nasuprot tomu, najmanje uspješni učenici biraju studijske programe u Zagrebu u 44,2% slučajeva, dok češće od ostalih odabiru studijske programe u Sisku (10,6%) ili u drugim mjestima (npr. Slavonski Brod 6,7%, Velika Gorica 4,8%, Karlovac 4,8% ili Split 4,8%).

Krapinsko-zagorska županija

U tablici 24. prikazani su podaci o najpoželjnijim visokoobrazovnim destinacijama u ljetnom upisnom roku akademske godine 2013./2014. za sve učenike i skupine učenika podijeljene s obzirom na obrazovno postignuće koji su srednjoškolsko obrazovanje završili u Krapinsko-zagorskoj županiji.

TABLICA 24. Najpoželjnije visokoobrazovne destinacije (mjesto izvođenja preferiranog studijskog programa) za učenike iz Krapinsko-zagorske županije (prikazani su stupčani postoci za skupine učenika podijeljene s obzirom na školski uspjeh te sve učenike u Županiji)

KRAPINSKO-ZAGORSKA ŽUPANIJA						
MJESTO IZVOĐENJA STUDIJSKOG PROGRAMA	1. (najmanje uspješni)	2.	3.	4.	5. (naj- uspješniji)	SVI UČENICI
Zagreb	40,6%	46,5%	67,2%	73,3%	85,4%	64,0%
Varaždin	15,8%	18,9%	15,6%	7,4%	2,9%	11,7%
Zabok	9,9%	13,4%	4,9%	4,4%	2,2%	6,8%
Čakovec	5,9%	4,7%	4,9%	3,0%	0,7%	3,7%
Rijeka	4,0%	1,6%	1,6%	5,2%	3,6%	3,2%
Pregrada	5,0%	2,4%	2,5%	2,2%	2,9%	2,9%
Zadar	1,0%	2,4%	0,8%	1,5%	1,5%	1,4%
Krapina	2,0%	3,1%	0,0%	1,5%	0,0%	1,3%
Karlovac	5,0%	1,6%	0,0%	0,0%	0,0%	1,1%
Ostali gradovi	10,8%	5,4%	2,5%	1,5%	0,8%	3,9%

Kao i učenici iz Sisačko-moslavačke županije, učenici iz Krapinsko-zagorske županije, posebice uspješniji tijekom srednjoškolskog obrazovanja, također, gravitiraju prema Zagrebu. Gotovo

65% svih učenika i 85,4% najuspješnijih kao prvi izbor odabire studijski program koji se izvodi u Zagrebu. Kao poželjna destinacija javljaju se gradovi u Županiji u kojima se izvode studijski programi (Zabok 6,8%, Pregrada 2,9% i Krapina 1,3%) te geografski bliski gradovi kao što su Varaždin (11,7%) te Čakovec (5,9%). Za skupinu najmanje uspješnih učenika dominacija Zagreba nije toliko izražena – 40,6% tih učenika želi studirati u Zagrebu, a ostali biraju uglavnom studijske programe koji se izvode u nekom drugom mjestu unutar svoje ili susjedne županije.

Varaždinska županija

U tablici 25. prikazani su podaci o najpoželjnijim visokoobrazovnim destinacijama u ljetnom upisnom roku akademske godine 2013./2014. za sve učenike i skupine učenika podijeljene s obzirom na obrazovno postignuće koji su srednjoškolsko obrazovanje završili u Varaždinskoj županiji.

TABLICA 25. Najpoželjnije visokoobrazovne destinacije (mjesto izvođenja preferiranog studijskog programa) za učenike iz Varaždinske županije (prikazani su stupčani postoci za skupine učenika podijeljene s obzirom na školski uspjeh te sve učenike u Županiji)

VARAŽDINSKA ŽUPANIJA						
MJESTO IZVOĐENJA STUDIJSKOG PROGRAMA	1. (najmanje uspješni)	2.	3.	4.	5. (naj- uspješniji)	SVI UČENICI
Zagreb	17,7%	25,8%	31,0%	47,2%	69,1%	39,4%
Varaždin	35,4%	33,5%	28,1%	26,9%	14,3%	27,2%
Čakovec	17,1%	12,9%	12,3%	9,9%	3,2%	10,8%
Rijeka	11,4%	9,8%	15,8%	9,4%	7,4%	10,7%
Zadar	1,1%	5,2%	2,5%	1,4%	1,4%	2,3%
Osijek	2,3%	4,1%	2,0%	0,0%	0,9%	1,8%
Karlovac	4,0%	0,5%	1,5%	0,9%	0,0%	1,3%
Koprivnica	0,6%	1,5%	2,0%	1,4%	0,9%	1,3%
Ostali gradovi	10,4%	6,7%	4,8%	2,9%	2,8%	5,2%

U odnosu na do sada prikazane županije, profil želja za mjestom studiranja učenika iz Varaždinske županije je ponešto drugačiji. Manji je udio učenika koji kao svoj prvi odabir biraju studijski program u Zagrebu (39,4%). Značajan broj učenika bira studijski program u sjedištu Županije (27,2%) ili kao svoj prvi odabir uključuje studijske programe u nekom drugom mjestu (Čakovec 10,8%, Rijeka 10,7%). Kao i kod drugih županija, Zagreb postaje poželjnije mjesto studiranja što su učenici uspješniji tijekom srednjoškolskog obrazovanja – studijske programe koji se izvode u glavnom gradu Hrvatske bira 69,1% najuspješnijih i samo 17,7% najmanje uspješnih učenika iz ove Županije. U skupini manje uspješnih učenika prednost se daje ostanku u Varaždinu (35,4% u skupini 1. i 33,5% u skupini 2.).

Medimurska županija

U tablici 26. prikazani su podaci o najpoželjnijim visokoobrazovnim destinacijama u ljetnom upisnom roku akademske godine 2013./2014. za sve učenike i skupine učenika podijeljene s obzirom na obrazovno postignuće koji su srednjoškolsko obrazovanje završili u Medimurskoj županiji.

Učenici iz Medimurske županije se po preferenciji studijskih programa u Zagrebu ne razlikuju značajno od učenika iz susjedne Varaždinske županije. Gotovo 40% učenika postavlja studijske programe u Zagrebu na prvo mjesto, a studiranje u Zagrebu je tim poželjnije što su učenici uspješniji tijekom srednjoškolskog obrazovanja. Osim Zagreba, Čakovec i Varaždin predstavljaju, također, poželjne visokoobrazovne destinacije – oko 20% učenika bira studijske programe u tim gradovima kao prioritetne izbore. Središte Županije se ističe kao poželjna destinacija za učenike koji su tijekom srednjoškolskog obrazovanja bili manje uspješni. U kategoriji najmanje uspješnih, 45,5% odabire studijske programe u Čakovcu. Relativno visoku poželjnost kao mjesto studiranja postiže i Rijeka

jer 9,2% učenika iz Medimurske županije kao svoj prvi izbor bira sjedište Primorsko-goranske županije.

TABLICA 26. Najpoželjnije visokoobrazovne destinacije (mjesto izvođenja preferiranog studijskog programa) za učenike iz Medimurske županije (prikazani su stupčani postoci za skupine učenika podijeljene s obzirom na školski uspjeh te sve učenike u Županiji)

MEDIMURSKA ŽUPANIJA						
MJESTO IZVOĐENJA STUDIJSKOG PROGRAMA	1. (najmanje uspješni)	2.	3.	4.	5. (naj- uspješniji)	SVI UČENICI
Zagreb	9,1%	18,4%	32,7%	47,8%	77,6%	38,4%
Čakovec	45,5%	29,1%	21,8%	12,4%	6,0%	22,2%
Varaždin	19,2%	26,2%	22,7%	20,4%	8,6%	19,2%
Rijeka	4,0%	12,6%	11,8%	11,5%	6,0%	9,2%
Pula	6,1%	3,9%	0,9%	0,9%	0,0%	2,2%
Zadar	0,0%	1,9%	0,9%	4,4%	0,9%	1,7%
Križevci	6,1%	1,0%	0,9%	0,0%	0,0%	1,5%
Osijek	2,0%	1,9%	2,7%	0,9%	0,0%	1,5%
Ostali gradovi	8,0%	5,0%	5,6%	1,7%	0,9%	4,1%

Bjelovarsko-bilogorska županija

U tablici 27. prikazani su podaci o najpoželjnijim visokoobrazovnim destinacijama u ljetnom upisnom roku akademske godine 2013./2014. za sve učenike i skupine učenika podijeljene s obzirom na obrazovno postignuće koji su srednjoškolsko obrazovanje završili u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji.

TABLICA 27. Najpoželjnije visokoobrazovne destinacije (mjesto izvođenja preferiranog studijskog programa) za učenike iz Bjelovarsko-bilogorske županije (prikazani su stupčani postoci za skupine učenika podijeljene s obzirom na školski uspjeh te sve učenike u županiji)

BJELOVARSKO-BILOGORSKA ŽUPANIJA						
MJESTO IZVOĐENJA STUDIJSKOG PROGRAMA	1. (najmanje uspješni)	2.	3.	4.	5. (najuspješniji)	SVI UČENICI
Zagreb	30,9%	38,1%	51,7%	56,6%	78,8%	52,8%
Rijeka	13,8%	13,3%	5,9%	12,3%	11,4%	11,2%
Osijek	6,4%	12,4%	13,6%	8,2%	2,3%	8,5%
Bjelovar	9,6%	7,1%	5,1%	4,1%	0,0%	4,8%
Varaždin	2,1%	4,4%	4,2%	4,9%	3,0%	3,8%
Opatija	7,4%	0,9%	2,5%	3,3%	0,0%	2,6%
Pula	4,3%	7,1%	0,8%	0,0%	0,0%	2,2%
Zadar	3,2%	0,9%	3,4%	2,5%	1,5%	2,2%
Čakovec	1,1%	2,7%	1,7%	2,5%	0,8%	1,7%
Karlovac	3,2%	0,9%	2,5%	1,6%	0,8%	1,7%
Koprivnica	2,1%	1,8%	3,4%	0,8%	0,7%	1,7%
Virovitica	2,1%	4,4%	0,8%	0,8%	0,0%	1,6%
Križevci	7,4%	0,9%	0,0%	0,0%	0,0%	1,4%
Split	1,1%	1,8%	1,7%	0,8%	0,7%	1,2%
Ostali gradovi	5,3%	3,3%	2,7%	1,6%	0,0%	2,6%

Zagreb predstavlja prvi izbor mjesta studiranja za 52,8% učenika iz Bjelovarsko-bilogorske županije. Slično kao u ostalim županijama geografski bližima Zagrebu, studijski programi u glavnom gradu prvi su izbor češće među uspješnijim, nego među manje uspješnim učenicima. Osim Zagreba, relativno često se kao prvi izbor pojavljuje Rijeka (11,2%) i Osijek (8,5%). Zanimljivo je

primijetiti da, u odnosu na većinu drugih županija, učenici iz Bjelovarsko-bilogorske županije kao svoj prvi izbor biraju studijske programe u većem broju mjesta izvođenja. Osim već navedenih gradova, učenici biraju i studijske programe u Bjelovaru (4,8%), one koje se izvode u Varaždinu (3,8%), ili u čak udaljenijima Opatiji (2,6%), Puli (2,2%) i Zadru (2,2%).

Koprivničko-križevačka županija

U tablici 28. prikazani su podaci o najpoželjnijim visokoobrazovnim destinacijama u ljetnom upisnom roku akademske godine 2013./2014. za sve učenike i skupine učenika podijeljene s obzirom na obrazovno postignuće koji su srednjoškolsko obrazovanje završili u Koprivničko-križevačkoj županiji.

TABLICA 28. Najpoželjnije visokoobrazovne destinacije (mjesto izvođenja preferiranog studijskog programa) za učenike iz Koprivničko-križevačke županije (prikazani su stupčani postoci za skupine učenika podijeljene s obzirom na školski uspjeh te sve učenike u županiji)

KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKA ŽUPANIJA						
MJESTO IZVOĐENJA STUDIJSKOG PROGRAMA	1. (najmanje uspješni)	2.	3.	4.	5. (najuspješniji)	SVI UČENICI
Zagreb	23,0%	42,0%	50,4%	60,2%	82,0%	52,7%
Rijeka	8,0%	9,2%	10,3%	7,3%	6,6%	8,3%
Osijek	3,0%	8,4%	6,8%	10,6%	1,6%	6,2%
Varaždin	5,0%	6,7%	6,0%	8,9%	2,5%	5,9%
Čakovec	3,0%	5,9%	10,3%	3,3%	2,5%	5,0%
Križevci	14,0%	5,9%	3,4%	1,6%	0,8%	4,8%
Virovitica	12,0%	6,7%	2,6%	1,6%	0,8%	4,5%
Bjelovar	5,0%	2,5%	2,6%	1,6%	0,0%	2,2%
Koprivnica	5,0%	1,7%	2,6%	0,8%	0,8%	2,1%
Karlovac	8,0%	1,7%	0,0%	0,0%	0,0%	1,7%
Pula	6,0%	1,7%	0,9%	0,8%	0,0%	1,7%
Zadar	0,0%	1,7%	0,9%	1,6%	1,6%	1,2%
Split	1,0%	2,5%	0,9%	0,8%	0,0%	1,0%
Ostali gradovi	7,0%	3,4%	2,3%	0,9%	0,8%	2,7%

Profil izbora najpoželjnijih visokoobrazovnih destinacija učenika u Koprivničko–križevačkoj županiji nalikuje onom u Bjelovarsko–bilogorskoj županiji. Broj mjesta u kojima žele studirati učenici prilično je velik i uključuje gradove iz različitih dijelova zemlje. Ipak, više od polovice svih učenika iz ove Županije (52,7%) i čak 82,0% najuspješnijih učenika bira studijske programe u Zagrebu kao svoj prioritetni izbor. S druge strane, tek 23,0% najmanje uspješnih učenika ima isti izbor, dok se češće namjeravaju zadržati unutar svoje županije (Koprivnica, Križevci) ili otići u županije Središnje Hrvatske u čijim se središtima nalaze veleučilišta i visoke škole (Bjelovar, Virovitica, Karlovac).

Karlovačka županija

U tablici 29. prikazani su podaci o najpoželjnijim visokoobrazovnim destinacijama u ljetnom upisnom roku akademske godine 2013./2014. za sve učenike i skupine učenika podijeljene s obzirom na obrazovno postignuće koji su srednjoškolsko obrazovanje završili u Karlovačkoj županiji.

Polovina učenika iz Karlovačke županije kao svoj prvi izbor odabire studijske programe u Zagrebu, a četvrtina studijskih programa u Rijeci. Slično kao i u drugim županijama, studijski programi u Zagrebu poželjniji su za učenike koji ostvaruju bolji školski uspjeh tijekom srednjoškolskog obrazovanja. Zanimljivo je, također, naglasiti da je za 15,4% učenika iz ove Županije prvi izbor neki studijski program koji se izvodi u Karlovcu, ali među njima nema niti jednog učenika ili učenice koji se nalaze u kategoriji 20% najuspješnijih. Upravo su studijski programi koji se izvode u Karlovcu prvi na listi izbora mjesta studiranja za učenike koji se nalaze među 20% najmanje uspješnih tijekom srednjoškolskog obrazovanja – ostanak u svojoj županiji bira gotovo 40% tih učenika.

TABLICA 29. Najpoželjnije visokoobrazovne destinacije (mjesto izvođenja preferiranog studijskog programa) za učenike iz Karlovačke županije (prikazani su stupčani postoci za skupine učenika podijeljene s obzirom na školski uspjeh te sve učenike u Županiji)

KARLOVAČKA ŽUPANIJA						
MJESTO IZVOĐENJA STUDIJSKOG PROGRAMA	1. (najmanje uspješni)	2.	3.	4.	5. (najuspješniji)	SVI UČENICI
Zagreb	19,2%	32,2%	49,2%	62,9%	81,3%	50,2%
Rijeka	23,1%	30,4%	28,3%	23,4%	15,4%	24,1%
Karlovac	39,4%	20,0%	15,0%	6,5%	0,0%	15,4%
Varaždin	1,9%	0,9%	0,8%	4,0%	1,6%	1,9%
Zadar	1,9%	0,0%	1,7%	2,4%	1,6%	1,5%
Opatija	3,8%	2,6%	0,0%	0,0%	0,0%	1,2%
Osijek	2,9%	2,6%	0,0%	0,0%	0,0%	1,0%
Petrinja	1,0%	3,5%	0,0%	0,8%	0,0%	1,0%
Split	0,0%	2,6%	2,5%	0,0%	0,0%	1,0%
Ostali gradovi	6,8%	5,2%	2,5%	0,0%	0,1%	2,7%

Primorsko-goranska županija

U tablici 30. prikazani su podaci o najpoželjnijim visokoobrazovnim destinacijama u ljetnom upisnom roku akademske godine 2013./2014. za sve učenike i skupine učenika podijeljene s obzirom na obrazovno postignuće koji su srednjoškolsko obrazovanje završili u Primorsko-goranskoj županiji.

TABLICA 30. Najpoželjnije visokoobrazovne destinacije (mjesto izvođenja preferiranog studijskog programa) za učenike iz Primorsko-goranske županije (prikazani su stupčani postoci za skupine učenika podijeljene s obzirom na školski uspjeh te sve učenike u Županiji)

PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA						
MJESTO IZVOĐENJA STUDIJSKOG PROGRAMA	1. (najmanje uspješni)	2.	3.	4.	5. (naj- uspješniji)	SVI UČENICI
Rijeka	85,7%	75,6%	80,1%	74,5%	69,2%	77,0%
Zagreb	5,0%	9,7%	12,8%	19,9%	26,3%	14,8%
Opatija	3,6%	6,8%	2,8%	2,1%	0,3%	3,1%
Zadar	0,7%	1,8%	1,4%	1,8%	1,7%	1,5%
Pula	1,4%	1,8%	2,1%	0,4%	0,0%	1,1%
Ostali gradovi	3,6%	4,3%	0,8%	1,3%	2,5%	2,5%

U Primorsko-goranskoj županiji studiranje u Rijeci se javlja kao prvi izbor za čak 77,0% učenika. Zanimljivo je primijetiti da je u svim skupinama učenika, neovisno o njihovom srednjoškolskom uspjehu, prisutan visok udio učenika koji želi studirati u središtu svoje Županije. U skupini najuspješnijih učenika, Rijeka se pojavljuje kao najpoželjnija visokoobrazovna destinacija za 69,2% učenika, dok se češće nego u drugim skupinama biraju studijski programi koji se izvode u Zagrebu (26,3%).

Istarska županija

U tablici 31. prikazani su podaci o najpoželjnijim visokoobrazovnim destinacijama u ljetnom upisnom roku akademske godine 2013./2014. za sve učenike i skupine učenika podijeljene s obzirom na obrazovno postignuće koji su srednjoškolsko obrazovanje završili u Istarskoj županiji.

TABLICA 31. Najpoželjnije visokoobrazovne destinacije (mjesto izvođenja preferiranog studijskog programa) za učenike iz Istarske županije (prikazani su stupčani postoci za skupine učenika podijeljene s obzirom na školski uspjeh te sve učenike u Županiji)

ISTARSKA ŽUPANIJA						
MJESTO IZVOĐENJA STUDIJSKOG PROGRAMA	1. (najmanje uspješni)	2.	3.	4.	5. (naj- uspješniji)	SVI UČENICI
Rijeka	37,4%	38,2%	41,7%	42,4%	30,5%	38,1%
Zagreb	13,7%	21,3%	29,1%	32,8%	58,0%	31,5%
Pula	32,4%	29,2%	22,8%	18,7%	8,0%	21,9%
Opatija	4,4%	2,2%	1,9%	2,5%	1,0%	2,4%
Poreč	2,7%	2,8%	1,5%	0,0%	1,0%	1,6%
Split	1,6%	1,7%	0,5%	1,5%	1,5%	1,3%
Ostali gradovi	7,8%	4,6%	2,5%	2,1%	0,0%	3,2%

Prioritetni izbori studijskih programa učenika iz Istarske županije govore da najveći dio njih želi studirati na studijskim programima u Rijeci (38,1%) i u Zagrebu (31,5%). Studijski programi koji se izvode u Puli su prvi izbor za 21,9% učenika iz Istarske županije. Pritom, uočljivo je da su studijski programi u Puli „privlačniji“ za manje uspješne učenike (32,4% u skupini 1.), dok su studijski programi koji se izvode u Zagrebu uvjerljivo najpoželjniji za najuspješnije učenike (58,0%). Osim navedena tri mjesta studiranja, određeni dio učenika Istarske županije iskazuje želju za studiranjem u Opatiji (2,4%), Poreču (1,6%) i Splitu (1,3%).

Ličko-senjska županija

U tablici 32. prikazani su podaci o najpoželjnijim visokoobrazovnim destinacijama u ljetnom upisnom roku akademske godine 2013./2014. za sve učenike i skupine učenika podijeljene s obzirom na obrazovno postignuće koji su srednjoškolsko obrazovanje završili u Ličko-senjskoj županiji.

TABLICA 32. Najpoželjnije visokoobrazovne destinacije (mjesto izvođenja preferiranog studijskog programa) za učenike iz Ličko-senjske županije (prikazani su stupčani postoci za skupine učenika podijeljene s obzirom na školski uspjeh te sve učenike u Županiji)

LIČKO-SENJSKA ŽUPANIJA						
MJESTO IZVOĐENJA STUDIJSKOG PROGRAMA	1. (najmanje uspješni)	2.	3.	4.	5. (najuspješniji)	SVI UČENICI
Zagreb	18,8%	29,0%	47,1%	33,3%	71,4%	40,5%
Rijeka	15,6%	25,8%	29,4%	33,3%	11,4%	23,2%
Gospić	40,6%	22,6%	20,6%	19,4%	0,0%	20,2%
Zadar	3,1%	6,5%	2,9%	8,3%	8,6%	6,0%
Split	3,1%	0,0%	0,0%	2,8%	5,7%	2,4%
Otočac	6,2%	0,0%	0,0%	0,0%	2,9%	1,8%
Šibenik	6,2%	3,2%	0,0%	0,0%	0,0%	1,8%
Karlovac	0,0%	6,5%	0,0%	0,0%	0,0%	1,2%
Opatija	3,1%	3,2%	0,0%	0,0%	0,0%	1,2%
Ostali gradovi	3,3%	3,2%	0,0%	2,9%	0,0%	1,7%

Učenici iz Ličko-senjske županije, također, najčešće biraju studijske programe koji se izvode u Zagrebu (40,5%), posebice ukoliko se radi o najuspješnijim učenicima iz ove Županije tijekom srednjoškolskog obrazovanja (71,4%). Osim Zagreba, učenici iz ove Županije gravitiraju dijelom i prema Rijeci (23,2%), dok dio učenika (20,2%) iskazuje želju za ostankom u središtu svoje Županije. Zanimljivo je primijetiti da tek 6,0% svih učenika iz ove Županije želi studirati u susjednoj Zadarskoj županiji, a mali je interes i za studiranje u Splitu (2,4%). Kao i u ostalim županijama, u skupini najmanje uspješnih učenika, više je onih koji žele ostati u svojoj sredini (Gospić 40,6%, Otočac 6,2%).

Zadarska županija

U tablici 33. prikazani su podaci o najpoželjnijim visokoobrazovnim destinacijama u ljetnom upisnom roku akademske godine 2013./2014. za sve učenike i skupine učenika podijeljene s obzirom na obrazovno postignuće koji su srednjoškolsko obrazovanje završili u Zadarskoj županiji.

TABLICA 33. Najpoželjnije visokoobrazovne destinacije (mjesto izvođenja preferiranog studijskog programa) za učenike iz Zadarske županije (prikazani su stupčani postoci za skupine učenika podijeljene s obzirom na školski uspjeh te sve učenike u Županiji)

ZADARSKA ŽUPANIJA						
MJESTO IZVOĐENJA STUDIJSKOG PROGRAMA	1. (najmanje uspješni)	2.	3.	4.	5. (najuspješniji)	SVI UČENICI
Zagreb	15,5%	21,7%	27,3%	33,8%	58,7%	31,8%
Zadar	35,8%	36,9%	32,8%	33,8%	18,0%	31,4%
Split	22,5%	24,1%	22,7%	21,7%	13,1%	20,8%
Rijeka	11,8%	7,9%	10,6%	7,2%	7,3%	8,9%
Šibenik	7,5%	4,4%	1,5%	0,5%	0,5%	2,8%
Varaždin	0,5%	1,0%	3,0%	1,0%	1,0%	1,3%
Ostali gradovi	6,4%	4,0%	2,1%	2,0%	1,4%	3,0%

U Zadarskoj županiji je zabilježen podjednak broj učenika koji kao najpoželjniju destinaciju za studiranje biraju Zagreb (31,8%) i Zadar (31,4%). Split je, pak, prvi izbor za jednu petinu učenika iz ove Županije. Kao i u slučaju ostalih županija, najuspješniji učenici u većoj mjeri iskazuju želju za studiranjem u Zagrebu (58,7%), dok je studiranje na studijskim programima koji se izvode u Zadru ili Splitu izbor tek 18,0%, odnosno 13,1% učenika iz ove skupine. Za razliku od njih, u skupini najmanje uspješnih učenika najčešće se kao prioritetni izbor pojavljuje upravo studiranje na studijskim programima u Zadru (35,8%) i Splitu (22,5%), a u manjoj mjeri i u Šibeniku (7,5%).

Šibensko-kninska županija

U tablici 34. prikazani su podaci o najpoželjnijim visokoobrazovnim destinacijama u ljetnom upisnom roku akademske godine 2013./2014. za sve učenike i skupine učenika podijeljene s obzirom na obrazovno postignuće koji su srednjoškolsko obrazovanje završili u Šibensko-kninskoj županiji.

TABLICA 34. Najpoželjnije visokoobrazovne destinacije (mjesto izvođenja preferiranog studijskog programa) za učenike iz Šibensko-kninske županije (prikazani su stupčani postoci za skupine učenika podijeljene s obzirom na školski uspjeh te sve učenike u Županiji)

ŠIBENSKO-KNINSKA ŽUPANIJA						
MJESTO IZVOĐENJA STUDIJSKOG PROGRAMA	1. (najmanje uspješni)	2.	3.	4.	5. (najuspješniji)	SVI UČENICI
Zagreb	22,8%	24,1%	39,7%	49,6%	59,3%	39,2%
Split	40,4%	44,0%	38,0%	29,9%	26,3%	35,7%
Zadar	12,3%	9,5%	9,9%	11,1%	3,4%	9,2%
Šibenik	14,9%	6,9%	6,6%	4,3%	0,8%	6,7%
Rijeka	3,5%	5,2%	3,3%	2,6%	6,8%	4,3%
Knin	3,5%	1,7%	0,8%	2,5%	0,8%	1,9%
Vodice	0,9%	3,4%	0,0%	0,0%	0,8%	1,0%
Ostali gradovi	1,7%	5,2%	1,7%	0,0%	1,8%	2,0%

Studijski programi koji se izvode u Zagrebu (39,2%) te u nešto manjoj mjeri u Splitu (35,7%) predstavljaju najpoželjnije destinacije za učenike iz Šibensko-kninske županije. Kao i u slučaju drugih županija, privlačnost Zagreba kao visokoškolske destinacije raste što učenici postižu bolji školski uspjeh tijekom srednjoškolskog obrazovanja – studiranje u Zagrebu bira 59,3% najuspješnijih i 22,8% najmanje uspješnijih učenika. Nasuprot tomu, odabir studijskih programa koji se izvode u Splitu, Zadru i Šibeniku obrnuto je povezan sa srednjoškolskim uspjehom učenika – uspješniji učenici biraju te destinacije rjeđe od manje uspješnih učenika. Vrijedi naglasiti da određen dio učenika kao svoj prvi izbor bira studijske programe u gradovima unutar Županije (Šibenik 6,7%, Knin 1,9%, Vodice 1,0%) te da 4,3% učenika bira studijske programe koji se izvode u Rijeci.

Splitsko-dalmatinska županija

U tablici 35. prikazani su podaci o najpoželjnijim visokoobrazovnim destinacijama u ljetnom upisnom roku akademske godine 2013./2014. za sve učenike i skupine učenika podijeljene s obzirom na obrazovno postignuće koji su srednjoškolsko obrazovanje završili u Splitsko-dalmatinskoj županiji.

TABLICA 35. Najpoželjnije visokoobrazovne destinacije (mjesto izvođenja preferiranog studijskog programa) za učenike iz Splitsko-dalmatinske županije (prikazani su stupčani postoci za skupine učenika podijeljene s obzirom na školski uspjeh te sve učenike u Županiji)

SPLITSKO-DALMATINSKA ŽUPANIJA						
MJESTO IZVOĐENJA STUDIJSKOG PROGRAMA	1. (najmanje uspješni)	2.	3.	4.	5. (najuspješniji)	SVI UČENICI
Split	84,8%	84,5%	79,4%	76,5%	68,8%	78,6%
Zagreb	6,7%	9,0%	11,7%	16,3%	26,9%	14,3%
Zadar	3,5%	3,8%	5,8%	4,5%	3,2%	4,1%
Ostali gradovi	5,0%	2,7%	3,1%	2,7%	1,1%	3,0%

97% učenika iz Splitsko-dalmatinske županije svoje prioritetne izbore ograničava na tri grada: Split, Zagreb i Zadar. Studijski programi visokih učilišta sa sjedištem u Splitu predstavljaju prioritetni izbor za čak 78,6% učenika iz ove Županije. Tek manji dio učenika iskazuje želju za studiranjem u drugom mjestu – prije svega u Zagrebu (14,3%), ali i u Zadru (4,1%). Usprkos činjenici da splitska visoka učilišta uglavnom uspijevaju privući učenike iz Županije, uočljivo je da se s povećanjem uspješnosti učenika tijekom srednjoškolskog obrazovanja privlačnost Splita kao prioritetne visokoškolske destinacije smanjuje, a privlačnost Zagreba povećava. U skupini najuspješnijih učenika, studijski programi u Splitu su prioritetni izbor za 68,8% učenika, a studijskih programi u Zagrebu za 26,9%. Nasuprot tomu, u skupini najmanje uspješnih gotovo 85% učenika iskazuje želju za ostankom u Splitu, a tek 6,7% odabire studijske programe u Zagreb kao svoj prvi izbor.

Dubrovačko-neretvanska županija

U tablici 36. prikazani su podaci o najpoželjnijim visokoškolskim destinacijama u ljetnom upisnom roku akademske godine 2013./2014. za sve učenike i skupine učenika podijeljene s obzirom na obrazovno postignuće koji su srednjoškolsko obrazovanje završili u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.

TABLICA 36. Najpoželjnije visokoobrazovne destinacije (mjesto izvođenja preferiranog studijskog programa) za učenike iz Dubrovačko-neretvanske županije (prikazani su stupčani postoci za skupine učenika podijeljene s obzirom na školski uspjeh te sve učenike u Županiji)

DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA						
MJESTO IZVOĐENJA STUDIJSKOG PROGRAMA	1. (najmanje uspješni)	2.	3.	4.	5. (naj- uspješniji)	SVI UČENICI
Zagreb	13,1%	34,6%	30,5%	49,7%	58,5%	38,1%
Split	30,7%	30,1%	35,1%	32,0%	28,0%	31,1%
Dubrovnik	51,1%	24,8%	19,5%	11,8%	6,1%	21,8%
Zadar	0,7%	5,2%	5,8%	5,9%	1,8%	3,9%
Rijeka	1,5%	2,0%	2,6%	0,0%	3,0%	1,8%
Ostali gradovi	2,9%	3,3%	6,5%	0,6%	2,6%	3,3%

Najpoželjnija visokoškolska destinacija za učenike iz Dubrovačko-neretvanske županije je, također, Zagreb. Čak 38,1% svih učenika i 58,5% najboljih učenika iz te Županije bira studijske programe u Zagrebu kao svoj prvi izbor. Na drugom mjestu su studijski programi u Splitu koje kao prioritetni izbor bira 31,1% učenika ove Županije. Zanimljivo je da izbor Splita kao visokoobrazovne destinacije za učenike u ovoj županiji nije ovisan o školskom uspjehu učenika, već ga u jednakom broju biraju učenici iz različitih skupina. Želju za studiranjem u Dubrovniku iskazuje 21,8% učenika. Slično kao i u drugim županijama, želja za studiranjem u sjedištu Županije povezana je s obrazovnim postignućem – više od 50% učenika u skupini najslabijeg školskog uspjeha odabire studijske programe koji se izvode u Dubrovniku kao svoj prioritetni izbor.

Osječko-baranjska županija

U tablici 37. prikazani su podaci o najpoželjnijim visokoobrazovnim destinacijama u ljetnom upisnom roku akademske godine 2013./2014. za sve učenike i skupine učenika podijeljene s obzirom na obrazovno postignuće koji su srednjoškolsko obrazovanje završili u Osječko-baranjskoj županiji.

TABLICA 37. Najpoželjnije visokoobrazovne destinacije (mjesto izvođenja preferiranog studijskog programa) za učenike iz Osječko-baranjske županije (prikazani su stupčani postoci za skupine učenika podijeljene s obzirom na školski uspjeh te sve učenike u Županiji)

OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA						
MJESTO IZVOĐENJA STUDIJSKOG PROGRAMA	1. (najmanje uspješni)	2.	3.	4.	5. (naj- uspješniji)	SVI UČENICI
Osijek	69,8%	66,9%	67,7%	66,6%	60,9%	66,3%
Zagreb	5,3%	9,8%	13,9%	21,3%	31,0%	16,6%
Vukovar	4,4%	4,4%	3,6%	2,4%	3,5%	3,6%
Slavonski Brod	5,3%	3,5%	3,0%	1,2%	0,6%	2,7%
Split	1,3%	2,5%	3,0%	2,1%	2,0%	2,2%
Zadar	1,9%	1,3%	2,1%	1,8%	0,6%	1,5%
Vinkovci	3,5%	2,8%	0,3%	0,3%	0,0%	1,3%
Požega	2,5%	2,5%	0,6%	0,0%	0,3%	1,1%
Rijeka	0,3%	1,9%	1,2%	1,8%	0,3%	1,1%
Ostali gradovi	5,7%	4,4%	4,6%	2,5%	0,8%	3,6%

Studijski programi visokih učilišta koji djeluju na području grada Osijeka predstavljaju prioritetni izbor za 66,3% učenika iz Osječko-baranjske županije. Dominantnost studijskih programa koji se izvode u sjedištu županije kao prioritetnog izbora učenika iz ove Županije prisutna je za sve skupine učenika. Kao i u slučaju učenika Primorsko-goranske te Splitsko-dalmatinske županije (u čijim sjedištima djeluju velika javna sveučilišta), učenici iz Osječko-baranjske županije u relativno malom broju (ispod 20%) odabiru Zagreb kao najpoželjniju visokoobrazovnu destinaciju. Važno

je, međutim, istaknuti da je među najuspješnijim učenicima s obzirom na srednjoškolski uspjeh značajno veći udio onih koji žele studirati na studijskim programima u Zagrebu (31,0%). S druge strane, među manje uspješnim učenicima veći je udio onih koji žele studirati u drugim slavonskim gradovima (npr. u Slavonskom Brodu, Vinkovcima).

Vukovarsko-srijemska županija

U tablici 38. prikazani su podaci o najpoželjnijim visokoobrazovnim destinacijama u ljetnom upisnom roku akademske godine 2013./2014. za sve učenike i skupine učenika podijeljene s obzirom na obrazovno postignuće koji su srednjoškolsko obrazovanje završili u Vukovarsko-srijemskoj županiji.

TABLICA 38. Najpoželjnije visokoobrazovne destinacije (mjesto izvođenja preferiranog studijskog programa) za učenike iz Vukovarsko-srijemske županije (prikazani su stupčani postoci za skupine učenika podijeljene s obzirom na školski uspjeh te sve učenike u Županiji)

VUKOVARSKO-SRIJEMSKA ŽUPANIJA						
MJESTO IZVOĐENJA STUDIJSKOG PROGRAMA	1. (najmanje uspješni)	2.	3.	4.	5. (naj- uspješniji)	SVI UČENICI
Osijek	42,9%	43,5%	45,6%	46,4%	52,9%	46,3%
Zagreb	14,1%	18,8%	24,6%	29,8%	36,6%	24,9%
Vukovar	16,6%	15,3%	9,9%	5,4%	2,3%	9,8%
Slavonski Brod	5,5%	4,7%	5,3%	5,4%	1,2%	4,4%
Vinkovci	2,5%	4,7%	4,7%	3,0%	0,0%	3,0%
Rijeka	3,1%	2,9%	1,8%	3,6%	2,3%	2,7%
Split	3,1%	2,4%	2,9%	2,4%	0,6%	2,3%
Zadar	3,7%	1,2%	1,2%	2,4%	2,3%	2,1%
Pula	3,7%	1,2%	1,8%	0,0%	1,2%	1,5%
Ostali gradovi	4,8%	5,3%	2,2%	1,6%	0,6%	3,0%

Za razliku od dalmatinskih županija (osim Splitsko-dalmatinske) i županija Središnje Hrvatske, u kojima prvo mjesto najpoželjnije visokoobrazovne destinacije drži Zagreb, u Vukovarsko-srijemskoj županiji se Osijek javlja kao prioritetni izbor u najvećem broju slučajeva (46,3%). Zanimljivo je primijetiti da je studiranje u Osijeku prvi izbor i za učenike koji su tijekom srednjoškolskog obrazovanja bili najuspješniji – 52,9% učenika ove Županije iz te skupine bira studijske programe u Osijeku. Studijski programi u Zagrebu predstavljaju drugo mjesto u kojem učenici iz ove Županije žele studirati (24,9%). Značajan dio učenika iskazuje želju za pohađanjem studijskih programa u Vukovaru (9,8%) te u Slavonskom Brodu (4,4%) i Vinkovcima (3,0%). Dok ukupno jedna četvrtina svih učenika bira Zagreb, među najuspješnijim učenicima taj postotak raste na 36,6%. Među najmanje uspješnim učenicima, Zagreb nije toliko često postavljen kao prioritetni izbor (14,1%). Za ovu skupinu učenika prednost ima ostanak u Vukovaru (16,6%).

Brodsko-posavska županija

U tablici 39. prikazani su podaci o najpoželjnijim visokoobrazovnim destinacijama u ljetnom upisnom roku akademske godine 2013./2014. za sve učenike i skupine učenika podijeljene s obzirom na obrazovno postignuće koji su srednjoškolsko obrazovanje završili u Brodsko-posavskoj županiji.

TABLICA 39. Najpoželjnije visokoobrazovne destinacije (mjesto izvođenja preferiranog studijskog programa) za učenike iz Brodsko-posavske županije (prikazani su stupčani postoci za skupine učenika podijeljene s obzirom na školski uspjeh te sve učenike u Županiji)

BRODSKO-POSAVSKA ŽUPANIJA						
MJESTO IZVOĐENJA STUDIJSKOG PROGRAMA	1. (najmanje uspješni)	2.	3.	4.	5. (naj- uspješniji)	SVI UČENICI
Zagreb	17,2%	26,8%	24,1%	39,7%	57,1%	33,5%
Osijek	18,8%	32,6%	29,7%	28,1%	23,8%	26,7%
Slavonski Brod	27,3%	21,0%	27,6%	15,8%	12,2%	20,6%
Rijeka	7,0%	6,5%	10,3%	6,8%	4,1%	7,0%
Požega	5,5%	4,3%	0,0%	0,0%	0,7%	2,0%
Split	3,1%	1,4%	2,8%	2,1%	0,7%	2,0%
Pula	6,2%	2,2%	0,7%	0,7%	0,0%	1,8%
Varaždin	1,6%	2,9%	1,4%	0,7%	0,7%	1,4%
Zadar	2,3%	0,7%	2,1%	1,4%	0,0%	1,3%
Vukovar	2,3%	0,0%	0,7%	2,1%	0,7%	1,1%
Ostali gradovi	8,7%	1,6%	0,6%	2,6%	0,0%	2,6%

33,5% svih učenika Brodsko-posavske županije i čak 57,1% najuspješnijih učenika iz ove Županije iskazuje želju za pohađanjem studijskih programa u Zagrebu. Osim Zagreba, čest prioritetni izbor su i studijski programi u Osijeku (26,7%) te Slavonskom Brodu (20,6%). Dok se izbor studijskih programa u Zagrebu u većoj mjeri veže uz uspješnije učenike, studijski programi u Osijeku predstavljaju izbor učenika iz različitih skupina (u skupini 2. i 3. javljaju se najčešće). Studijski programi u Slavonskom Brodu najčešći su izbor učenika u skupini najmanje uspješnih učenika (27,3%).

Požeško-slavonska županija

U tablici 40. prikazani su podaci o najpoželjnijim visokoobrazovnim destinacijama u ljetnom upisnom roku akademske godine 2013./2014. za sve učenike i skupine učenika podijeljene s obzirom na obrazovno postignuće koji su srednjoškolsko obrazovanje završili u Požeško-slavonskoj županiji.

TABLICA 40. Najpoželjnije visokoobrazovne destinacije (mjesto izvođenja preferiranog studijskog programa) za učenike iz Požeško-slavonske županije (prikazani su stupčani postoci za skupine učenika podijeljene s obzirom na školski uspjeh te sve učenike u Županiji)

POŽEŠKO-SLAVONSKA ŽUPANIJA						
MJESTO IZVOĐENJA STUDIJSKOG PROGRAMA	1. (najmanje uspješni)	2.	3.	4.	5. (naj- uspješniji)	SVI UČENICI
Zagreb	26,7%	23,0%	33,7%	38,1%	43,5%	33,3%
Osijek	23,3%	33,3%	33,7%	34,0%	35,9%	32,1%
Požega	8,1%	12,6%	4,7%	5,2%	5,4%	7,1%
Slavonski Brod	11,6%	8,0%	3,5%	3,1%	2,2%	5,6%
Rijeka	7,0%	3,4%	7,0%	3,1%	1,1%	4,2%
Zadar	7,0%	1,1%	3,5%	3,1%	3,3%	3,6%
Pakrac	1,2%	1,1%	3,5%	4,1%	2,2%	2,5%
Bjelovar	2,3%	4,6%	1,2%	2,1%	0,0%	2,0%
Pula	2,3%	2,3%	1,2%	2,1%	0,0%	1,6%
Split	1,2%	1,1%	1,2%	1,0%	3,3%	1,6%
Varaždin	1,2%	1,1%	2,3%	0,0%	2,2%	1,3%
Karlovac	2,3%	1,1%	1,2%	1,0%	0,0%	1,1%
Ostali gradovi	5,8%	7,3%	3,3%	3,1%	0,9%	4,0%

Učenici iz Požeško-slavonske županije u podjednakoj mjeri iskazuju želju za pohađanjem studijskih programa u Zagrebu (33,3%) i Osijeku (32,1%). Studijski programi u oba grada, a posebice u Zagrebu, ističu se kao izbor u skupini najuspješnijih učenika – u toj skupini 43,5% bira studijske programe u Zagrebu, a 35,9% u Osijeku. Važno je istaknuti da 7,1% učenika iskazuje želju za pohađanjem studijskih programa koji se izvode u Požegi, 5,6%

u Slavonskom Brodu te 2,5% u Pakracu. Zanimljivo je i da drugi sveučilišni gradovi privlače određeni dio učenika iz ove Županije, tako 4,2% njih kao svoj prvi izbor odabire studijske programe u Rijeci, a 3,6% u Zadru.

Virovitičko-podravska županija

U tablici 41. prikazani su podaci o najpoželjnijim visokoobrazovnim destinacijama u ljetnom upisnom roku akademske godine 2013./2014. za sve učenike i skupine učenika podijeljene s obzirom na obrazovno postignuće koji su srednjoškolsko obrazovanje završili u Virovitičko-podravskoj županiji.

TABLICA 41. Najpoželjnije visokoobrazovne destinacije (mjesto izvođenja preferiranog studijskog programa) za učenike iz Virovitičko-podravске županije (prikazani su stupčani postoci za skupine učenika podijeljene s obzirom na školski uspjeh te sve učenike u Županiji)

VIROVITIČKO-PODRAVSKA ŽUPANIJA						
MJESTO IZVOĐENJA STUDIJSKOG PROGRAMA	1. (najmanje uspješni)	2.	3.	4.	5. (najuspješniji)	SVI UČENICI
Zagreb	30,6%	25,0%	29,9%	31,2%	71,4%	38,1%
Osijek	29,2%	36,1%	35,8%	45,5%	26,0%	34,5%
Virovitica	18,1%	13,9%	10,4%	6,5%	0,0%	9,6%
Varaždin	2,8%	1,4%	4,5%	2,6%	1,3%	2,5%
Požega	2,8%	1,4%	1,5%	5,2%	0,0%	2,2%
Rijeka	1,4%	4,2%	3,0%	1,3%	1,3%	2,2%
Split	1,4%	1,4%	3,0%	2,6%	0,0%	1,6%
Vukovar	1,4%	6,9%	0,0%	0,0%	0,0%	1,6%
Bjelovar	0,0%	0,0%	4,5%	2,6%	0,0%	1,4%
Slavonski Brod	1,4%	4,2%	1,5%	0,0%	0,0%	1,4%
Zadar	0,0%	2,8%	3,0%	1,3%	0,0%	1,4%
Ostali gradovi	10,9%	2,7%	2,9%	1,2%	0,0%	3,5%

Izbiri najpoželjnijih visokoškolskih destinacija učenika iz Virovitičko-podravске županije ukazuje na specifičnost njezinog geografskog položaja. Studijske programe koji se izvode u Zagrebu odabire 38,1% učenika, a odmah zatim slijede studijski programi u Osijeku (34,5%). Studijski programi u Zagrebu izrazito su poželjni upravo za skupinu najuspješnijih učenika (71,4%). Biranje studijskih programa u Osijeku nije toliko povezano sa školskim uspjehom učenika – u svim skupinama između 26% i 45% bira taj grad. Vrijedi naglasiti da 9,6% učenika iskazuje želju za studiranjem u sjedištu Županije. U skupini najmanje uspješnih učenika želja za studiranjem u Virovitici se javlja relativno često (18,1%), dok niti jedan učenik iz ove Županije u skupini najuspješnijih ne iskazuje želju za studiranjem u sjedištu županije.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Na temelju podataka o namjeri geografske mobilnosti učenika iz pojedinih županija, može se utvrditi da su studijski programi koji se izvode u Zagrebu prvi izbor za učenike iz 16 županija, a posebice za one iz Sisačko-moslavačke, Krapinsko-zagorske, Bjelovarsko-bilogorske, Koprivničko-križevačke i Karlovačke županije. Naravno, Zagreb je gotovo jedini izbor za učenike iz Grada Zagreba i Zagrebačke županije. Studijski programi koji se izvode u Zagrebu nisu najpoželjniji jedino za učenike iz županija u kojima djeluju veći sveučilišni centri (Primorsko-goranska, Splitsko-dalmatinska i Osječko-baranjska županija) ili u znatno manjoj mjeri u županijama koje se naslanjaju na te sveučilišne centre (Istarska i Vukovarsko-srijemska županija).

Važniji od činjenice da su studijski programi koji se izvode u Zagrebu najprivlačniji za učenike iz različitih dijelova zemlje su podaci koji ukazuju da skupina najuspješnijih učenika iskazuje izrazitiju želju za studiranje u Zagrebu. Može se vidjeti da samo sveučilišni centri kao Split, Osijek i Rijeka, širokog spektra ponude studijskih programa unutar različitih znanstvenih i umjetničkih područja i polja uspijevaju zadržati značajan dio svojih najuspješnijih srednjoškolaca ili privući neke iz drugih mjesta, dok manji sveučilišni centri i nositelji stručnih studija u drugim mjestima to ne uspijevaju.

Svi navedeni podaci upućuju na kvalitetu ulaza na zagrebačkim visokim učilištima, ali govore i o svojevrsnoj centraliziranosti visokog obrazovanja, usprkos činjenici postojanja različitih institucija i programa u pojedinim dijelovima zemlje. Visoka razina centralizacije može imati izrazite posljedice na ravnomjeran razvoj u Republici Hrvatskoj. Dok je razumljivo da postoji privlačnost studiranja u Zagrebu, ne samo kroz percipiranu kvalitetu studijskih programa, već i kroz šire društvene, kulturne, obrazovne i sportske mogućnosti koje pruža život u velikom gradu, postavlja se pitanje kojim mehanizmima osigurati povratak najuspješnijih učenika u sredine u kojima su završili srednjoškolsko obrazovanje. Bez navedenih mehanizama nije za očekivati stvarnu decentralizaciju i ravnomjerniji razvoj zemlje.

LITERATURA

- Beerkens-Soo, M. i Vossensteyn, H. (Eds.) (2009). *Higher Education Issues and Trends from an International Perspective*. Report prepared for the Veerman Committee. Enschede: Centre for Higher Education Policy. Preuzeto s <http://www.highereducation.si/wp-content/uploads/2012/08/Masifikacija-to%C4%8Dka-2.pdf> (10. 6. 2014.)
- Doolan, K. (2010). „My dad studied here too“: social inequalities and educational (dis)advantage in a Croatian higher education setting. Doktorski rad, Sveučilište u Cambridgeu.
- Doolan, K., Dolenc, D. i Domazet, M. (2012). Hrvatski sustav financiranja visokog obrazovanja u europskom kontekstu: komparativna studija. Zagreb, Institut za razvoj obrazovanja.
- Državni zavod za statistiku (2007a). *Statistički ljetopis Republike Hrvatske 2006*. Zagreb: Državni zavod za statistiku.
- Državni zavod za statistiku (2007b). *Srednje škole. Kraj školske godine 2005./2006. i početak školske godine 2006./2007. Priopćenje No. 8.1.3*. Zagreb: Državni zavod za statistiku.
- Državni zavod za statistiku (2010). *Statističko izvješće. Srednje škole i učenički domovi. Kraj školske godine 2008./2009. i početak školske godine 2009./2010., br. 1414*. Zagreb: Državni zavod za statistiku.
- Državni zavod za statistiku (2012). *Žene i muškarci u Hrvatskoj*. Zagreb: Državni zavod za statistiku.
- European Commission (2013a). *Education and Training Monitor 2013*. Preuzeto s http://ec.europa.eu/education/tools/et-monitor_en.htm (10. 6. 2014.)
- European Commission (2013b). *Education and Training Monitor 2013 Croatia*. Preuzeto s http://ec.europa.eu/education/tools/et-monitor_en.htm (10. 6. 2014.)
- EACEA P9 Eurydice (2011). *Modernisation of Higher Education in Europe: Funding and the Social Dimension 2011*. Preuzeto s <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice> (10. 6. 2014.)
- EACEA P9 Eurydice (2012). *The European Higher Education Area in 2012: Bologna Process Implementation Report*. Preuzeto s <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>
- European Commission/EACEA/Eurydice (2013). *Education and Training in Europe 2020: Responses from the EU Member States*. Eurydice Report. Brussels: Eurydice.
- Farnell, T., Doolan, K., Matković, T. i Cvitan, M. (2011). *Socijalna i ekonomska slika studentskog života u Hrvatskoj: nacionalno izvješće istraživanja EUROSTUDENT za Hrvatsku*. Zagreb, Institut za razvoj obrazovanja.
- Farnell, T. & Kovač, V. (2009). Uklanjanje nepravednosti u visokom obrazovanju: prema politici proširivanja sudjelovanja u Hrvatskoj. *Revija za socijalnu politiku*, 17(2), 257 – 275.
- Farnell, T., Matković, T., Doolan, K., i Cvitan, M. (2014). *Socijalna uključenost visokog obrazovanja u Hrvatskoj: analiza stanja*. Zagreb, Institut za razvoj obrazovanja.

- Guri-Rosenblit, S., Sebkova, H. & Teichler, U. (2007). *Massification and Diversity of Higher Education Systems: Interplay of Complex Dimensions*. Presented at the Regional Seminar “Globalizing Knowledge: European and North American Regions and Policies addressing the Priority Issues of other UNESCO Regions”, UNESCO Headquarters, Paris.
- Matković, T. (2009). Pregled statističkih pokazatelja participacije, prolaznosti i režima plaćanja studija u Republici Hrvatskoj 1991. –2007. *Revija za socijalnu politiku*, 16 (2), 239 – 250.
- Matković, T. (2011). Obrasci tranzicije mladih iz obrazovnog sustava u svijet rada u Hrvatskoj. Doktorski rad, Sveučilište u Zagrebu.
- Matković, T., Lukić, N., Buković, N. i Doolan, K. (2013). *Croatia: destination uncertain? Trends, perspectives and challenges in strengthening vocational education for social inclusion and social cohesion*. Torino, European Training Foundation.
- MZOS, AZVO, NCVVO (2009). *Državna matura 2009./2010. i prijave za upis na studijske programe*. Zagreb, MZOS, AZVO, NCVVO.
- MZOS, AZVO, NCVVO, CARNet (2010). *Državna matura 2010./2011. i prijave za upis na studijske programe*. Zagreb, MZOS, AZVO, NCVVO, CARNet.
- MZOS, AZVO, NCVVO, CARNet (2011). *Prijave ispita državne mature 2011./2012. i prijave za upis na studijske programe*. Brošura za učenike u redovnom sustavu srednjeg obrazovanja Republike Hrvatske. Zagreb: MZOS, AZVO, NCVVO, CARNet.
- MZOS, AZVO, NCVVO, CARNet (2012). *Prijave ispita državne mature 2012./2013. i prijave za upis na studijske programe*. Brošura za učenike u redovnom sustavu srednjeg obrazovanja Republike Hrvatske. Zagreb, MZOS, AZVO, NCVVO, CARNet.
- Osborne, M. (2003.) *Increasing of Widening Participation in Higher Education? – A European Overview*. *European Journal of Education*, 38 (1), 5 – 24.
- Pravilnik o znanstvenim i umjetničkim područjima, poljima i granama. Narodne novine br. 118/09, 82/12 i 32/13.
- Usher, A. (2009.) *Ten Years Back and Ten Years Forward: Developments and Trends in Higher Education in Europe Region*. Paper to be presented at the UNESCO Forum on Higher Education in the Europe Region: Access, Values, Quality and Competitiveness in Bucharest, Romania.
- Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju. Narodne novine br. 45/09, 63/11 i 94/13.
- Woodrow, M. (1996). *Quality Equality. Project on Access to Higher Education in Europe: working report. Part 1 – Synthesis and Recommendations*. Strasbourg: Council of Europe.

DODATAK A

DODATAK A. Broj i postotak upisnih mjesta na redovnim sveučilišnim studijskim programa unutar pojedinih znanstvenih i umjetničkih polja u godinama 2010./2011., 2011./2012., 2012./2013., 2013./2014.

	N	%	N	%	N	%	N	%
	AKADEMSKA GODINA 2010./2011.		AKADEMSKA GODINA 2011./2012.		AKADEMSKA GODINA 2012./2013.		AKADEMSKA GODINA 2013./2014.	
BIOMEDICINA I ZDRAVSTVO								
Biotehnologija	45	0,20	48	0,22	48	0,22	48	0,23
Dentalna medicina	155	0,70	145	0,67	150	0,70	150	0,71
Farmacija	180	0,82	185	0,86	185	0,87	185	0,88
Javno zdravstvo i zdravstvena zaštita	33	0,15	58	0,27	46	0,22	46	0,22
Kliničke medicinske znanosti	0	0,00	181	0,84	129	0,60	121	0,58
Temeljne medicinske znanosti	575	2,61	575	2,67	600	2,81	590	2,81
Veterinarska medicina	130	0,59	130	0,60	150	0,70	150	0,71
BIOTEHNIČKE ZNANOSTI								
Biotehnologija	63	0,29	62	0,29	62	0,29	62	0,29
Drvena tehnologija	125	0,57	125	0,58	125	0,58	125	0,59
Poljoprivreda (agronomija)	793	3,59	803	3,73	803	3,76	775	3,68
Prehrambena tehnologija	287	1,30	258	1,20	283	1,32	283	1,35
Šumarstvo	190	0,86	190	0,88	190	0,89	190	0,90
DRUŠTVENE ZNANOSTI								
Edukacijsko-rehabilitacijske znanosti	89	0,40	89	0,41	94	0,44	94	0,45
Ekonomija	3533	16,01	2937	13,62	2617	12,24	2374	11,29
Informacijske i komunikacijske znanosti	924	4,19	882	4,09	917	4,29	952	4,53
Interdisciplinarne društvene znanosti	93	0,42	84	0,39	84	0,39	82	0,39
Kineziologija	330	1,50	330	1,53	330	1,54	310	1,47
Logopedija	35	0,16	35	0,16	50	0,23	50	0,24
Pedagogija	919	4,17	907	4,21	1006	4,70	1002	4,76
Politologija	190	0,86	175	0,81	155	0,72	155	0,74

Pravo	1297	5,88	1302	6,04	1279	5,98	1279	6,08
Psihologija	237	1,07	227	1,05	275	1,29	272	1,29
Socijalne djelatnosti	120	0,54	125	0,58	121	0,57	121	0,58
Sociologija	207	0,94	209	0,97	259	1,21	252	1,20
HUMANISTIČKE ZNANOSTI								
Arheologija	83	0,38	83	0,39	83	0,39	83	0,39
Etnologija i antropologija	96	0,44	96	0,45	106	0,50	106	0,50
Filologija	2279	10,33	2287	10,61	2257	10,55	2307	10,97
Filozofija	315	1,43	317	1,47	320	1,50	300	1,43
Interdisciplinarne humanističke znanosti	120	0,54	122	0,57	105	0,49	95	0,45
Povijest	368	1,67	368	1,71	375	1,75	348	1,65
Povijest umjetnosti	168	0,76	185	0,86	195	0,91	197	0,94
Teologija	330	1,50	367	1,70	313	1,46	311	1,48
Znanost o umjetnosti	37	0,17	37	0,17	38	0,18	41	0,19
INTERDISCIPLINARNA PODRUČJA ZNANOSTI								
Interdisciplinarne društvene znanosti	60	0,27	60	0,28	60	0,28	60	0,29
Kroatologija	69	0,31	65	0,30	65	0,30	52	0,25
Socijalna geografija i demografija	10	0,05	10	0,05	10	0,05	10	0,05
PRIRODNE ZNANOSTI								
Biologija	165	0,75	171	0,79	171	0,80	176	0,84
Fizika	237	1,07	240	1,11	249	1,16	249	1,18
Geoznanosti	131	0,59	129	0,60	130	0,61	130	0,62
Interdisciplinarne prirodne znanosti	162	0,73	164	0,76	170	0,79	168	0,80
Kemija	223	1,01	218	1,01	225	1,05	218	1,04
Matematika	606	2,75	574	2,66	545	2,55	545	2,59
TEHNIČKE ZNANOSTI								
Arhitektura i urbanizam	160	0,73	160	0,74	165	0,77	165	0,78
Brodogradnja	152	0,69	148	0,69	148	0,69	133	0,63
Elektrotehnika	548	2,48	544	2,52	543	2,54	526	2,50
Elektrotehnika; Računarstvo	650	2,95	650	3,02	650	3,04	650	3,09
Geodezija	130	0,59	120	0,56	120	0,56	120	0,57
Građevinarstvo	505	2,29	485	2,25	495	2,31	495	2,35
Grafička tehnologija	155	0,70	155	0,72	155	0,72	145	0,69
Interdisciplinarne tehničke znanosti	230	1,04	222	1,03	220	1,03	200	0,95
Kemijsko inženjerstvo	222	1,01	207	0,96	207	0,97	207	0,98
Metalurgija	58	0,26	58	0,27	58	0,27	58	0,28
Računarstvo	293	1,33	279	1,29	279	1,30	277	1,32
Rudarstvo, nafta i geološko inženjerstvo	180	0,82	180	0,83	170	0,79	170	0,81

Strojarstvo	854	3,87	875	4,06	869	4,06	884	4,20
Tehnologija prometa i transport	976	4,42	985	4,57	990	4,63	989	4,70
Tekstilna tehnologija	235	1,07	235	1,09	235	1,10	235	1,12
Temeljne tehničke znanosti	57	0,26	57	0,26	87	0,41	87	0,41
Zrakoplovstvo, raketna i svemirska tehnika	30	0,14	31	0,14	31	0,14	31	0,15
UMJETNIČKO PODRUČJE								
Filmska umjetnost (filmske, elektroničke i medijske umjetnosti)	26	0,12	26	0,12	38	0,18	38	0,18
Glazbena umjetnost	220	1,00	214	0,99	190	0,89	196	0,93
Kazališna umjetnost (scenske i medijske umjetnosti)	41	0,19	48	0,22	29	0,14	39	0,19
Likovne umjetnosti	149	0,68	142	0,66	133	0,62	137	0,65
Primijenjena umjetnost	181	0,82	181	0,84	197	0,92	187	0,89
UKUPNO	22601	100	21557	100	21384	100	21033	100

BILJEŠKA O AUTORIMA

Boris Jokić

Znanstveni je suradnik u Institutu za društvena istraživanja u Zagrebu pri Centru za istraživanje i razvoj obrazovanja. Diplomirano je psihologiju na Odsjeku za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Magistrirao i doktorirao je na Fakultetu obrazovnih znanosti na Sveučilištu u Cambridge-u 2009. godine. Sudjelovao je na dvadesetak nacionalnih i međunarodnih istraživačkih projekata. Objavio je pet autorskih knjiga te tridesetak radova u znanstvenim časopisima i knjigama. Njegovi istraživački interesi uključuju istraživanja privatnih instrukcija, vrednovanja u obrazovanju te odnosa između znanosti i religije u obrazovanju.

Zrinka Ristić Dedić

Znanstvena je suradnica u Institutu za društvena istraživanja u Zagrebu pri Centru za istraživanje i razvoj obrazovanja. Doktorirala je 2010. godine na Odsjeku za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Sudjelovala je na dvadesetak domaćih i međunarodnih istraživačkih projekata. Objavila je tridesetak radova u znanstvenim časopisima i knjigama. Njezini istraživački interesi uključuju pitanja jednakih obrazovnih mogućnosti, samoregulacije učenja, istraživačkog učenja i vrednovanja u obrazovanju.

